

Udviklingsrådets redegørelse for 2008

Udviklingen på det sociale område
og specialundervisningsområdet

Indhold

1. Indledning	1
1.1 De regionale udviklingsråd	1
1.2 Sammensætning af udviklingsrådene	2
1.3 Udviklingsrådenes virksomhed	2
2. Arbejdsmetode	4
2.1 Indledning.....	4
2.2 Sekretariaternes netværksgruppe.....	4
2.3 Skabeloner til kommunernes og regionernes redegørelser	4
2.3.1 Udviklingsrådenes database (databehandling).....	6
2.4 Det Centrale Informations- og Analysesystem (CIAS)	7
2.5 Årsrapport fra Klagenævnet for vidtgående specialundervisning.....	8
2.6 Evaluering af processen.....	9
3. Nye strukturer med kommunalreformen	10
3.1 Konklusion og rådets anbefalinger	10
3.2 Beskrivelse og analyse af de nye strukturer	11
3.2.1 Samarbejdet mellem kommunalbestyrelser og regionsråd (rammeaftaler).....	11
3.2.2 VISO	13
3.2.3 Forpligtende samarbejder.....	21
4. Udviklingen inden for børne- og ungeområdet.....	22
4.1 Konklusion og rådets anbefalinger	23
4.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området	24
4.2.1 Børn med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse.....	24
4.2.2 Forebyggende foranstaltninger	31
4.2.3 Anbringelser af børn og unge	39
4.2.4 Sikrede og særligt sikrede institutioner.....	48
4.2.5 Behandlingstilbud til unge stofmisbrugere	49
5. Udviklingen inden for voksenområdet	52
5.1 Konklusion og rådets anbefalinger	53
5.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området	54
5.2.1 Botilbud	54
5.2.2 Behandlingstilbud og misbrugsområdet.....	68
5.2.3 Personlige hjælpeordninger	71
5.2.4 Ledsageordning og kontaktperson.....	73
5.2.5 Dagtilbud	76
5.2.6 Boligindretning og biler	80
6. Udviklingen indenfor specialundervisningsområdet	82
6.1 Konklusion og rådets anbefalinger	83
6.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området	84
6.2.1 Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden	84
6.2.2 Undervisning af voksne med behov for specialundervisning.....	94
6.2.3 Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov	96
7. Særlige temaer	104
7.1.1 Udviklingsrådets konklusion vedr. tema I	105
7.1.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på børne- og ungeområdet.....	105
7.1.3 Beskrivelse og analyse af udviklingen på voksenområdet.....	107
7.2.1 Udviklingsrådets konklusion vedr. tema II	112
7.2.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området	112

8. Sammenfatning og fremtidige fokusområder.....	113
Bilag 1. Tilbud i rammeaftalen for Region Sjælland	114
Bilag 2. Medlemmer af Udviklingsrådet i Region Sjælland	115

1. Indledning

1.1 De regionale udviklingsråd

Rådenes opgave

Som led i kommunalreformen er der i henhold til lov om social service § 188 nedsat et udviklingsråd i hver region for perioden fra 2007 til og med 2010. Udviklingsrådenes opgave er at følge og drøfte udviklingen på det sociale område og som noget nyt i forhold til de tidligere udviklingsråd¹ tillige på specialundervisningsområdet.

De nærmere regler for udviklingsrådets virke er fastsat i Socialministeriets bekendtgørelse nr. 162 af 10. marts 2006 om udviklingsråd som led i kommunalreformen og Socialministeriets vejledning nr. 106 af 12. december 2006 om udviklingsråd som led i kommunalreformen.

Fokus på kommunalreformen

Udviklingsrådene skal følge og vurdere implementeringen af kommunalreformen, og der er derfor områder, der berøres af reformen, som udviklingsrådene skal fokusere på i deres redegørelser, herunder bl.a. de områder, hvor amtskommunerne indtil kommunalreformens ikrafttræden har haft et myndigheds-, forsynings- og finansieringsansvar.

Udviklingsrådenes redegørelser

Udviklingsrådene skal hvert år i årene 2008 til og med 2010 udarbejde en redegørelse til Velfærdsministeriet og Undervisningsministeriet om udviklingen på det sociale område og på specialundervisningsområdet.

Udviklingsrådenes redegørelser indgår i grundlaget for ministeriernes løbende vurdering af, hvordan kommunalbestyrelser og regionsråd varetager deres opgaver efter 1. januar 2007. Samtidig indgår redegørelserne i ministeriernes årlige redegørelse til Folketinget om udviklingen på områderne.

Der redegøres nærmere for grundlaget i forbindelse med udarbejdelsen af redegørelserne i kapitlet om arbejdsmetode.

---

¹ I de tidligere amtskommuner har der for perioden 1. januar 2002 til 31. december 2006 været nedsat regionale udviklingsråd med henblik på overvågning af finansieringsreformen (grundtakst) for ydelser efter lov om social service.

Det regionale udviklingsråd havde til opgave at indsamle dokumentation og information om udviklingen på det område, der var omfattet af finansieringsomlægningen. Oplysningerne skulle bidrage til belysning af reformens konsekvenser i forhold til blandt andet det samlede systems kapacitet og opbygning, opgavefordeling

Det regionale udviklingsråd udarbejdede - på baggrund af generelle oplysninger, egne informationer og kommunernes årlige redegørelser - en redegørelse til Socialministeriet om udviklingen det forudgående kalenderår på det område efter lov om social service, der var omfattet af finansieringsreformen.

1.2 Sammensætning af udviklingsrådene

Kommunale og regionale repræsentanter

Udviklingsrådene er sammensat af repræsentanter fra kommunalbestyrelserne i regionen, regionsrådet og brugerorganisationerne. Der er således som udgangspunkt i hver kommune udpeget et medlem til udviklingsrådet mens regionen er repræsenteret ved mindst et medlem. Det har imidlertid i særlige situationer kunne aftales, at flere kommunalbestyrelser lader sig repræsentere i fællesskab, men det er stadig den enkelte kommunalbestyrelse, der er forpligtet til at udarbejde en redegørelse til udviklingsrådet. Det skal bemærkes, at det ikke er et krav, at repræsentanten for kommunalbestyrelsen og regionsrådet er medlem af kommunalbestyrelsen, henholdsvis regionsrådet. Repræsentanten i udviklingsrådet skal dog under alle omstændigheder kunne tegne kommunalbestyrelsen henholdsvis regionsrådet i forhold til udviklingsrådets opgaver og beslutninger, for eksempel en beslutning om at udviklingsrådet iværksætter en undersøgelse i en eller flere kommuner.

Brugerrepræsentanter

De udpegede repræsentanter fra alle kommunalbestyrelser i regionen og fra regionsrådet har i et forberedende møde truffet beslutning om, hvilke brugerorganisationer på det sociale område og specialundervisningsområdet, der skal være repræsenteret i udviklingsrådet. Det fremgår af vejledningen om udviklingsråd, at Danske Handicaporganisationer (DH) samt Skole og Samfund skal være repræsenteret i Udviklingsrådet. For valget af øvrige brugerorganisationer forudsættes det, at organisationen er lokalt funderet i regionen og besidder et tilstrækkeligt lokalkendskab. En mere landsdækkende brugerorganisation kan dog i relevante tilfælde få repræsentation i Udviklingsrådet.

Valg af formand

På det forberedende møde i de respektive udviklingsråd blev der ligeledes af og blandt repræsentanterne fra kommunalbestyrelserne valgt en formand for udviklingsrådet.

Medlemmer i Region Sjælland

I Region Sjælland består udviklingsrådet af en repræsentant for hver af de 17 kommuner, 5 regionsrådsmedlemmer og 7 repræsentanter fra brugerorganisationerne.

En fortegnelse over medlemmerne er optaget som bilag 2 til denne redegørelse.

1.3 Udviklingsrådenes virksomhed

Til hvert udviklingsråd er der knyttet et sekretariat. Det er statsforvaltningen i den pågældende region, der sekretariatsbetjener udviklingsrådet.

Der er ikke i lovgivningen fastsat nærmere regler om udviklingsrådenes virksomhed i form af forretningsorden, vedtægter, mødevirksomhed eller lignende.

Det enkelte udviklingsråd har derfor fastsat sin egen forretningsorden.

I Region Sjælland har udviklingsrådet valgt et formandskab bestående af en formand valgt blandt de udpegede fra kommunerne og to næstformand valgt blandt de udpegede fra henholdsvis regionsrådet og brugerorganisationerne.

Udviklingsrådet afholder mindst 4 møder årligt, hvor temaer inden for det sociale område og specialundervisningsområdet belyses og drøftes.

På møderne drøftes endvidere de af kommunerne indberettede oplysninger til det Centrale Informations- og Analysesystem (CIAS) om tilgang og bestand for en række af de foranstaltninger på børn-, unge- og voksenområdet, som er fastsat i serviceloven.

Endelig drøfter udviklingsrådet særlige problemstillinger i tilknytning til oplysninger om forhold hvor kommunernes opfyldelse af tilbud eller tilsyn i henhold til serviceloven eller folkeskolelovens bestemmelser ikke findes tilstrækkelig. I sådanne tilfælde foretages en særlig undersøgelse af forholdene.

Møderne tilrettelægges af formandskabet på formandsmøder, der afholdes i umiddelbar tilknytning til møderne i udviklingsrådet.

Sekretariatet udfærdiger referater af udviklingsrådets møder som offentliggøres på statsforvaltningernes hjemmeside www.statsforvaltning.dk/udviklingsraad

2. Arbejdsmetode

2.1 Indledning

Denne redegørelse om udviklingen på det sociale område og specialundervisningsområdet er udviklingsrådets anden redegørelse af i alt 3 årlige redegørelser om udviklingen, fordelt på årene 2007, 2008 samt 2009.

Redegørelsen følger i sin struktur opbygningen fra sidste års redegørelse.

2.2 Sekretariaternes netværksgruppe

Af "Vejledning om udviklingsråd som led i kommunalreformen" fremgår det, at det er en forudsætning, at udviklingsrådenes sekretariater (statsforvaltningerne) samarbejder om retningslinjer for fælles fremstillingsformer, der sikrer en gennemgående ensartet struktur og systematik, der gør tilgangen til redegørelserne så let som muligt.

Fælles retningslinjer mv.

Statsforvaltningerne nedsatte på den baggrund en netværksgruppe for udviklingsrådenes sekretariater, der afholdt opstartsmøde i januar 2007. På opstartsmødet blev det vedtaget at udvide netværksgruppens obligatoriske samarbejde om fælles retningslinjer til også at indebære løbende erfaringsudveksling, fælles hjemmeside, udvikling af opgaver til fremme af kvaliteten af sekretariatsbetjeningen af udviklingsrådene med videre.

Samarbejdet de fem statsforvaltninger imellem er fortsat i forbindelse med udarbejdelsen af redegørelserne for 2008. Udarbejdelsen af eksempelvis spørgeskemaer og planlægning af en række praktiske forhold i processen er også i år et resultat af erfaringsudveksling i netværksgruppen

2.3 Skabeloner til kommunernes og regionernes redegørelser

Spørgeskemaer

Netværksgruppen har i et tæt samarbejde udviklet en fælles skabelon til kommunernes og regionernes redegørelser til udviklingsrådene. Skabelonen består af i alt 4 spørgeskemaer, fordelt på 1 spørgeskema til regionerne og 3 spørgeskemaer til kommunerne.

Kommunernes spørgeskemaer er opdelt på nedenstående områder:

- Tilbud til Børn og Unge
- Tilbud til Voksne
- Specialundervisning

Skabelonens formål

Formålet med den fælles skabelon har først og fremmest været at sikre muligheden for at kunne sammenligne redegørelserne såvel inden for regionerne som på landsplan. Dette ud fra en forudsætning om at udviklingsrådene skal leve op til kravene om ensartethed i de redegørelser, som rådene skal udarbejde til ministerierne, jf. "Bekendtgørelse om udviklingsråd som led i kommunalreformen".²

---

² Bekendtgørelse nr. 162 af 10. marts 2006

Skabelonerne har samtidig kunnet tilvejebringe et overblik for kommunerne og regionerne over de indholdsmæssige krav til redegørelserne til udviklingsrådene, hvormed skabelonerne også har fungeret som et redskab til at kvalificere og lette redegørelsesarbejdet.

Spørgeskemaerne til brug for redegørelserne for 2008 er blevet til på baggrund af en evaluering af skemaerne fra 2007. Denne evaluering er foretaget såvel internt i sekretariaternes netværksgruppe som eksternt hos forskellige respondenter. I alt har 7 kommuner og 1 region givet feedback på skemaerne fra 2007. Endvidere har Velfærdsministeriet, Undervisningsministeriet samt Servicestyrelsen bidraget med bemærkninger til skemaerne. Endelig skal det her bemærkes, at Noks-rapporten "Sten på vejen – om arbejdet i De regionale Udviklingsråd" også har tjent som inspirationskilde i evalueringen af spørgeskemaerne fra 2007.

På denne baggrund er der spørgsmål, der er slettet i skabelonen for 2008, nye er kommet til, mens enkelte spørgsmål har ændret ordlyd. Spørgsmålsformuleringerne er dog – af metodiske grunde – så vidt muligt fastholdt af hensyn til at kunne sammenligne svar fra henholdsvis 2007 og 2008.

Spørgsmålene i skabelonen (spørgeskemaerne) afspejler delvist de områder, der i løbet af 2007 og 2008 har været debatteret i de 5 udviklingsråd, ligesom der i skabelonen er indeholdt en række mere generelle spørgsmål med mulighed for at beskrive udviklingsområderne, politikker og tendenser mv. For så vidt angår generelle og brede spørgsmål har det været op til kommunerne/regionerne at vurdere, hvilke svar det har været relevant at fremhæve samt detaljeringsgraden heraf. Spørgeskemaerne indeholder endvidere en række åbne tekstfelter, hvor der har været mulighed for at redegøre mere frit i forhold til udviklingen på det sociale område og på specialundervisningsområdet - herunder beskrive eventuelle konsekvenser afledt af kommunalreformen.

Der er i udarbejdelsen af spørgeskemaerne taget højde for kravene til kommunernes og regionernes redegørelser, som bestemt i bekendtgørelsen.

Udsendelse af spørgeskemaer

Spørgeskemaerne blev udsendt til kommunerne og Regionsrådet i Region Sjælland medio december 2008 med indberetningsfrist inden den 1. marts 2009.

Ved indberetningsfristens udløb havde stort set alle kommuner og samtlige regioner afgivet deres redegørelse til udviklingsrådene.

Hvilke kommuner har afgivet redegørelse

I Region Sjælland har samtlige kommuner og Regionsrådet afgivet redegørelse på alle 3 områder.

Begrænsning i oplysninger fra redegørelserne

Da ikke alle kommuner har besvaret alle spørgsmål i redegørelserne indeholder beskrivelserne og de anvendte figurer i flere tilfælde alene oplysninger fra en del af regionens kommuner.

Som udgangspunkt er der ikke henført navne på kommunerne i forhold til de enkelte bemærkninger, der så vidt muligt er grupperet med stort set ensartede besvarelser. Dog er de nævnt i de tilfælde hvor det er skønnet, at det kan have betydning for læsbarheden af besvarelserne.

Høringssvar fra handicapråd og brugerorganisationer

Kommunalbestyrelserne skal sende deres redegørelser til handicaprådene og brugerorganisationerne i kommunen.

Kommunalbestyrelserne skal sende høringssvarene fra handicaprådet og brugerorganisationer til udviklingsrådene.

Bemærkninger fra høringsparter i Region Sjælland

På tidspunktet for afslutningen af udfærdigelsen af denne redegørelse er alene modtaget bemærkninger fra Handicaprådene i Stevns, Kalundborg og Sorø kommuner og Danske Handicaporganisationer - Kalundborg.

Disse høringssvar er indarbejdet i denne redegørelse.

Høringssvar, der modtages senere i forløbet vil blive behandlet på udviklingsrådets møder.

Redegørelserne og høringssvar kan ses på statsforvaltningernes hjemmeside

www.statsforvaltning.dk/udviklingsraad

Særlige temaer

Velfærdsministeriet og Undervisningsministeriet har – henholdsvis den 20. november og den 10. december 2008 - i medfør af bekendtgørelse nr. 162 af 10. marts 2006 om udviklingsråd som led i kommunalreformen udmeldt følgende særlige temaer for udviklingsrådenes redegørelser for 2008:

- Velfærdsministeriet: Tilbud til personer med erhvervet hjerneskade
- Undervisningsministeriet: Specialundervisning og anden særligt tilrettelagt undervisning til unge og voksne med særlige behov. Dette tema dækker både ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov og voksenspecialundervisning.

Velfærdsministeriets tema er indarbejdet særskilt i skabelonen, mens temaet fra undervisningsministeriet er besvaret i et generelt tekstfelt til brug herfor. Det er dog udviklingsrådets vurdering, at dette tema samtidigt er dækket af de øvrige spørgsmål i skabelonen. Temaet er derfor beskrevet og analyseret i afsnittene 6.2.2 og 6.2.3, der omhandler specialundervisning for voksne og ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov.

2.3.1 Udviklingsrådenes database (databehandling)

Netværksgruppen har – i samarbejde med databaseudbyderen Interresearch – udviklet en særskilt database til samling af alle data fra kommunernes og regionernes redegørelser til udviklingsrådene.

Netbaseret indberetning

Kommunerne og regionerne har indberettet deres redegørelser til udviklingsrådene i databasen, hvilket har givet sekretariatene mulighed for at databehandle oplysningerne såvel inden for den enkelte kommune/region, på tværs af kommunerne i regionen samt på landsplan.

Netværksgruppen planlægger at anvende og udvikle databasen løbende i perioden for udviklingsrådenes virke. Databasen vil således samle kommunernes og regionernes redegørelser for de tre redegørelsesår: 2007, 2008 samt 2009 og der vil dermed være mulighed for at kunne følge udviklingen inden for det sociale område samt specialundervisningsområdet hen over denne periode.

Databasen vil endvidere indeholde oplysninger vedrørende de af Velfærdsministeriet og/eller Undervisningsministeriets særligt udmeldte temaer i redegørelsesårene.

2.4 Det Centrale Informations- og Analyzesystem (CIAS)

Kommunerne skal hvert kvartal indberette oplysninger om udviklingen på det sociale område til Det Centrale Informations- og AnalyseSystem (CIAS), jf. "Bekendtgørelse om udviklingsråd som led i kommunalreformen". Kommunernes indberetninger til CIAS skal bidrage som et væsentligt grundlag for udviklingsrådenes løbende drøftelse af udviklingen på det sociale område.

Det Centrale Informations- og Analyzesystem administreres af Servicestyrelsen, som hvert kvartal offentliggør en statusrapport vedr. kommunernes indberetninger.

Indberetninger vedr. 2008

Erfaringerne fra indberetningerne for 2007 har vist, at det har været meget vanskeligt at få kommunerne til at foretage de kvartalsvise indberetninger. Dels har svarprocenterne været lave og svingende, og dels har de indberettede tal ikke været fyldestgørende (kun delvise indberetninger). Det har dermed ikke været muligt at sammenligne tallene, ligesom systemets opbygning har medført ringe mulighed for at kunne spore forskydninger mellem foranstaltningerne, idet der ikke registreres på cpr.nr., således at borgeren kan følges.

Et lignende billede tegner sig for så vidt angår indberetningerne i 2008, om end der på landsplan kan spores en tendens til, at kommunerne i højere grad indberetter til CIAS.

Svarprocenter for 2008

På børn/unge området ligger svarprocenten på cirka 92 procent for 2008. På voksenområdet er svarprocenten cirka 86 procent. Imidlertid skal det nævnes, at indberetningerne til 4. kvartal 2008 – ligesom i 2007 - trækker svarprocenten ned, da der er "tradition" for, at regnskabsåret for 2008 bevirker en forsinket indberetning til CIAS.

Svarprocenter for 2007

Ses ovenstående svarprocenter i forhold til samme tidspunkt sidste år lå børn/unge området på cirka 87 procent. For 2007 tallene er svarprocenten i dag 95 procent. I forhold til voksenområdet var tallet på samme tidspunkt sidste år (feb. 2007) på cirka 76 procent. Tallet er i dag steget til cirka 88 procent.

Set ud fra svarprocenten alene, sker der således løbende forbedringer for de tidligere kvartaler både i det indeværende år og tidligere år, hvilket fører til en gradvis højere svarprocent.

Det er dog Servicestyrelsens vurdering, at der stadig er udfordringer forbundet med at få kommunerne til at registrere så fyldestgørende og kvalificeret som muligt. Der er som nævnt løbende sket en forbedring af data, herunder datakvaliteten, men indberetningerne sker stadig ikke tids nok i forhold til CIAS' formål: At levere kvartalsvise grunddata til de regionale udviklingsråd.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at der er store forskelle de enkelte kommuner imellem. På landsplan havde i alt 54 kommuner primo marts 2009 indberettet alt på ét eller flere kvartaler for 2008 (hvoraf 22 havde indberettet alt på samtlige kvartaler). 15 kommuner havde indberettet alt på tre kvartaler, mens hhv. 10 og 5 kommuner havde indbe-

rettet alt på to kvartaler og et kvartal. 44 kommuner mangler dermed at indberette en eller flere foranstaltninger på samtlige kvartaler i 2008.

Da der løbende i 2008 er foretaget ajourføring af indberetninger for 2007 anvendes de ajourførte tal for 2007 ved sammenligningen med de indberettede tal for 2008 i denne redegørelse.

Som følge heraf vil der være en afvigelse i CIAS-tallene i denne redegørelse i forhold til udviklingsrådets redegørelse for 2007.

Anvendelsen af CIAS-tallene vil i øvrigt bero på en konkret vurdering af talmaterialets anvendelighed i de enkelte afsnit. Der kan derfor være tilfælde hvor CIAS-tallene er skønnet så misvisende, at udviklingsrådet har besluttet, at de ikke medtages i redegørelsen.

2.5 Årsrapport fra Klagenævnet for vidtgående specialundervisning

En anden del af datagrundlaget for udviklingsrådenes årlige redegørelser er Klagenævnets årlige rapport om klager inden for specialundervisningen.

Klagenævnets rapport vedrørende 2008 blev offentliggjort i februar 2009. Rapporten opgør de klager, som klagenævnet har afsluttet i 2008.

I 2008 er klagenævnets kompetence udvidet til at omfatte klager over ungdomsuddannelserne for unge med særlige behov og klager over specialundervisning for voksne. Dette kan ifølge klagenævnets rapport være årsag til en del af stigningen i antallet af indkomne klager fra 384 i 2007 til 561 i 2008.

Der er på landsplan modtaget 44 klager på ungdomsområdet og 37 klager på voksenområdet, herudover er der modtaget 2 klager vedrørende førskolebørn. Der er i 2008 modtaget 478 klager på folkeskoleområdet.

Klagenævnet kan træffe afgørelse i sager om tilbud om specialundervisning til elever i folkeskolen. Klagenævnet behandler endvidere klager over ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov, klager over retlige spørgsmål vedrørende specialundervisning for voksne samt klager over regionale specialpædagogiske tilbud til førskolebørn.

Klagenævnets rapport er som nævnt obligatorisk som kildemateriale til nærværende redegørelse. Rapporten er i 2008 i højere grad end 2007-udgaven opgjort på kommuneniveau. Der er dog fortsat en række områder, der alene beskrives med tal på landsplan. Klagenævnets rapport er derfor ikke på alle områder anvendelig i forhold til at beskrive udviklingen i de enkelte regioner.

Rapporten er indarbejdet, hvor opgørelse af klagesager findes relevant i forhold til udviklingen på specialundervisningsområdet.

2.6 Evaluering af processen

I redegørelsen for 2007 blev det beskrevet hvorledes den tidspressede proces medfører, at handicaprådene og brugerorganisationerne har meget ringe mulighed for at påvirke redegørelsen gennem deres høringssvar.

Udviklingsrådet i Region Sjælland har til brug for denne og det kommende års redegørelse indledt et samarbejde med en nyoprettet arbejdsgruppe, der er nedsat med henblik på at styrke bruger/pårørende samarbejdet for at styrke brugerorganisationernes inddragelse i processen.

I første omgang har der været fokus på arbejdet i handicaprådene, men fremover arbejdes videre på institutionsniveau.

3. Nye strukturer med kommunalreformen

Med kommunalreformen blev myndighedsstrukturen på det sociale område og på specialundervisningsområdet ændret. Kommunerne fik – som noget nyt – det samlede ansvar for at træffe afgørelse om borgernes visitation til et tilbud på det sociale område og specialundervisningsområdet.

Regionerne som leverandør

Samtidigt blev de gamle amtskommuner nedlagt, og de nye regioner fik et leverandøransvar i forhold til kommunerne inden for visse områder. Regionerne kan opfylde sin forpligtelse ved at bruge egne tilbud eller ved at samarbejde med kommuner, andre regioner eller private tilbud, herunder selvejende institutioner. Regionsrådenes leverandøransvar betyder, at regionen er forpligtet til at tilpasse kapaciteten og udvikle de regionale tilbud efter aftale med kommunerne i regionen. Som redskab til at koordinere og planlægge udviklingen i forholdet mellem kommunernes behov og det samlede udbud af tilbud i regionen, er der indført en forpligtelse til at udarbejde en rammeaftale for hver region.

Ansvar ligger hos kommunerne

Idet kommunerne har overtaget det fulde myndigheds- og finansieringsansvar på social- og specialundervisningsområdet, har de også overtaget ansvaret for de specialiserede tilbud, der tidligere blev drevet af amterne. En række af disse tilbud er målrettet mod behov, der må antages at opstå forholdsvist sjældent i den enkelte kommune. For at imøde-se behovet for specialrådgivning er den nationale Videns - og SpecialrådgivningsOrganisation (VISO) oprettet.

Forpligtende samarbejder

Enkelte kommuner har endvidere, for at undgå en kommunesammenlægning, etableret et samarbejde med andre kommuner omkring varetagelsen af visse opgaver på blandt andet det sociale område og specialundervisningsområdet. Dette samarbejde sker med hjemmel i lov om forpligtende samarbejder³.

3.1 Konklusion og rådets anbefalinger

Konklusion og rådets anbefalinger

Kommunerne og Region Sjælland har i redegørelserne afgivet oplysninger om samarbejdet mellem kommunerne og regionen. 93% af kommunerne og regionen har oplyst, at samarbejdet fungerer godt eller rigtig godt.

Det er udviklingsrådets vurdering, at der fortsat er et rigtig godt samarbejde mellem kommunerne og regionen, såvel i forhold til rammeaftalen som andre samarbejder.

I forhold til samarbejdet med VISO ses kommunernes og regionens anvendelse og opfattelse af kvaliteten i ydelserne at være uændret fra 2007 til 2008.

Der kan konstateres en svag stigning i henvendelserne til VISO, men udviklingsrådet bemærker, at det fortsat er mere en halvdelen, der sjældent eller aldrig anvender VISO-ydelserne på trods af, at porteføljen er udvidet.

Udviklingsrådet anbefaler på denne baggrund, at kommunerne i større udstrækning anvender VISO-ydelserne.

³ Jf. Lov nr. 541 af 24. juli 2005 om forpligtende samarbejder.

3.2 Beskrivelse og analyse af de nye strukturer

3.2.1 Samarbejdet mellem kommunalbestyrelser og regionsråd (rammeaftaler)

Kommunerne indgår en rammeaftale med de øvrige kommuner i regionen og med regionen gældende for et år af gangen⁴. Rammeaftalerne omfatter – med regionale variationer – det sociale område, det almene ældreboligområde vedrørende boliger til fysisk og psykisk funktionshæmmede og specialundervisningsområdet. Rammeaftalen udarbejdes på grundlag af de kommunale redegørelser til regionen, som kommunerne udarbejder omkring deres behov for og forventede brug af tilbud i regionen⁵.

Formålet med rammeaftalerne

Hovedformålet med rammeaftalerne er at skabe et værktøj, der sikrer en tilpasning af de tilbud, som rammeaftalerne omfatter. Rammeaftalen skal blandt andet fastlægge regionsrådets forpligtelser i forhold til kommunerne i regionen, omfanget af kommunernes forpligtelse til at stille regionale tilbud til rådighed for andre kommuner og omfanget af den løbende faglige udvikling af indholdet i tilbuddene. Rammeaftalen skal videre indeholde oplysninger om blandt andet takster for kommunernes køb af pladser og beskrivelser af det faglige indhold og kvaliteten i tilbuddene.

Tilbud, som kommunerne skulle overtage ved strukturreformen, de såkaldte "skal-områder" er ikke omfattet af rammeaftalerne, men kan indgå efter aftale.

På specialundervisningsområdet omfatter rammeaftalerne alene de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud for børn og unge under 18 år henvist af kommunerne, som det påhviler regionsrådene at drive i henhold til folkeskolelovens § 20, stk. 3.

Udover at være et planlægnings- og udviklingsværktøj er der også fokus på processen omkring indgåelsen af rammeaftalerne. Ifølge bekendtgørelserne skal rammeaftalen således sikre en åben dialog om udviklingen inden for de omfattede områder samt skabe gennemsigtighed og åbenhed for borgerne.

---

⁴ jf. Servicelovens § 6, stk. 2, Folkeskolelovens § 47, stk. 3 og voksenspecialundervisningslovens § 6h.

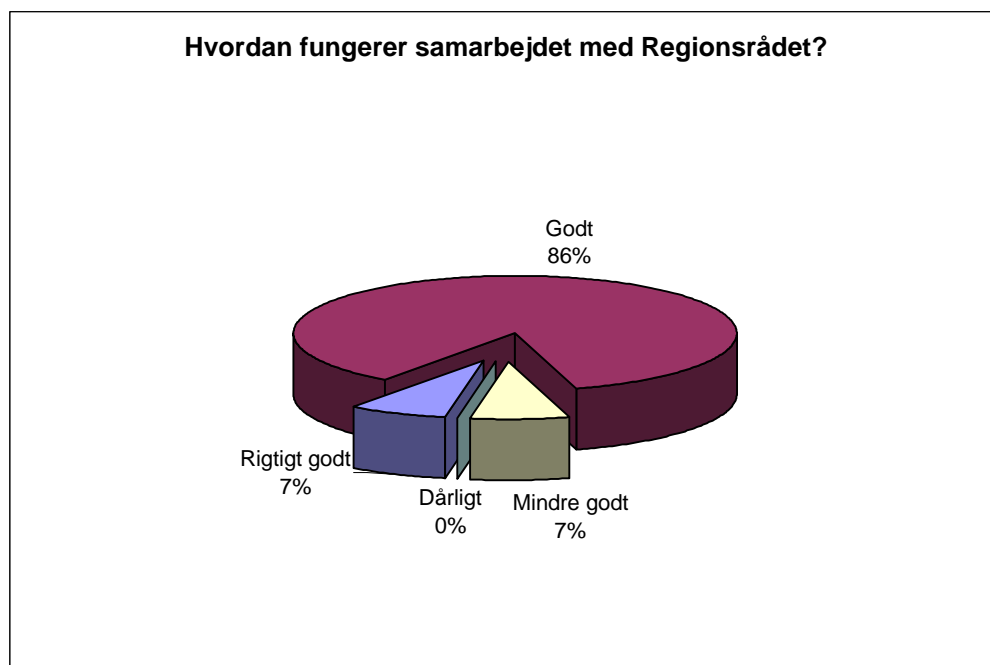
⁵ De nærmere krav til rammeaftalerne og de kommunale redegørelser er fastlagt i bekendtgørelse nr. 36 af 23. januar 2006 om rammeaftale m.v. på det sociale område og på det almene ældreboligområde, samt bekendtgørelse nr. 354 af 24. april 2006 om kommunalbestyrelsens årlige redegørelse til regionsrådet og rammeaftalen mellem regionsrådet og kommunalbestyrelserne i regionen på specialundervisningsområdet.

Kommuner-
nes opfattel-
se af samar-
bejdet i for-
bindelse med
indgåelsen af
rammeaftale
2009

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvorledes man opfatter samarbejdet med Regionsrådet i forbindelse med indgåelsen af rammeaftale for 2009.

Besvarelsene er stort set de samme som i 2008.

Følgende graf viser kommunernes gennemsnitlige svar på alle 3 områder.

Figur 1

Kommunerne har supplerende oplyst, at der er opnået en tættere dialog med styregruppen og samarbejdet i de nedsatte netværksgrupper har været konstruktiv og givende.

Flere kommuner peger på, at organiseringen af samarbejdet er effektivt og er tilfreds med at der er enighed om, at de administrative byrder skal reduceres mest muligt.

Regionsrå-
dets opfattel-
se af samar-
bejdet i for-
bindelse med
indgåelsen af
rammeaftale
2009

Regionsrådet har oplyst, samarbejdet med kommunerne i forbindelse med indgåelse af rammeaftale for 2009 fungerer godt på alle niveauer, såvel i Styregruppen for Rammeaftale, som i de forskellige nedsatte arbejds- og netværksgrupper, der er en del af organiseringen på området. Der er en erkendelse af, at samarbejdet og koordinering af hele området er nødvendigt. Der er i samarbejde mellem kommuner og region lavet en omkostnings- og takstanalyse, hvor samarbejdet har fungeret rigtig godt, ligesom resultatet har været genstand for stor opmærksomhed.

Regionsrådet har oplyst følgende om sin rolle i forbindelse med rammeaftalen:

Regionsrå-
dets rolle i
forbindelse
med ramme-
aftalen

Region Sjælland forestår alt sekretariatsarbejde omkring rammeaftalen, lige fra udfærdigelse af skabelon, indsamling og bearbejdning af indkomne data til udfærdigelse af udkast til Rammeaftale. KKR og Styregruppen for Rammeaftale er dybt involveret i formuleringen heraf, specielt op til færdiggørelsen af det endelige forslag. I forbindelse med kommende aftale for 2010 vil netværksgrupperne (som har repræsentanter fra både kommuner og region) få en endnu større rolle i forbindelse med formulering af rammeaf-

talen, idet de bliver anmodet om fortolkning af det indkomne datamateriale fra kommunerne. Netværkenes vurdering vil således blive en del af rammeaftalen og deres vurderinger vil formentlig blive grundlaget for beslutning af initiativer inden for området. Region Sjælland har lige fra første Rammeaftale peget på nødvendigheden af at få dannet en netværksorganisation, som kunne understøtte og vurdere kommunernes redegørelser og de tiltag, disse tilsammen pegede henimod. I dag lægger de kommunale repræsentanter i Styregruppen for Rammeaftale overordentlig vægt på denne organisering.

Regionsrådets vurdering af rammeaftalekonstruktionen

Regionsrådet vurderer, at rammeaftalekonstruktionen har vist, at de oplysninger der modtages fra kommunerne vanskeligt har kunne afdække efterspørgslen i forhold til et givent udbud, idet oplysningerne ikke gives på et entydigt datagrundlag.

I konsekvens heraf er der nu udfærdiget en mere enkelt redegørelsesskabelon, der sammen med en fremrykning af tidsfristen giver mulighed for, at netværksgrupperne kan bidrage til fortolkning af datagrundlaget og derved danne et bedre beslutningsgrundlag.

Regionsrådet vurderer, at det er en mangel ved rammeaftalekonstruktionen, at det er historisk og tilfældigt bestemt hvilke målgrupper der er omfattet af rammeaftalen. Der bør arbejdes på en afdækning af hvilke målgrupper, der kan dække det specialiserede socialområde hvor det forekommer naturligt som følge af specialiseringen, at tilbuddet drives i regionsregi.

3.2.2 VISO

I forbindelse med at kommunerne skulle overtage ansvaret – også for de specialiserede tilbud - er den nationale Videns - og SpecialrådgivningsOrganisation, VISO oprettet som en støttefunktion til kommunerne⁶. VISO skal dække de mest specialiserede og komplicerede problemstillinger inden for følgende områder:

- Børn og unge med handicap
- Børn og unge med sociale eller adfærdsmæssige problemer
- Udsatte grupper
- Voksne med handicap
- Socialpsykiatrien
- Specialundervisning og socialpædagogisk bistand til børn, unge og voksne.

Det sociale område

På det sociale område kan VISO bistå kommuner, borgere og kommunale, regionale og private tilbud med vejledende specialrådgivning, samt bistå kommunen med vejledende udredning af dens borgere.

Specialundervisningsområdet

På specialundervisningsområdet kan VISO bistå kommuner, borgere og kommunale, regionale og private tilbud med vejledende specialrådgivning. I sager om specialundervisning og socialpædagogisk bistand skal kommunen foretage den egentlige udredning, og VISO kan udelukkende give støtte til kommunens egen udredning.

VISOs bistand vil således oftest have form af rådgivning, supervision og vejledning, men kan også omfatte afdæknings- eller udredningsopgaver.

---

⁶ Jf. Lov nr. 58 af 18. januar 2007, § 13 og bekendtgørelse nr. 161 af 10. marts 2006 om den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation - VISO

VISOs rådgivning og udredning er kun vejledende, og det er altid kommunen, der afgør om, og i hvilket omfang VISOs rådgivning og/eller udredning skal følges.

Henvendelser til VISO i 2008

I 2008 var det samlede antal henvendelser til VISO 2.475 på landsplan. Heraf blev der i 875 tilfælde tilknyttet specialtjydelser. 356 henvendelser gav anledning til socialfaglig rådgivning.

Af det samlede antal henvendelser vedrørte 453 henvendelser Region Sjælland. Heraf blev der i 167 tilfælde tilknyttet specialtjydelser. 65 henvendelser gav anledning til socialfaglig rådgivning.

Henvendelser til VISO i 2007

I 2007 var det samlede antal henvendelser til VISO 1.701 på landsplan, heraf blev 521 til egentlige VISO sager, 1.102 henvendelser gav anledning til rådgivning og 78 blev registreret som fejlhenvendelser. Derudover blev 43 henvendelser afvist af VISO⁷.

Oplysninger fra kommunerne i Region Sjælland

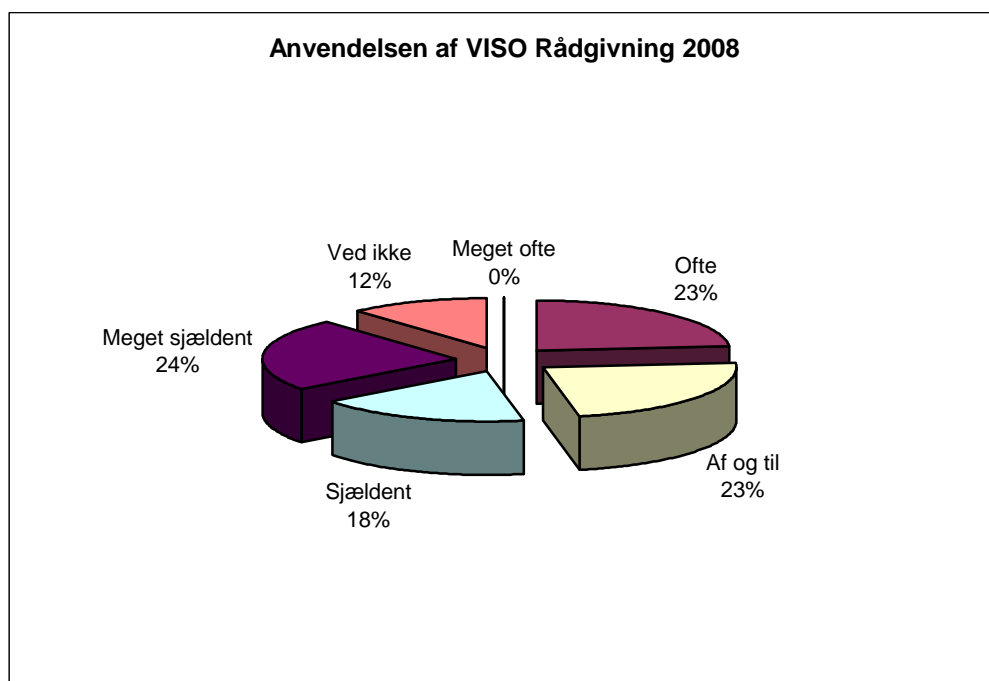
Følgende grafer viser på hvert område Regions Sjællands kommuners oplysninger om anvendelsen og opfattelsen af kvaliteten i VISOs rådgivning.

Specialundervisningsområdet:

Kommunerne har oplyst om i hvilket omfang de har anvendt VISOs ydelser henholdsvis på rådgivnings- og udredningsområdet.

Specialundervisningsområdet

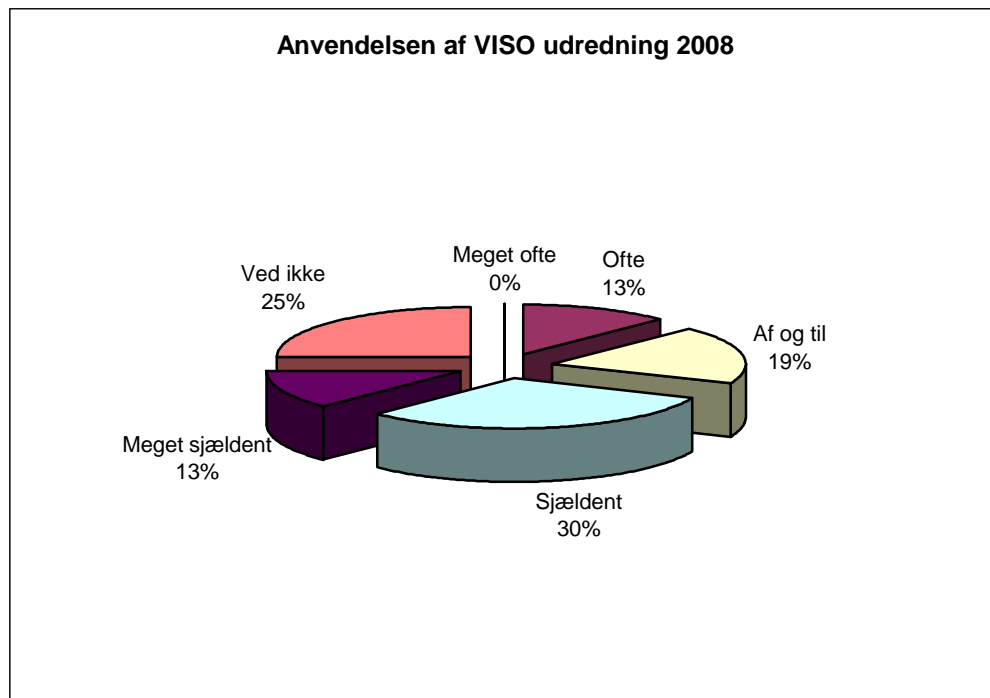
Rådgivning 2008

Figur 2

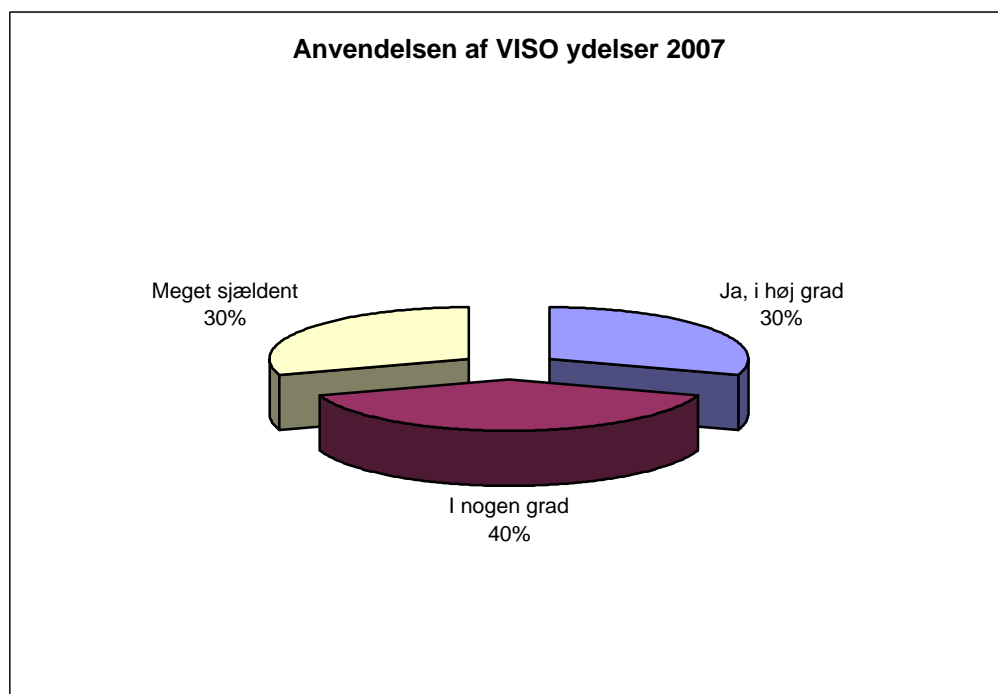
⁷ Afvisning dækker de tilfælde, hvor VISO i første omgang opretter en sag, men i løbet af sagsbehandlingen når frem til, at der ikke er en egentlig sag. Fejlhenvendelser dækker henvendelser, der ikke vedrører VISO's sagsområde.

Udredninger
2008

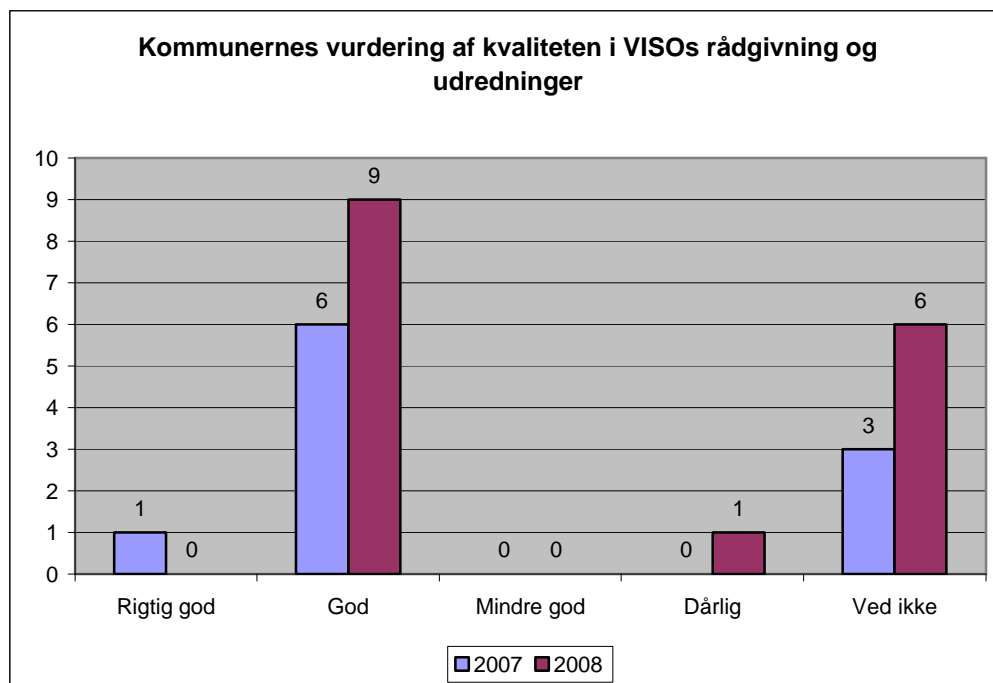

Figur 3

Rådgivning
og udredninger
2007

Figur 4

Figur 5

Kommunernes besvarelser viser, at anvendelsen af VISOs ydelser på specialundervisningsområdet, samt vurderingen af kvaliteten af ydelserne stort set er uændret fra 2007 til 2008.

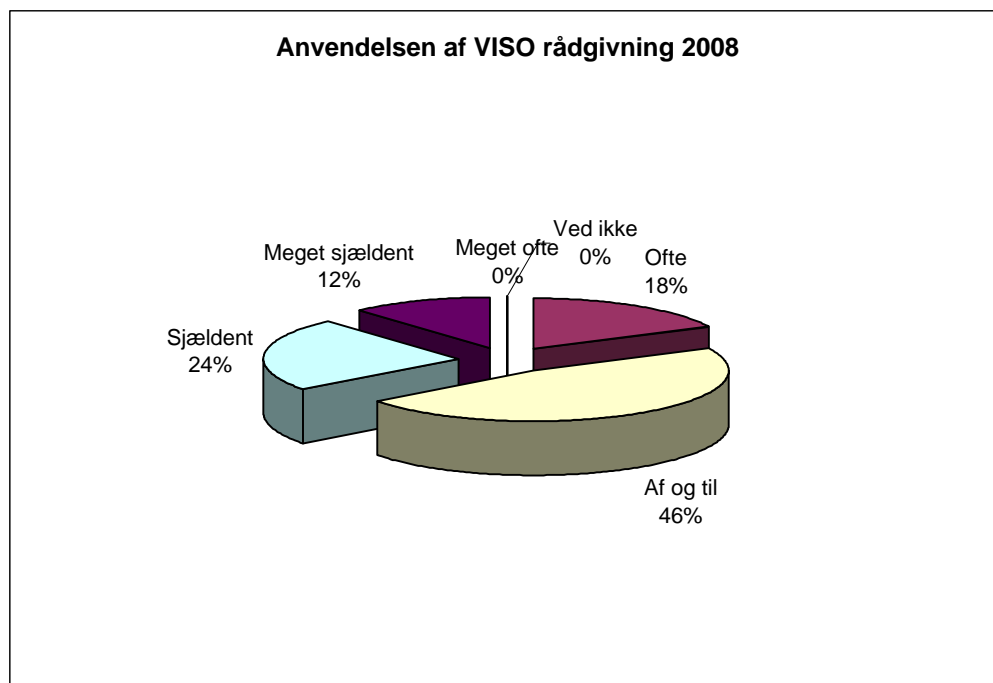
En kommune oplyser supplerende, at det kan være vanskeligt at få overblik over ydelserne. En anden kommune oplever, at rådgivningen er på et så højt niveau at behovet ikke er tilstede. En tredje kommune oplyser, at der i efteråret 2008 har været afholdt et orienteringsmøde med VISO om mulighederne for rådgivning, hvilket forventes at øge brugen af VISO fremover.

Børne- og ungeområdet:

Børne- og
ungeområdet

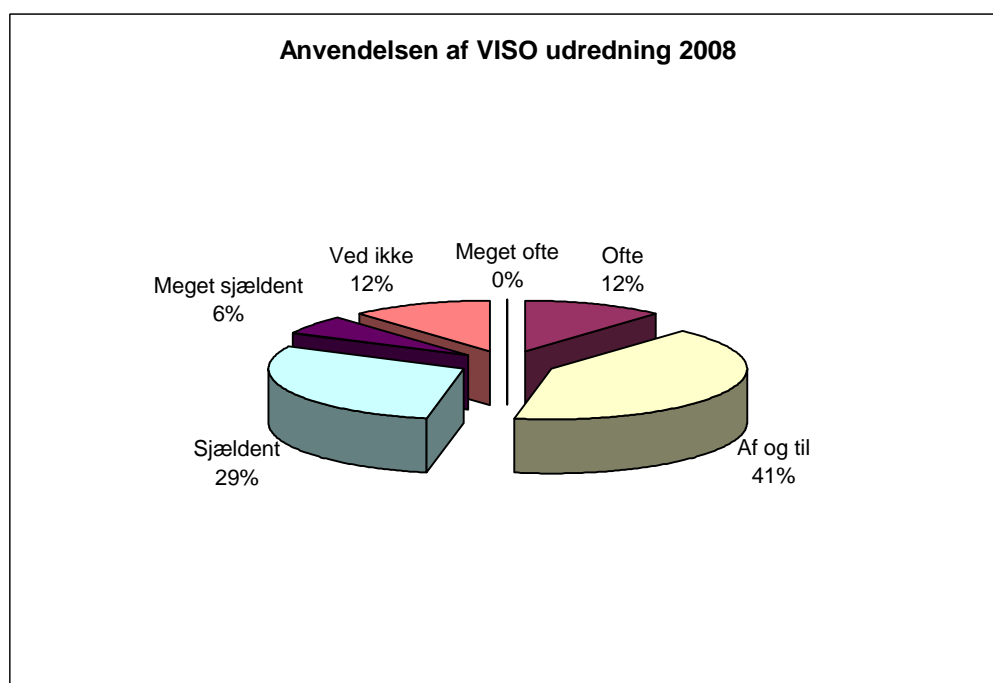
Kommunerne har oplyst om i hvilket omfang de har anvendt VISOs ydelser henholdsvis på rådgivnings- og udredningsområdet.

Rådgivning
2008

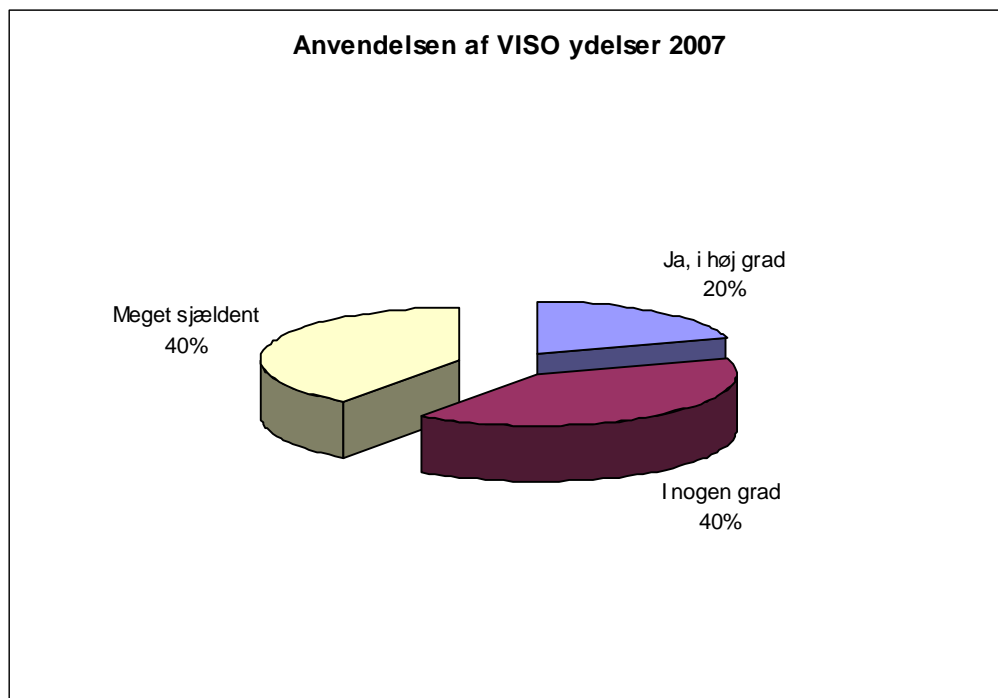

Figur 6

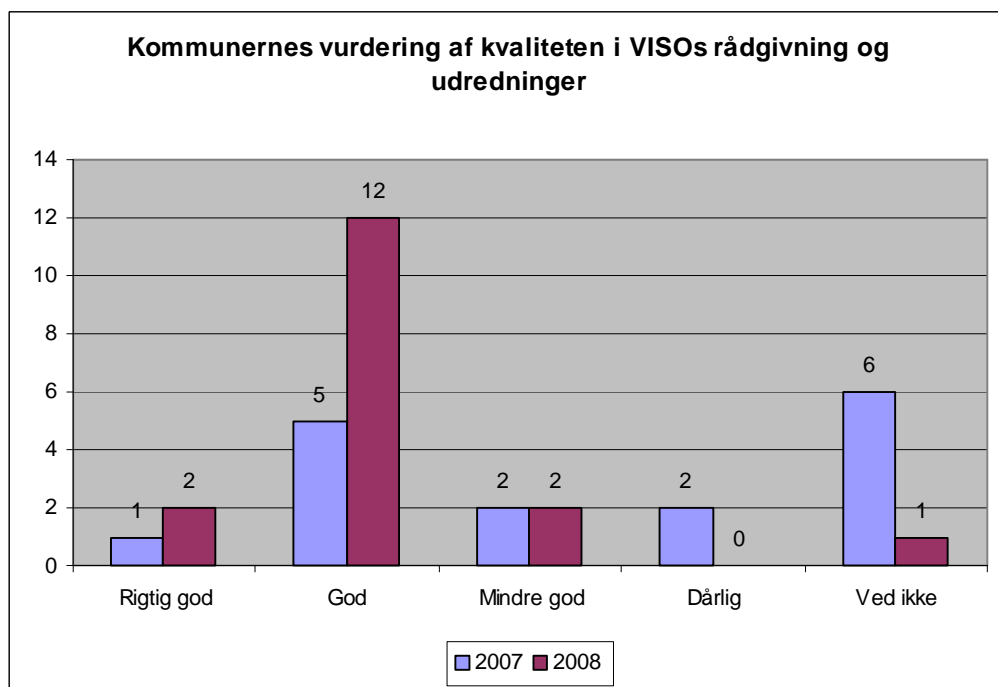
Udredninger
2008

Figur 7

Figur 8

Figur 9

Kommunernes besvarelser viser, at anvendelsen af VISOs ydelser på børne- og ungeområdet stort set er uændret fra 2007 til 2008.

Derimod viser besvarelserne et øget kendskab til og en øget tilfredshed med kvaliteten af VISOs rådgivning og vurderinger fra 2007 til 2008.

En kommune oplyser supplerende, at det kan være vanskeligt at få overblik over ydelserne. En anden kommune oplever, at rådgivningen er på et så højt niveau at behovet ikke er tilstede. En tredje kommune oplyser, at der i efteråret 2008 har været afholdt et orien-

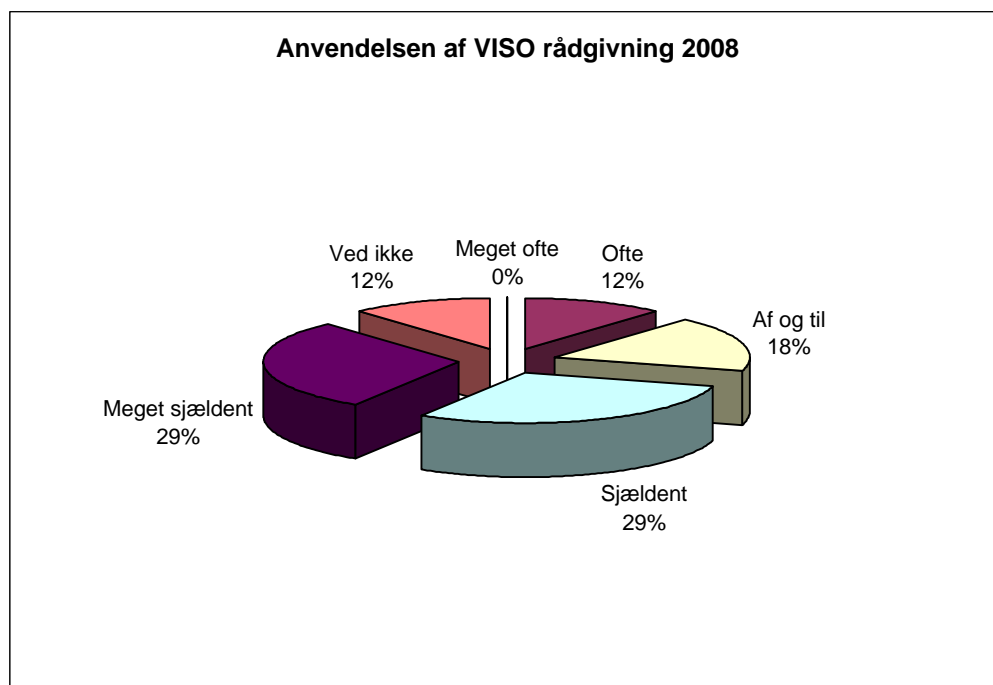
teringsmøde med VISO om mulighederne for rådgivning, hvilket betyder at der nu er større vished om VISOs tilbud.

Voksenområdet:

Voksenområdet

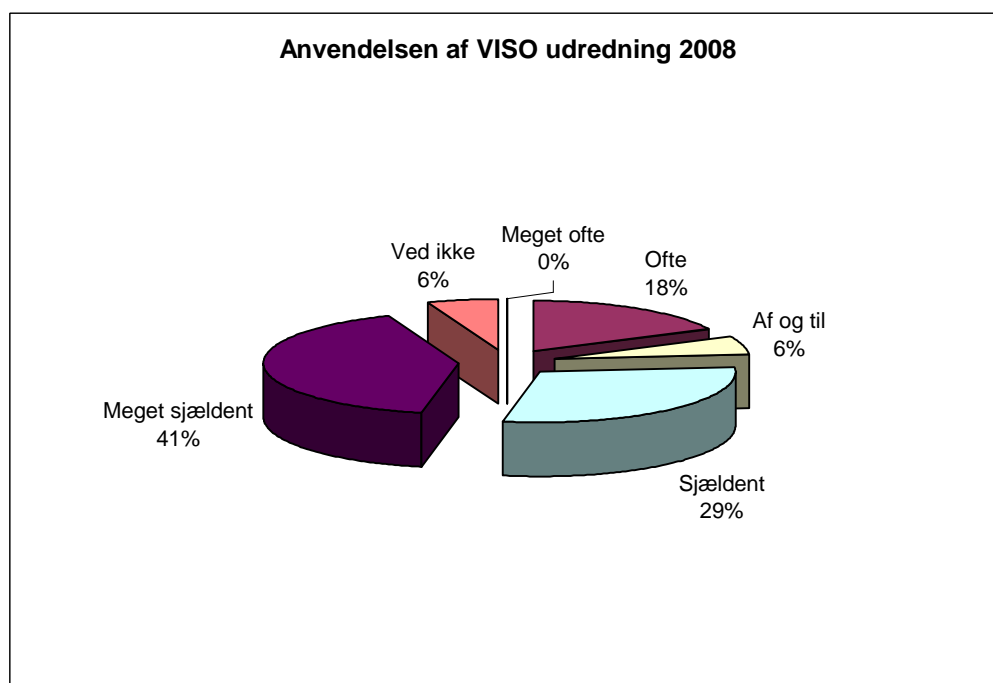
Kommunerne har oplyst om i hvilket omfang de har anvendt VISOs ydelser henholdsvis på rådgivnings- og udredningsområdet.

Rådgivning
2008

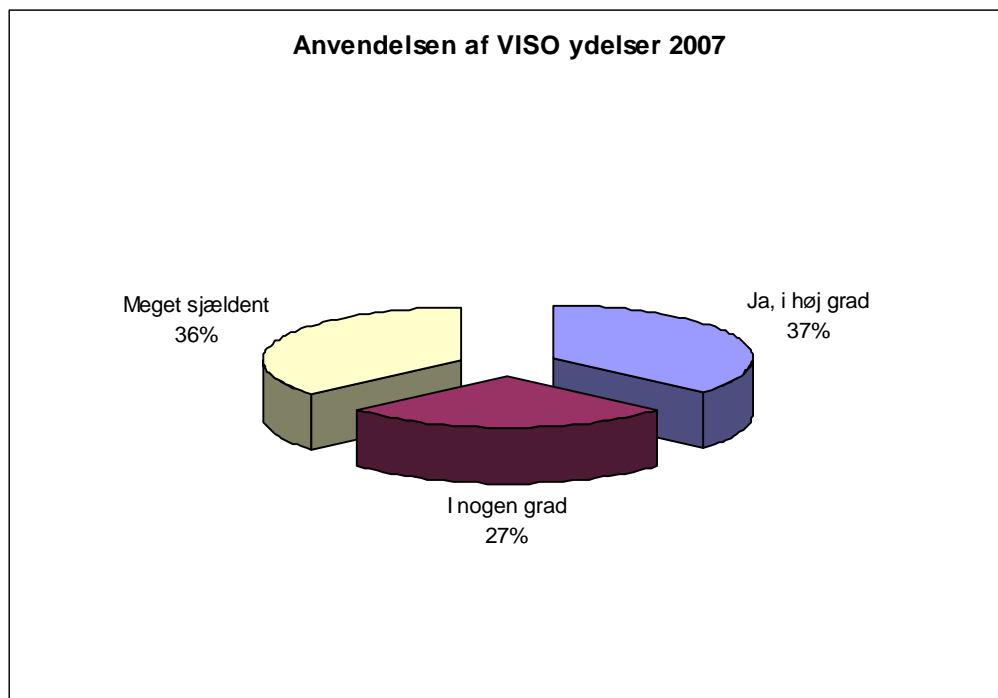

Figur 10

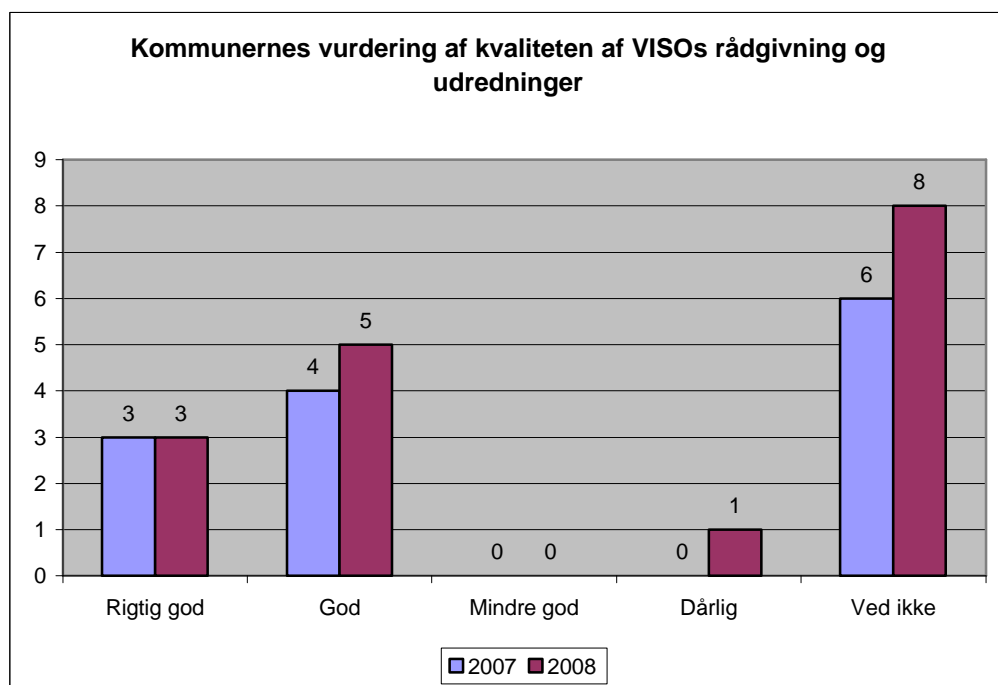
Udredninger
2008

Figur 11

Figur 12

Figur 13

Kommunernes besvarelser viser, at anvendelsen af VISOs ydelser på voksenområdet, samt vurderingen af kvaliteten af ydelserne stort set er uændret fra 2007 til 2008.

Flere kommuner oplyser supplerende, at VISO anvendes i ringe grad og det derfor er svært at vurdere kvaliteten. Kommunerne oplyser endvidere, at det har været vanskeligt at indtænke VISO i hverdagen og at kvaliteten har været svingende bl. a. på grund af for lang responstid på henvendelser. En kommune finder ikke at VISO er brugbart og foreslår ressourcerne anvendes anderledes.

En kommune oplyser, at VISO har ydet en meget tilfredsstillende indsats i de sager hvor kommunen har anmodet om en udredning. 2 kommuner oplyser, at der forventes en øget brug af VISO fremover.

Regionsrådet brug af VISO

Regionsrådet har oplyst, at man meget sjældent anvender VISO.

3.2.3 Forpligtende samarbejder

I forbindelse med kommunalreformen har Folketinget vedtaget Lov om forpligtende samarbejder⁸. Loven skaber de lovgivningsmæssige rammer for, at kommunerne kan indgå forpligtende samarbejder som alternativ til en kommunesammenlægning.

De omfattede kommuner samarbejder med hjemmel i loven om visse kommunale opgaver, herunder opgaver på det sociale område og specialundervisningsområdet. Samarbejdet er pligtmæssigt og samarbejdets karakter og form er fastlagt i loven.

Der er ingen kommuner i Region Sjælland, der har forpligtende samarbejder efter denne lovgivning.

---

⁸ Lov nr. 541 af 24. juni 2005 om forpligtende samarbejder.

4. Udviklingen inden for børne- og ungeområdet

Udviklingsrådet skal overvåge en række tilbud til børn og unge efter servicelovens bestemmelser, der tidligere blev varetaget af amtskommunerne.

Dag- og klubtilbud

De berørte områder er bl.a. særlige dag- og klubtilbud, hvor kommunalbestyrelserne skal sikre, at der er det nødvendige antal pladser i særlige dag- og klubtilbud til børn og unge, der som følge af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling mv., der ikke kan dækkes gennem ophold i de almindelige tilbud.

Personlig hjælp, pleje og vedligeholdelsestræning

Endvidere overvåges servicelovens bestemmelser om personlig hjælp, pleje og vedligeholdelsestræning til børn, der som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor, samt tilbud om ledsagelse til unge mellem 16 og 18 år, som ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Udviklingsrådet overvåger også en række foranstaltninger, som kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte.

Konsulentbistand, støtte i hjemmet mv.

Således omfatter rådets arbejdsområde blandt andet foranstaltninger om konsulentbistand med hensyn til barnets eller den ungs forhold, praktisk, pædagogisk eller anden støtte i hjemmet, familiebehandling, døgnophold, aflastningsordning i en netværksplejefamilie, i en plejefamilie, på et godkendt opholdssted eller på en døgninstitution.

Personlig rådgiver, kontaktperson mv.

Endvidere skal rådet se på foranstaltninger som udpegning af en personlig rådgiver for barnet eller den unge, udpegning af en kontaktperson for barnet eller den unge og for hele familien, formidling af praktiktillbud hos en offentlig eller privat arbejdsgiver, anden hjælp, der har til formål at yde rådgivning, behandling og praktisk og pædagogisk støtte, samt støtteperson til forældremyndighedens indehaver i forbindelse med barnets eller den ungs anbringelse uden for hjemmet.

Økonomiske støtte og forældreoplysning

Endelig omfatter udviklingsrådets arbejdsfelt på børne- og ungeområdet foranstaltninger om økonomisk støtte til udgifter i forbindelse med foranstaltninger, der kan erstatte de ovenfor nævnte foranstaltninger med tiltag af mindre indgribende karakter samt foranstaltningen forældreoplysning, som kommunalbestyrelserne kan anvende når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, og det vurderes at bero på, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar.

Anbringelser

Desuden overvåger udviklingsrådet kommunalbestyrelsernes tilbud i forhold til anbringelser uden for hjemmet eksempelvis døgninstitutioner, familiepleje og socialpædagogiske opholdssteder, samt behandlingstilbud til unge stofmisbrugere.

4.1 Konklusion og rådets anbefalinger

Konklusion og rådets anbefalinger

I redegørelsen for 2007 anførte udviklingsrådet, at den overordnede vurdering på området var, at tilbudsmønstret stort set var upåvirket af kommunalreformen, dog var der på nogle områder registreret en svag stigning.

Ud fra kommunernes redegørelser for 2008 kan udviklingsrådet konstatere, at området er under pres. Udviklingsrådet finder, at det er positivt, at kommunerne på trods heraf har stor fokus på dels den forebyggende indsats, men også særligt i forhold til de unge, de handicappede og børn med store vanskeligheder som f.eks. ADHD.

Udviklingsrådet har i 2008 haft særlig fokus på vedligeholdelsestræning for børn. På baggrund af en temadrøftelse i udviklingsrådet kan rådet konstatere, at det lave niveau for vedligeholdelsestræning efter servicelovens § 44 skyldes, at aktiviteten foregår på andre områder.

Der kan konstateres en svag stigning i antallet af anbringelser, men i overensstemmelse med kommunernes oplysning om, at der er stor fokus på det forebyggende arbejde ses der samtidig en stigning i de forebyggende foranstaltninger for at undgå anbringelser.

Kommunerne har oplyst, at det er vigtigt at have fokus på kvalitet og faglighed på de valgte anbringelsessteder.

Udviklingsrådet har besluttet at der i 2009 skal sættes særlig fokus på kommunernes tilsyn med plejefamilier og private botilbud.

4.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området

Udfordringer afledt af kommunalreformen

Halvdelen af kommunerne har oplyst, at det er deres opfattelse, at der i forbindelse med kommunalreformen er lokale forhold, som udgør særlige udfordringer for kommunen.

Flere kommuner oplyser, at udfordringerne særligt består i oprettelse af tilstrækkelige tilbud til at dække kommunernes behov.

En kommune nævner mangel på psykiatriske pladser og de der er ligger for langt væk.

4.2.1 Børn med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse

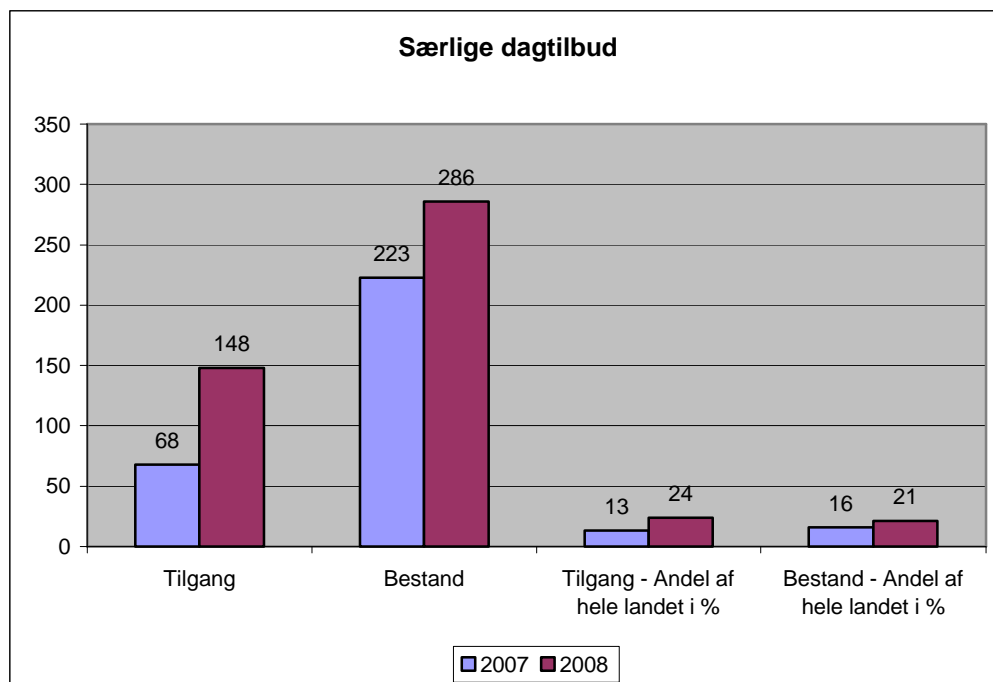
Dag- og klubtilbud

Efter servicelovens §§ 32 og 36 skal kommunerne sikre, at der er det nødvendige antal pladser i særlige dag- og klubtilbud til børn og unge, der som følge af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har et særligt behov for støtte, behandling mv., der ikke kan dækkes gennem ophold i de almindelige tilbud.

CIAS

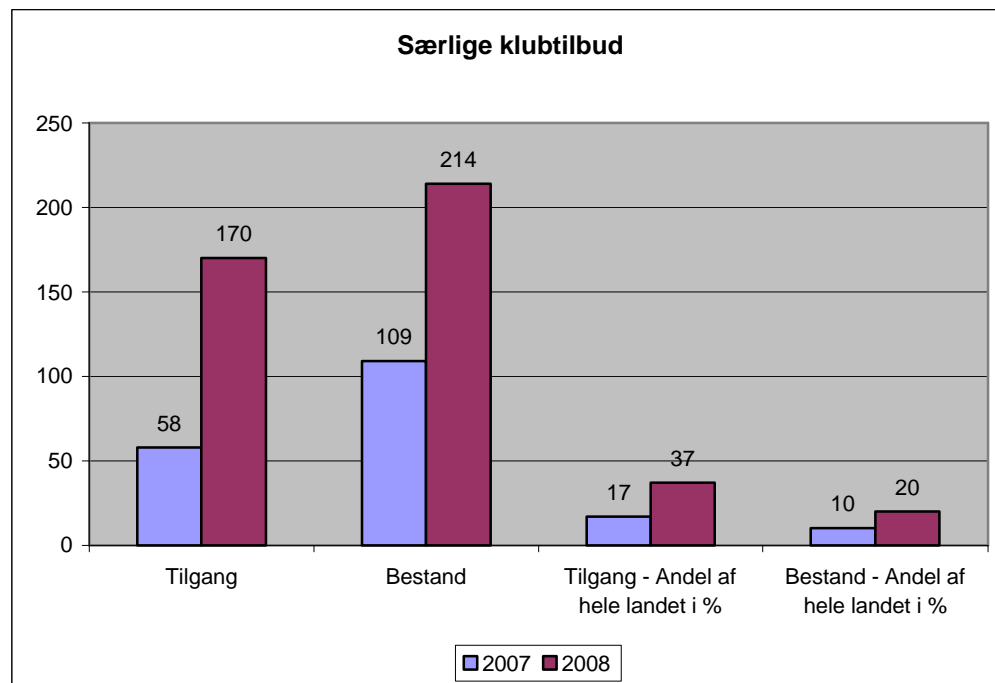
Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Særlige dagtilbud

Figur 14

Særlige klubtilbud

Figur 15

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en markant stigning i både tilgang og bestand på begge områder.

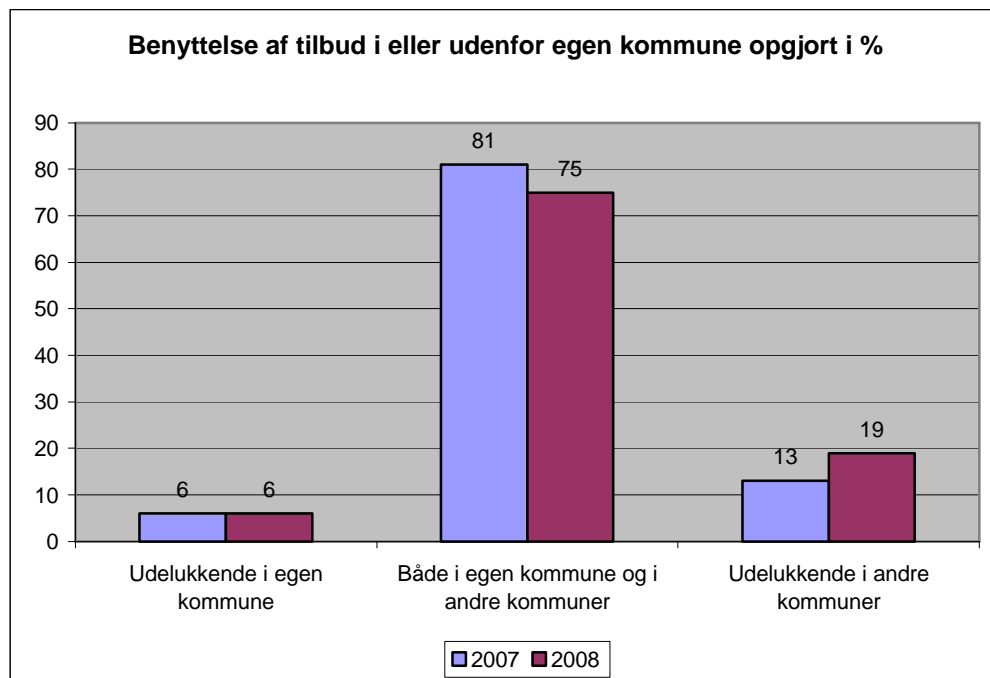
Kommuner- nes oplysninger om udviklingen

De fleste kommuner oplyser, at der ikke er sket ændring i udbuds- og forbrugsmønstret i 2008. To kommuner oplyser, at der er stigende efterspørgsel, herunder tilbud til børn med autisme.

Kommunerne har i deres redegørelser oplyst om tilbuddene benyttes udelukkende i egen kommune, udelukkende i andre kommuner eller begge dele.

Følgende figur viser udviklingen fra 2007 til 2008 i hvor tilbuddene benyttes:

Benyttelse af tilbud i eller udenfor egen kommune

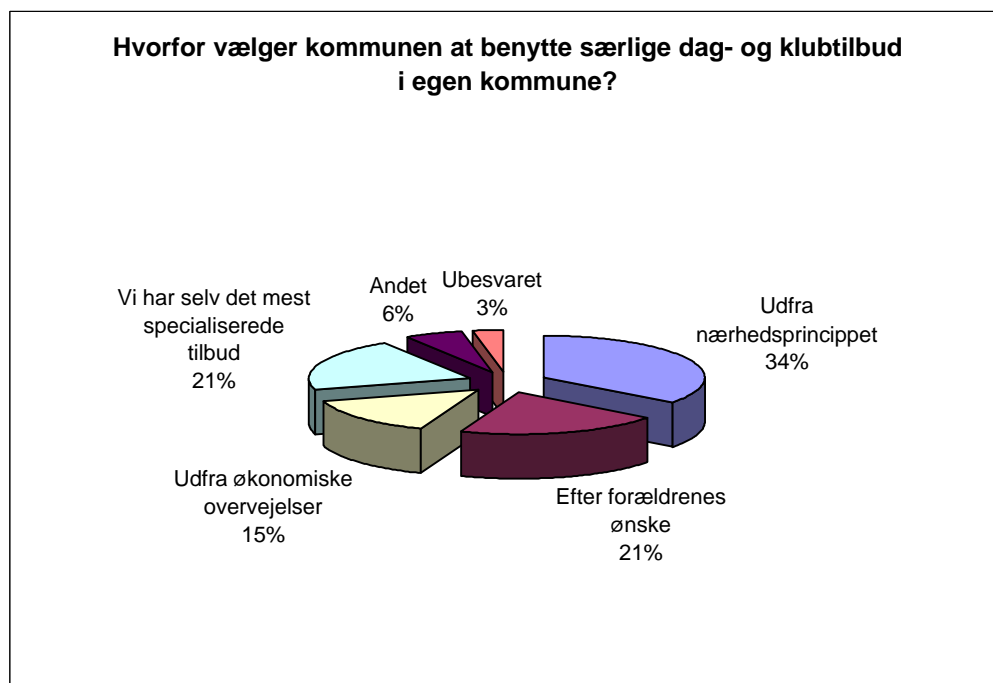

Figur 16

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en svag stigning i udelukkende at benytte tilbud i andre kommuner og et tilsvarende fald i at benytte tilbud i både egen og andre kommuner.

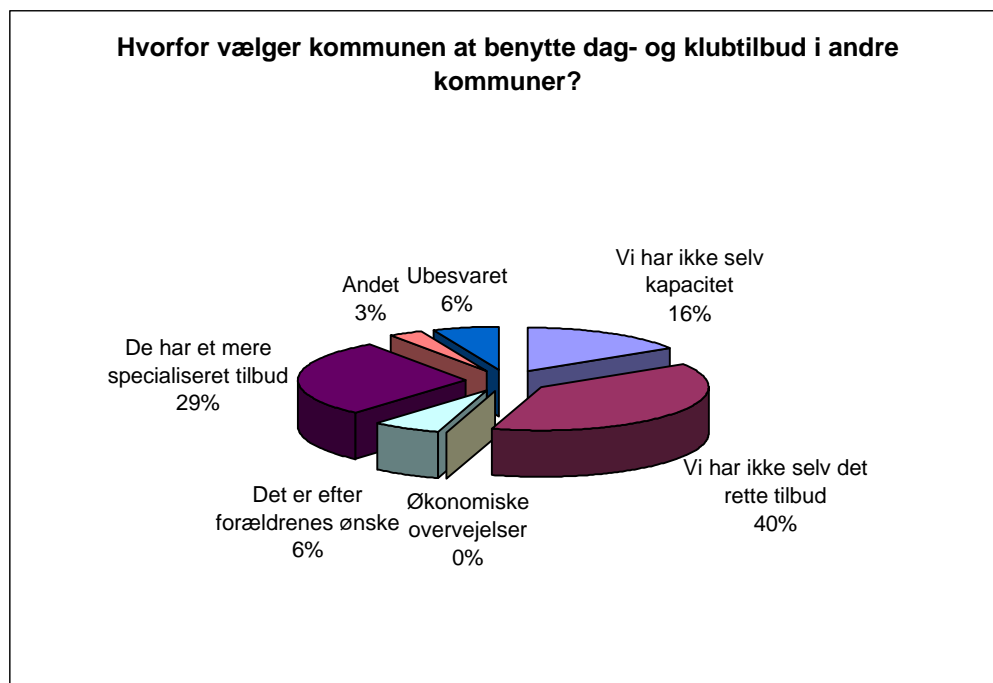
Kommunerne har i redegørelserne oplyst om årsagerne til valget af om tilbuddene benyttes i egen kommune eller i andre kommuner.

Tilbud i egen kommune

Figur 17

Tilbud i andre kommuner

Figur 18

Besvarelserne viser, at kommunerne i overvejende grad vælger at benytte tilbud i egen kommune af hensyn til borgeren og de pårørende, og tilsvarende vælger at benytte tilbud i andre kommuner hvor kommunen selv mangler det rette tilbud.

Ændring i visitation

En ud af 16 kommuner oplyser, at der er sket ændringer i kommunens visitation inden for området i 2008. Kommunen oplyser, at ændringerne generelt består i at søge løsninger i kommunen frem for at tilkøbe i andre kommuner. Kommunen ønsker ved ændringen at opnå besparelser og sikre en kortere transporttid for borgeren.

Venteliste og ventetid

Kommunerne har i deres redegørelser afgivet oplysninger om ventelister og ventetid på området.

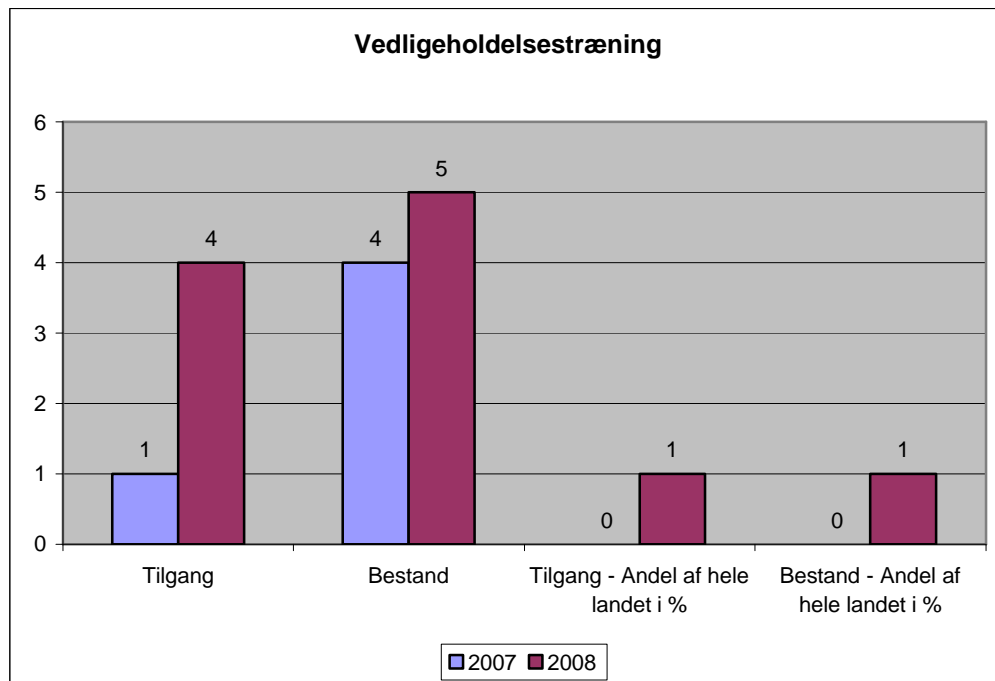
Samlet for Region Sjælland er der 5 børn på venteliste til særlige dagtilbud pr. 31. december 2008. Der er ingen børn på venteliste til særlige klubtilbud.

Den gennemsnitlige ventetid på særlige dagtilbud udgjorde i 2008 20 uger.

Vedligeholdelsestræning

Efter servicelovens § 44 jfr. § 86, stk. 2 skal kommunalbestyrelsen tilbyde hjælp til at vedligeholde fysiske eller psykiske færdigheder til børn, som på grund af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov herfor.

Figuren nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbud på området i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbud på området i forhold til hele landet.

Figur 19

På trods af en stigende tilgang og bestand på området fra 2007 til 2008 er der fortsat en påfaldende lav andel af tilgang og bestand i Region Sjælland i forhold til hele landet på området.

Særligt fokusområde

Udviklingsrådet i Region Sjælland har gennem 2008 haft særligt fokus på området.

På udviklingsrådets møde den 24. februar 2009 blev emnet behandlet som en temadrøftelse. Udviklingsrådet havde inviteret en oplægsholder fra Roskilde Kommune, der redegjorde for de forskellige former for vedligeholdelsestræning og gav sit bud på hvorfor der er en lav andel af vedligeholdelsestræning efter servicelovens § 44.

Det blev oplyst, at de fleste børn ikke har behov for træning modsat ældre mennesker.

Træning bliver i vid udstrækning givet i regionsregi på sygehuse og betegnes som behandling.

Endvidere er der træningstilbud i forbindelse med skole- eller pasningsordninger, vederlagsfri fysioterapi på privatklinikker, hjemmetræning eller vederlagsfri ridetræning.

Rådet fastslog på baggrund af denne temadrøftelse, at årsagen til den manglende registrering efter servicelovens § 44 skyldes den mangfoldighed af tilbud, der er tilstede på andre områder.

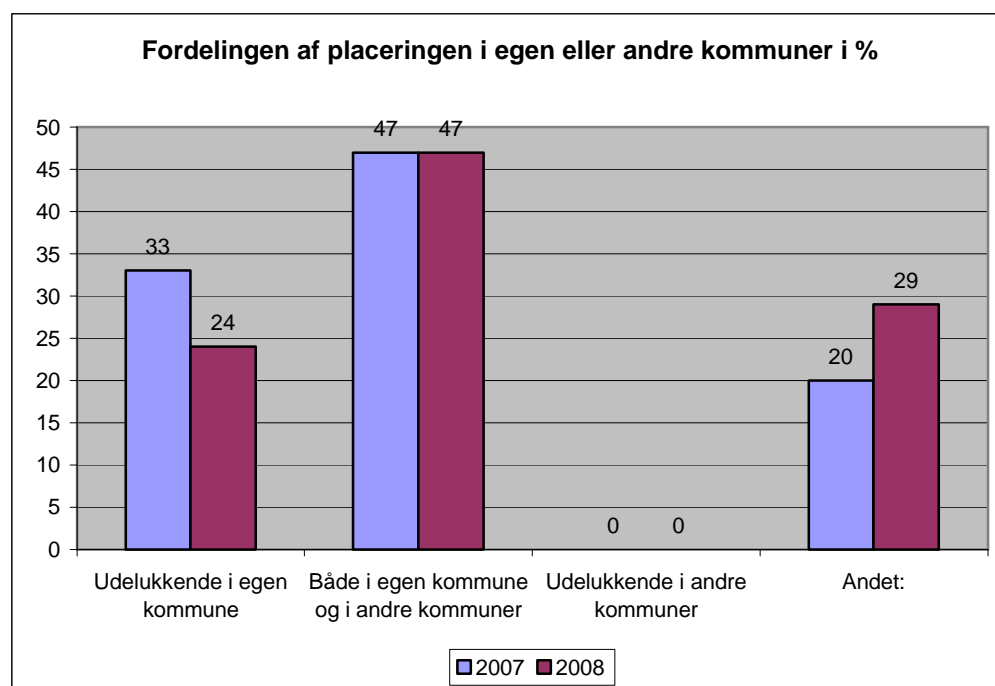
Behovet

Generelt oplyser kommunerne, at tilbud og behov er uændret i 2008. 2 kommuner har i 2008 oprettet nye tilbud på området. En kommune overvejer at ændre i træningstilbudet så kommunens genoptræningscenter også skal stå for tilbuddet til børn.

Følgende figur viser hvor 15 af regionens kommuner tilbyder vedligeholdelsestræning:

Hvor tilbydes
vedligeholdelsestræning

Figur 20

Besvarelsen andet dækker for 2007 over en afventning af niveaulægning og at en kommune tilbyder træning i egen kommune, men enkeltvis kan i særlige tilfælde udløse bevilling uden for kommunen.

For 2008 dækker svaret andet, at der ikke i 2008 var et tilbud, at vedligeholdelsestræningen tilbydes i forbindelse med placering på institution, samt at børnene henvises til privatpraktiserende terapeuter.

Oplysningerne fra kommunerne viser, at der stort set ikke er sket ændringer i fordelingen af placeringen af tilbuddet mellem i egen kommune og andre kommuner fra 2007 til 2008.

Ændringer i
visitation

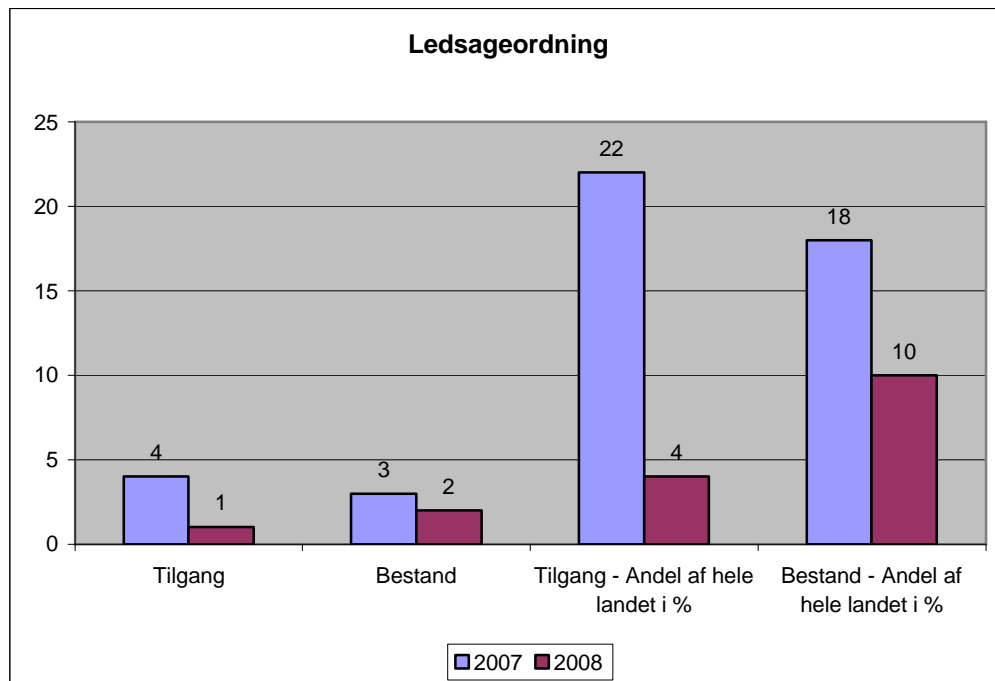
3 kommuner oplyser, at der er sket ændringer i visitationen i 2008. Ændringerne består i nedsættelsen af et tværfagligt visitationsudvalg, placering af visitationen i sundhedssektoren, og direkte bevilling fra familierådgiver eller træningsterapeuter i forbindelse med oprettelse af tilbud i egen kommune.

Årsagen til ændringerne er ønsker om at højne kvaliteten i tilbuddene, udvide målgruppen og øge kapaciteten.

Ledsageordning

Bortset fra unge som har et døgnophold efter servicelovens § 52, stk. 3, nr. 4, 5 og 8, skal kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 45 tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til unge mellem 16 og 18 år, som ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Figureerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbud på området i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbud på området i forhold til hele landet.

Figur 21

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser et mindre fald i både tilgang og bestand på området.

Andelen i forhold til hele landet ses dog at være væsentligt faldet fra 2007 til 2008, hvilket kan pege på at udviklingen i en eller flere af de øvrige regioner har betydet en væsentlig forøget tilgang på området.

Særligt fokusområde

Udviklingsrådet i Region Sjælland har gennem 2008 haft særligt fokus på området.

På udviklingsrådets møde den 23. september 2008 blev emnet behandlet som en tema-drøftelse. Udviklingsrådet havde inviteret en oplægsholder fra Landsforeningen, der redegjorde for hvorledes reglerne om ledsageordning blev administreret i kommunerne, de sociale nævn og ankestyrelsen og gav sit bud på hvorfor der er en lav andel af tilbud om ledsageordning efter servicelovens § 45.

Udover de indskrænkninger som Ankestyrelsen og de sociale nævn har indfortolket i bestemmelsen oplever organisationen også, at kommunalreformen har ført til, at flere kommuner har den opfattelse, at tilbuddet ikke længere kan gives efter nedlæggelsen af amterne.

LEV har til hensigt, at forelægge problemerne for Folketingets Socialudvalg.

Udviklingsrådet drøftede oplægget og tog til efterretning, at der i nogle kommuner kan være problemer med ordningen.

Kommunerne har i redegørelserne beskrevet udviklingen i 2008 inden for området.

7 kommuner oplyser, at der ikke er sket ændringer. 6 kommuner oplyser, at der er meget få eller slet ingen henvendelser på området. En kommune oplyser, at tilbuddet ydes efter lovgivningen.

Nye tiltag

4 ud af 17 kommuner svarer bekræftende på, at kommunen har planer om nye tiltag inden for området. En kommune oplyser, at området er under afdækning og en kommune ansætter personer til en individuel ledsageordning for den enkelte unge.

4.2.2 Forebyggende foranstaltninger

Forebyggende foranstaltninger

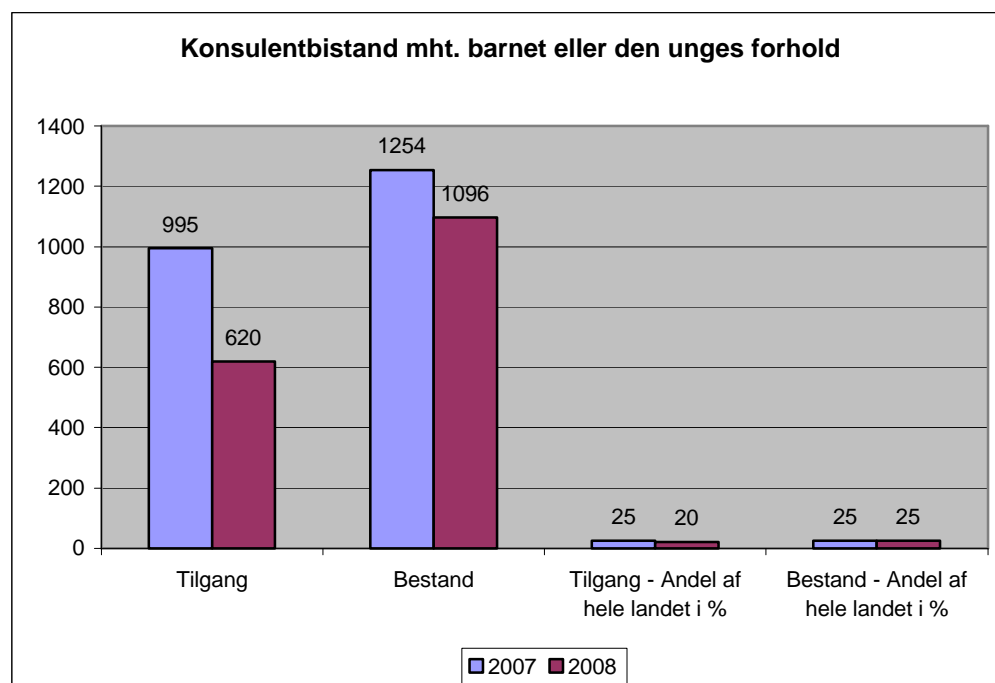
Efter servicelovens bestemmelser i §§ 52, 54 og 57 a kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om en række foranstaltninger, når det må anses for at være af væsentlig betydning af hensyn til et barns eller en ungs særlige behov for støtte.

Foranstaltningerne omfatter konsulentbistand, udpegning af rådgiver eller kontaktperson, døgnophold, økonomisk støtte og forældreoplæg.

CIAS

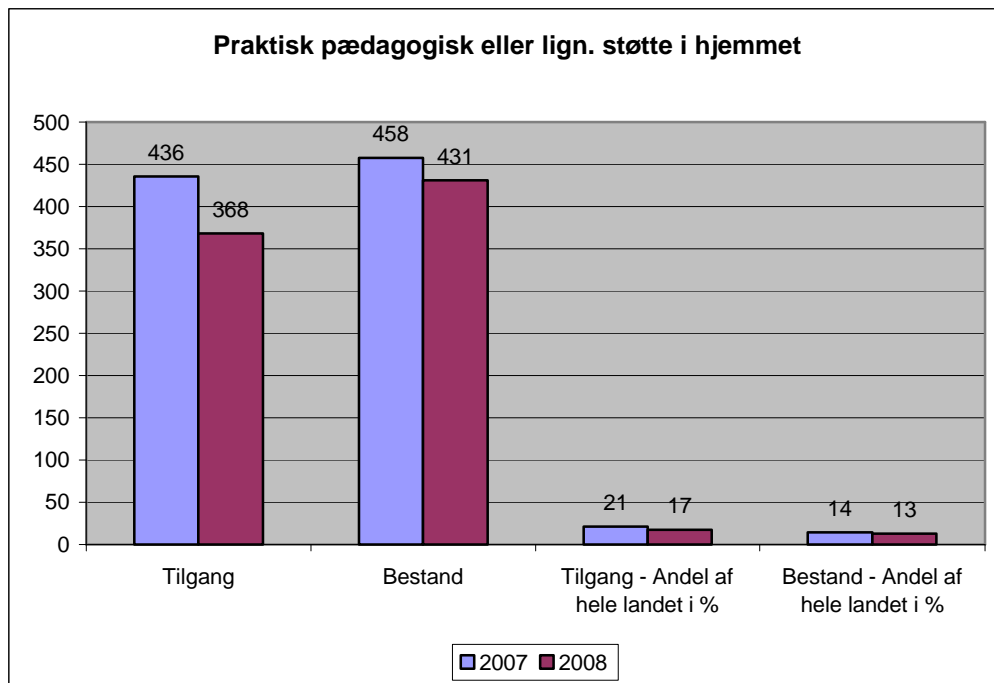
Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Konsulentbistand

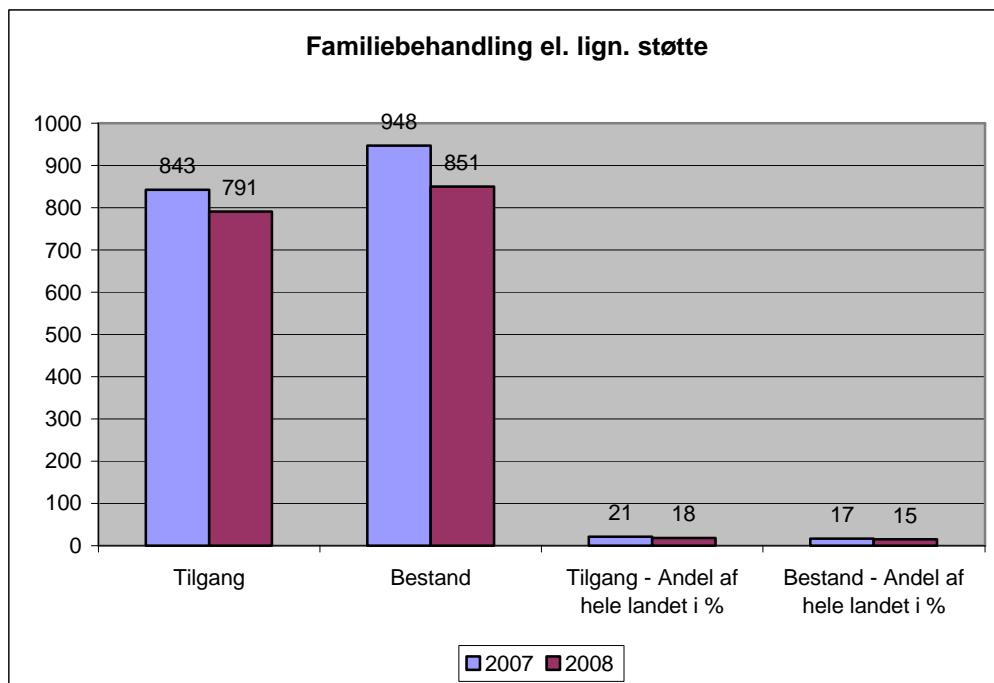
Figur 22

Praktisk støtte i hjemmet

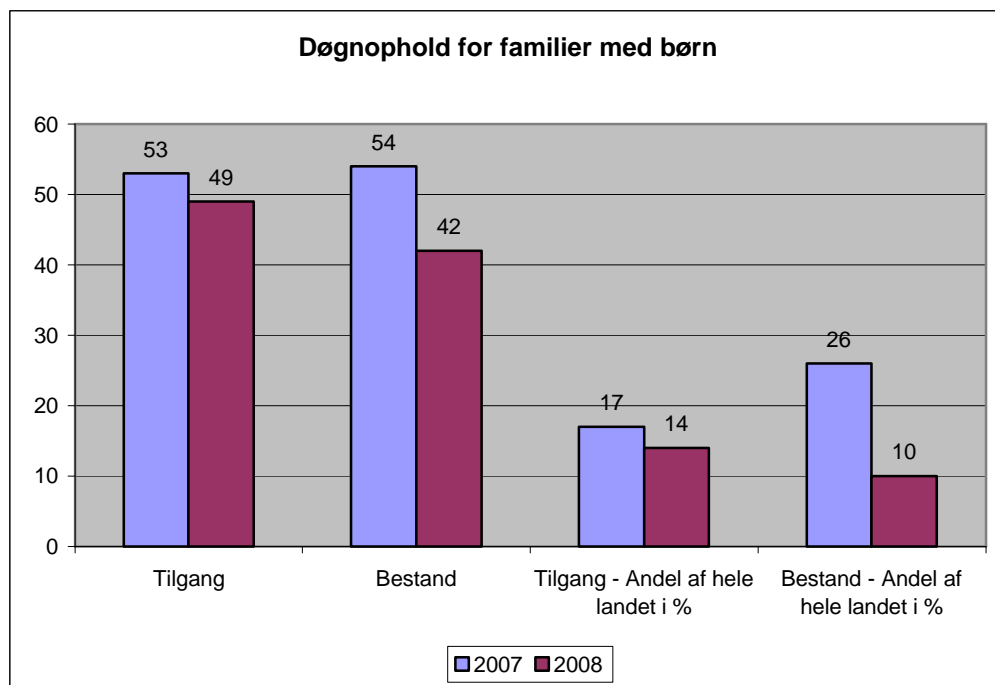

Figur 23

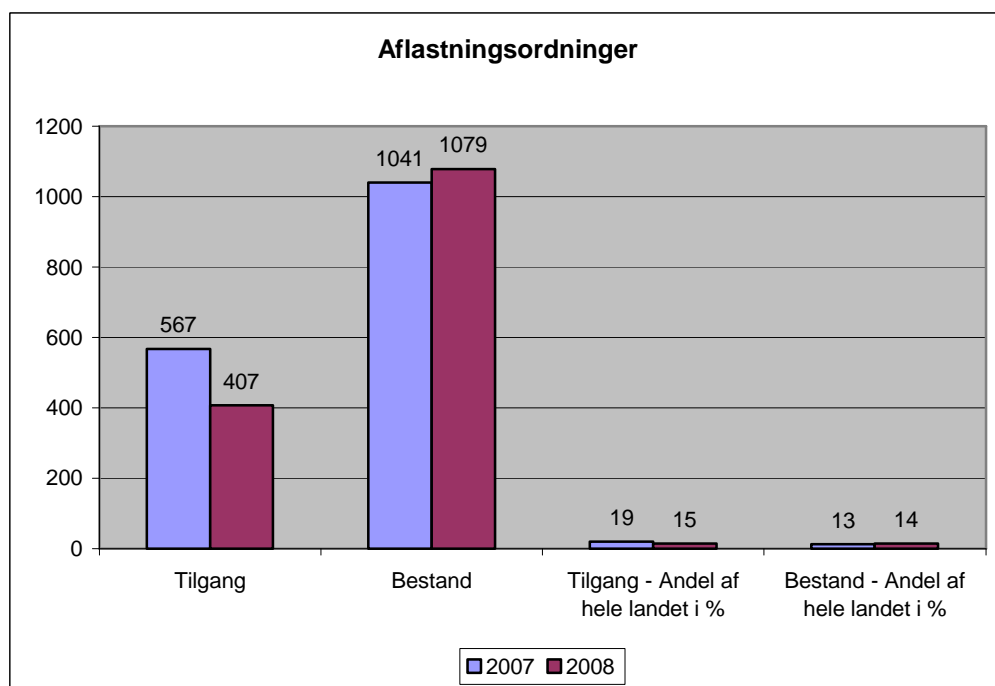
Familiebehandling

Figur 24

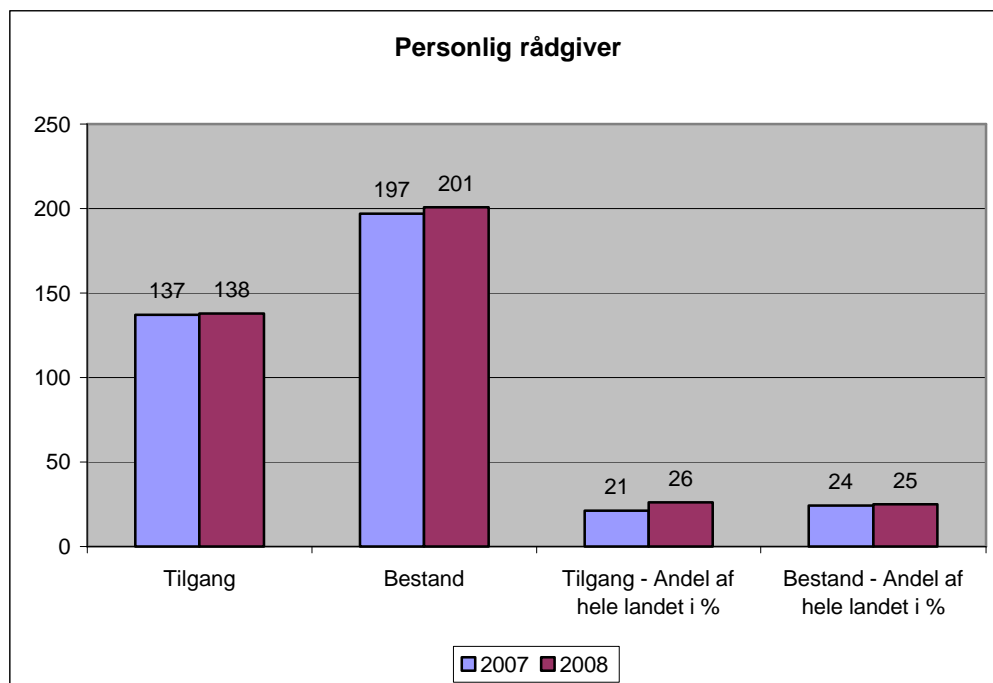

Figur 25

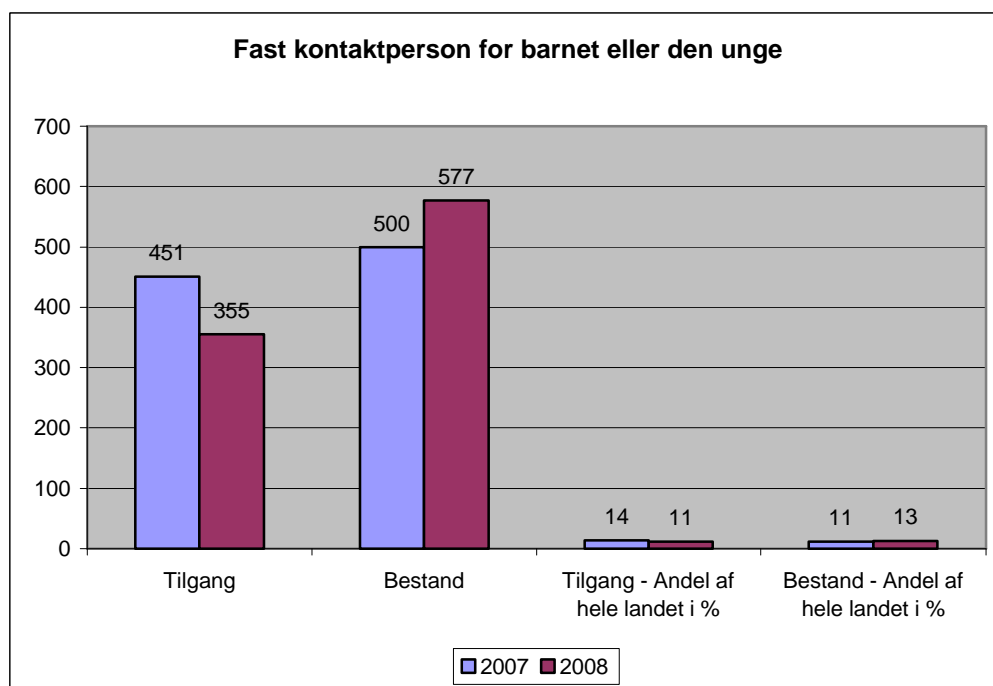
Figur 26

Personlig rådgiver

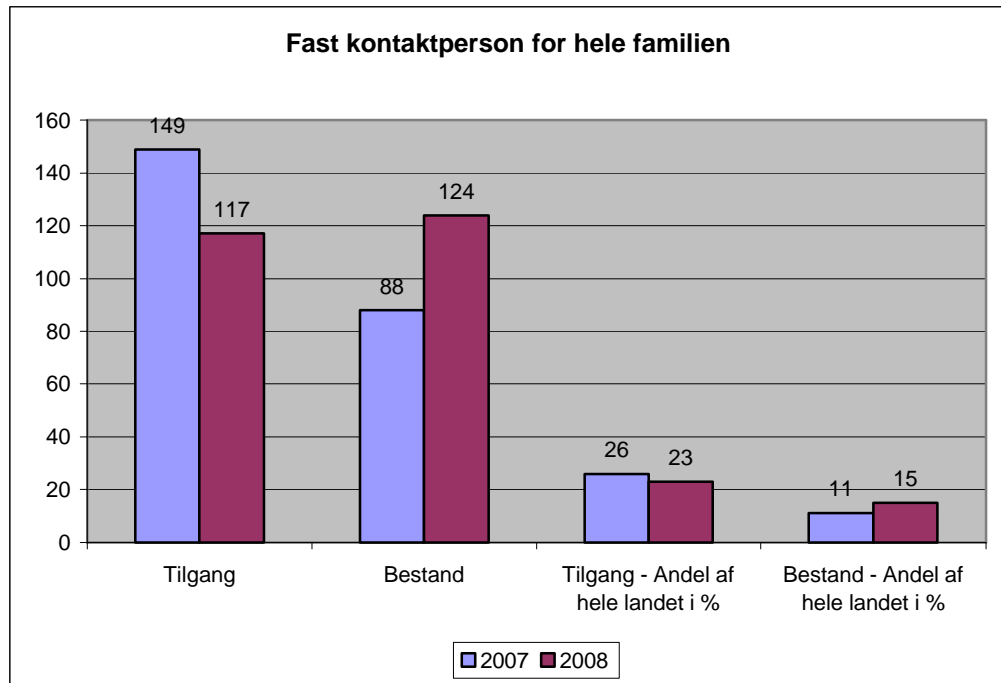
Figur 27

Kontaktperson for barnet eller den unge

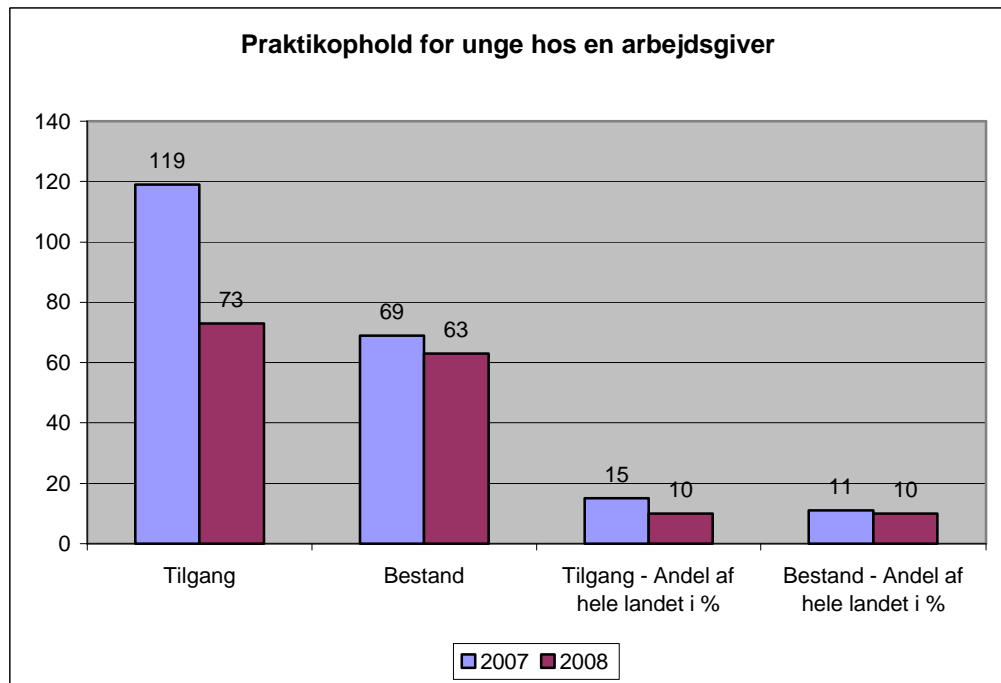
Figur 28

Kontaktperson for hele familien

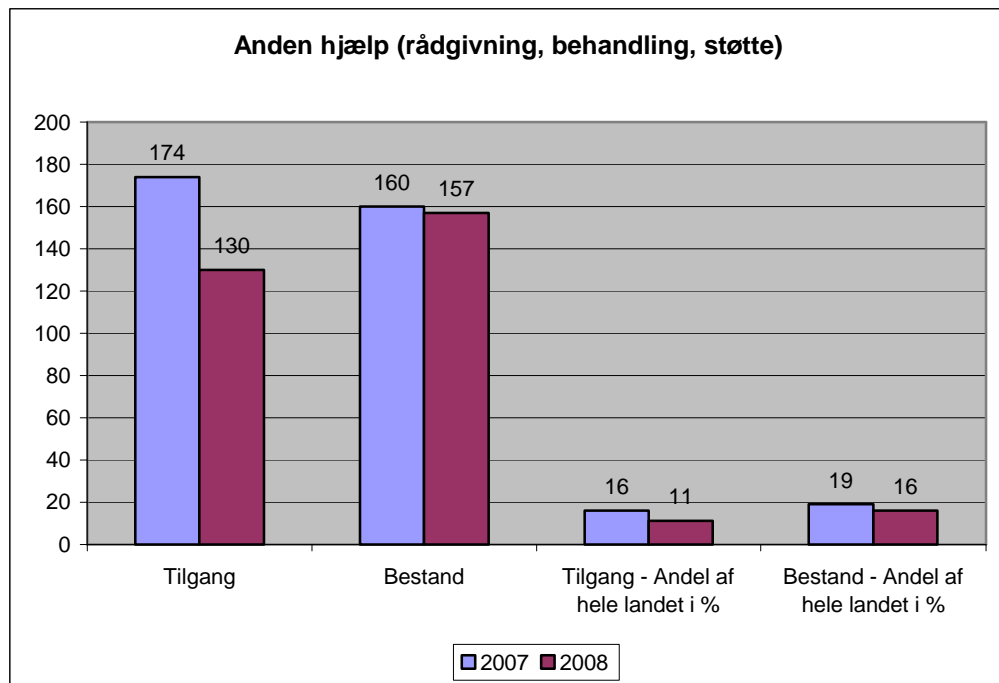
Figur 29

Praktikophold

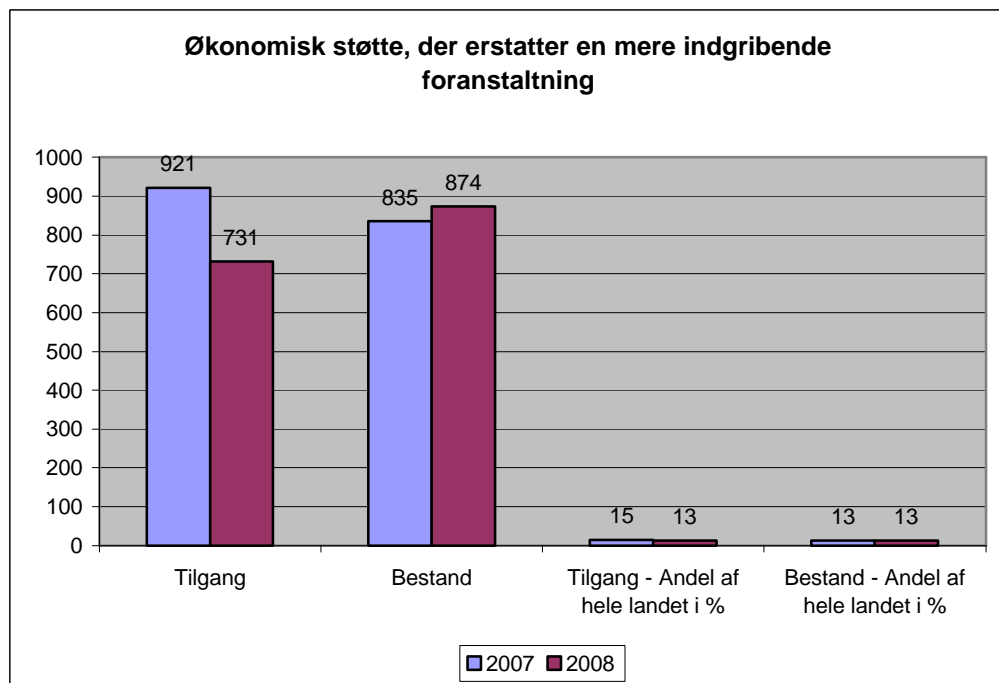
Figur 30

Anden hjælp

Figur 31

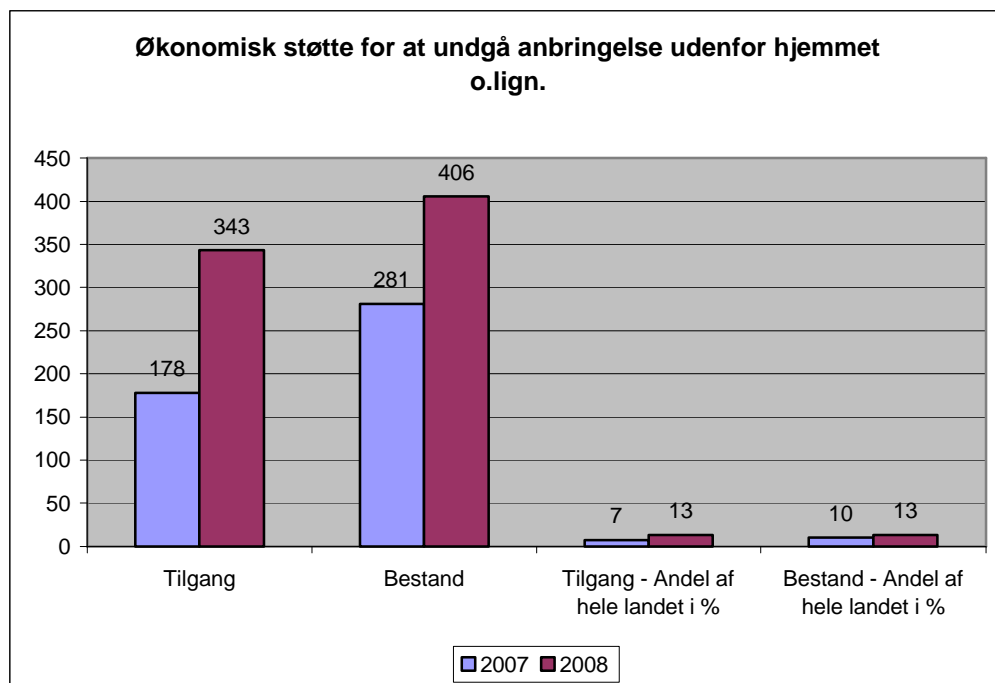
Økonomisk støtte, der erstatter en mere indgribende foranstaltning

Figur 32

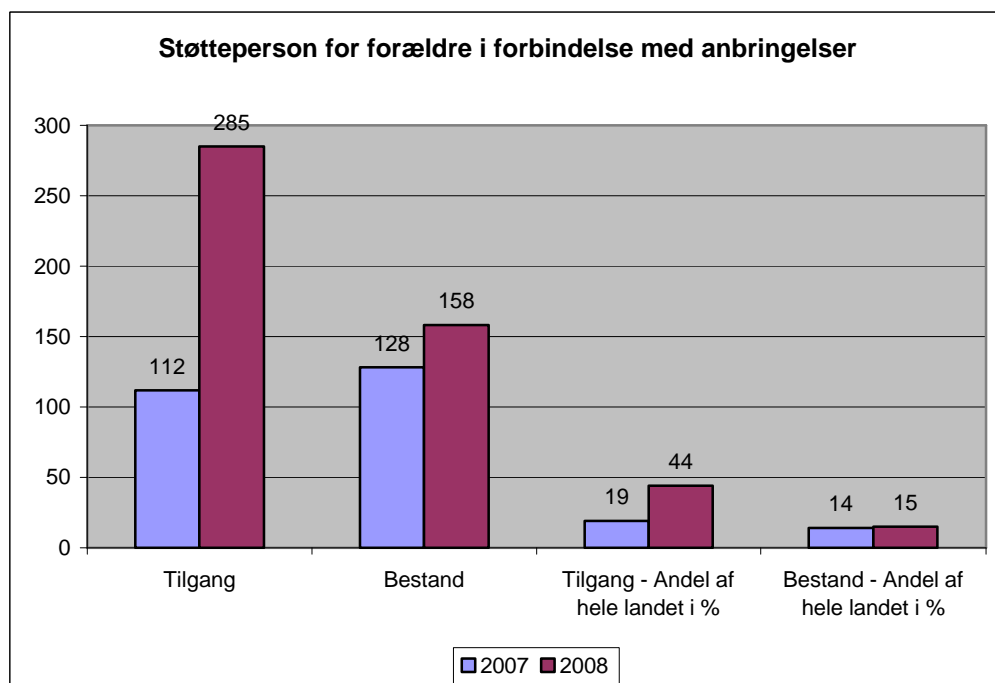

Økonomisk støtte for at undgå anbringelser udenfor hjemmet

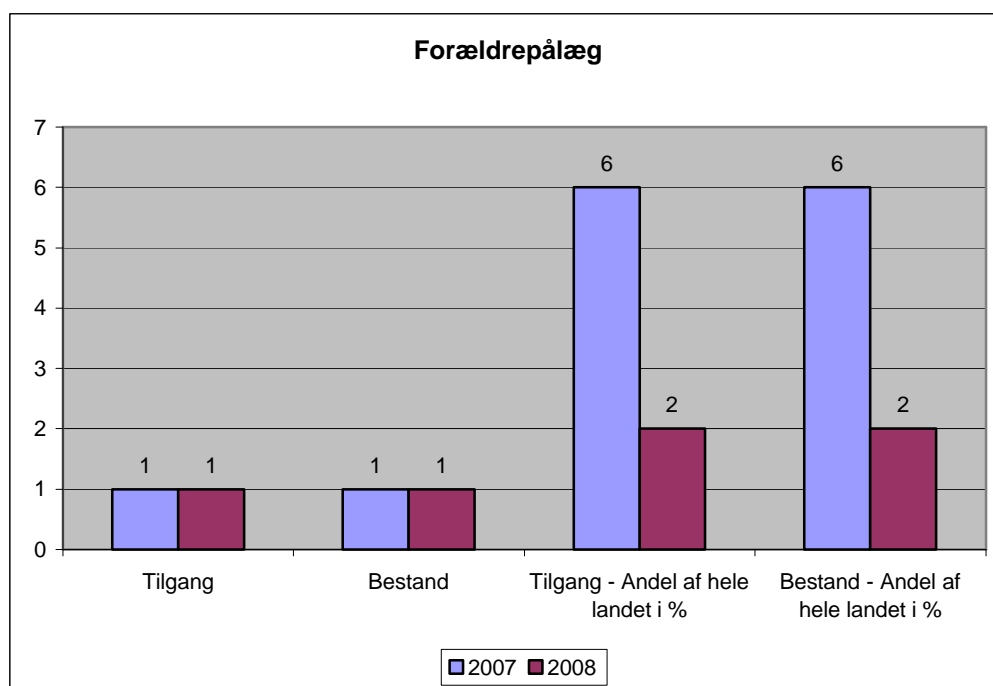

Figur 33

Støtteperson for forældre i forbindelse med anbringelser

Figur 34

Figur 35

Bortset fra tilbud om økonomisk støtte for at undgå anbringelser udenfor hjemmet og tilbud om støtteperson for forældre i forbindelse med anbringelser ses tilgang og bestand i Region Sjælland på det øvrige foranstaltningsområde stort set at være uændret fra 2007 til 2008. Det samme forhold gør sig gældende med andelen af tilgang og bestand i regionen i forhold til hele landet.

På områderne økonomisk støtte for at undgå anbringelser udenfor hjemmet og tilbud om støtteperson for forældre i forbindelse med anbringelser er der en markant stigning i både tilgang og bestand. Andelen i forhold til hele landet er også steget betragteligt, hvilket peger på, at det særligt er i Region Sjælland, at der er sket en øget brug af disse foranstaltninger.

Kommunerne har i redegørelserne kommenteret udviklingen i 2008 indenfor området.

Kommuner- nes brug af foranstalt- ninger

10 kommuner oplyser, at man gennem 2008 har oplevet et behov for forebyggende foranstaltninger. Årsagen hertil er bl.a., at der gennemføres flere § 50 undersøgelser, hvilket medfører at der i større udstrækning afdækkes behov for forebyggende foranstaltninger. Kommunerne peger endvidere på, at stor fokus på området har betydet en øget tilgang.

5 kommuner oplyser, at brugen af foranstaltninger har været uændret i 2008.

Fokusområ- der

Kommunerne har i redegørelserne beskrevet de områder inden for det forebyggende område, som kommunen finder, at der er grund til at have særlig fokus på.

Generelt anfører kommunerne, at det er vigtigt med en tidlig indsats i det forebyggende arbejde. Flere kommuner nævner kriminalitetsforebyggelse og misbrug blandt unge som særlige fokusområder. Endvidere nævnes bl.a. børn der har frafald fra skole og udvikling af det generelle forebyggende arbejde.

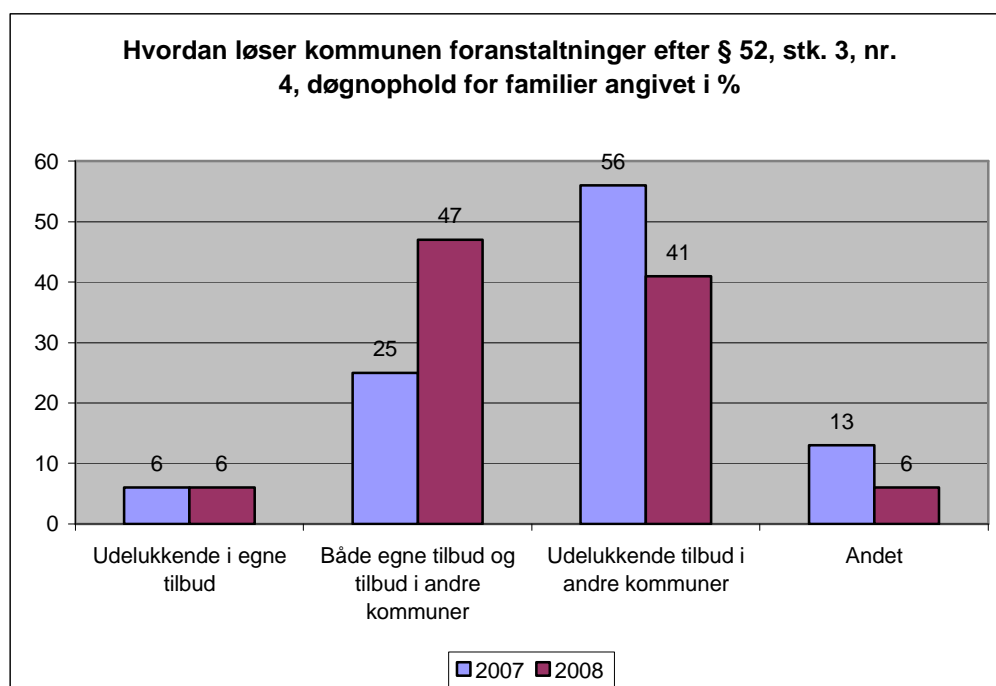
Ændringer i anvendelsen

5 kommuner oplyser, at der er sket ændringer i kommunens anvendelse af forebyggende foranstaltninger.

Kommunerne anfører, at ændringerne består i en stigning i anvendelsen, særligt med fokus på at tilbyde forebyggende tilbud.

Følgende figur viser hvorledes kommunerne løser foranstaltningen døgnophold for familier:

Døgnophold for familier

Figur 36

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser, at der er en faldende tendens til udelukkende at anvende tilbud i andre kommuner og i stedet anvendes også egne tilbud.

Venteliste og ventetid

Kommunerne har i redegørelserne givet oplysninger om venteliste og ventetider på områderne aflastning og døgnophold.

Pr. 31. december 2008 var der samlet i regionens kommuner 56 børn på venteliste til aflastning og 4 børn på venteliste til døgnophold.

Den gennemsnitlige ventetid i 2008 udgjorde 5 uger for aflastning og 1,6 uger for døgnophold.

4.2.3 Anbringelser af børn og unge

Anbringelser

Efter servicelovens bestemmelser i §§ 52 og 58 kan kommunalbestyrelsen/børne- og ungdomsvalget træffe afgørelse om anbringelse uden for hjemmet.

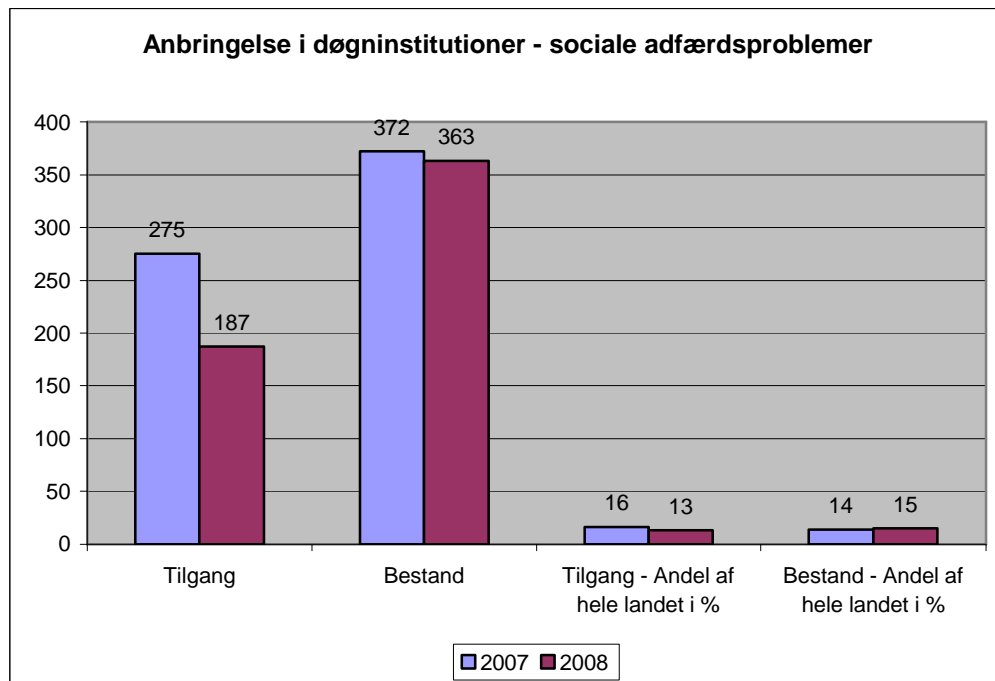
Kommunalbestyrelserne er forpligtet til at sørge for at de nødvendige anbringelsessteder er tilstede.

Anbringelsesstederne kan eksempelvis være døgninstitutioner, familiepleje og socialpædagogiske opholdssteder.

CIAS

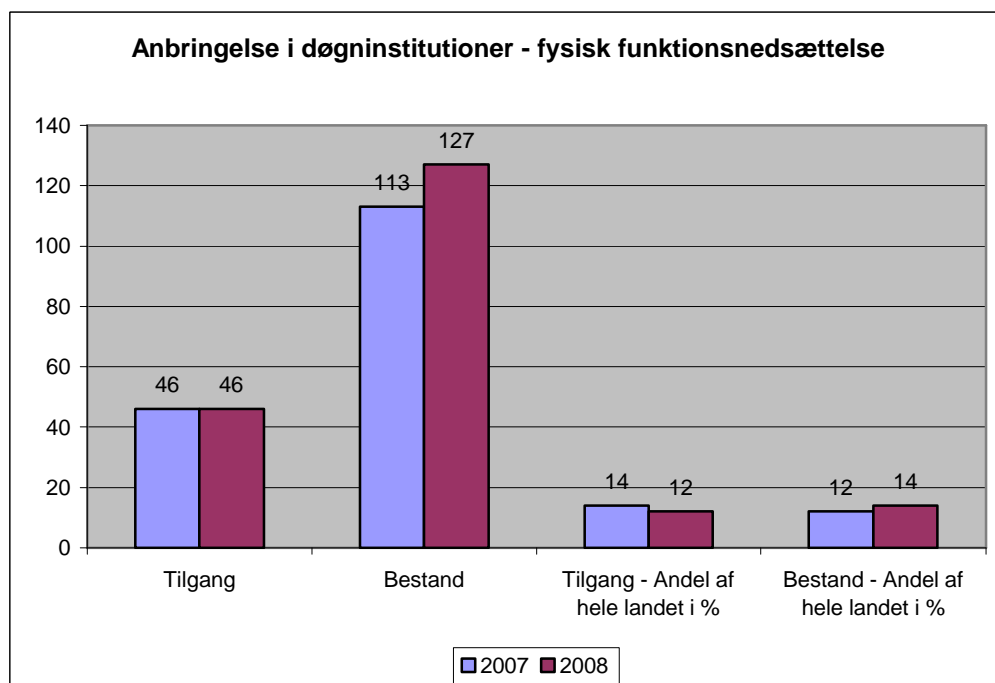
Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Anbringelse i døgninstitutioner - sociale adfærdsproblemer

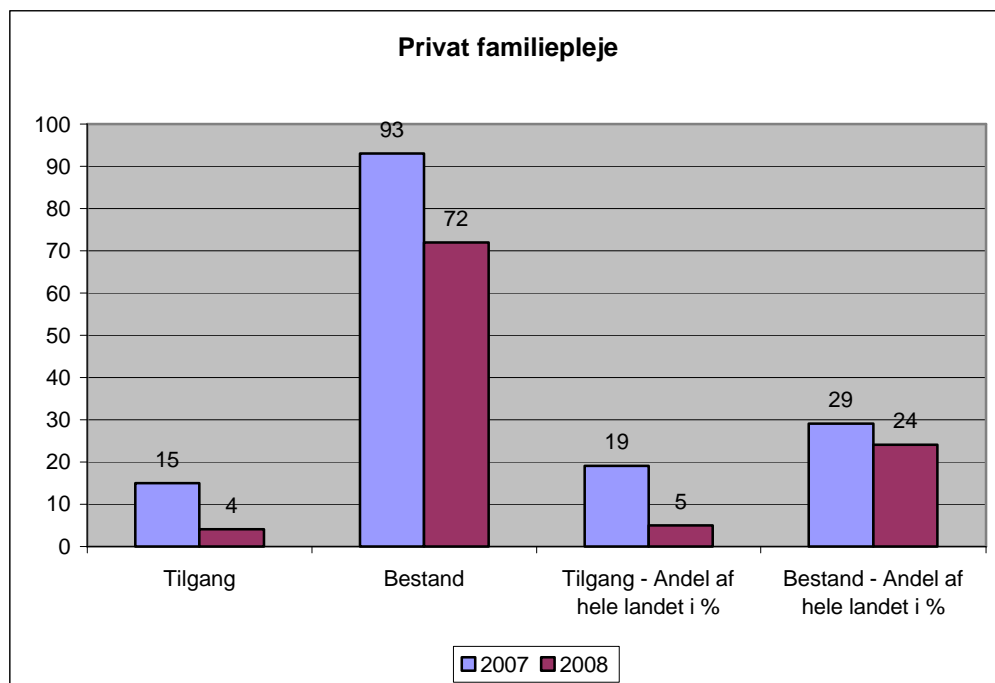
Figur 37

Anbringelse i døgninstitutioner - fysisk funktionsnedsættelse

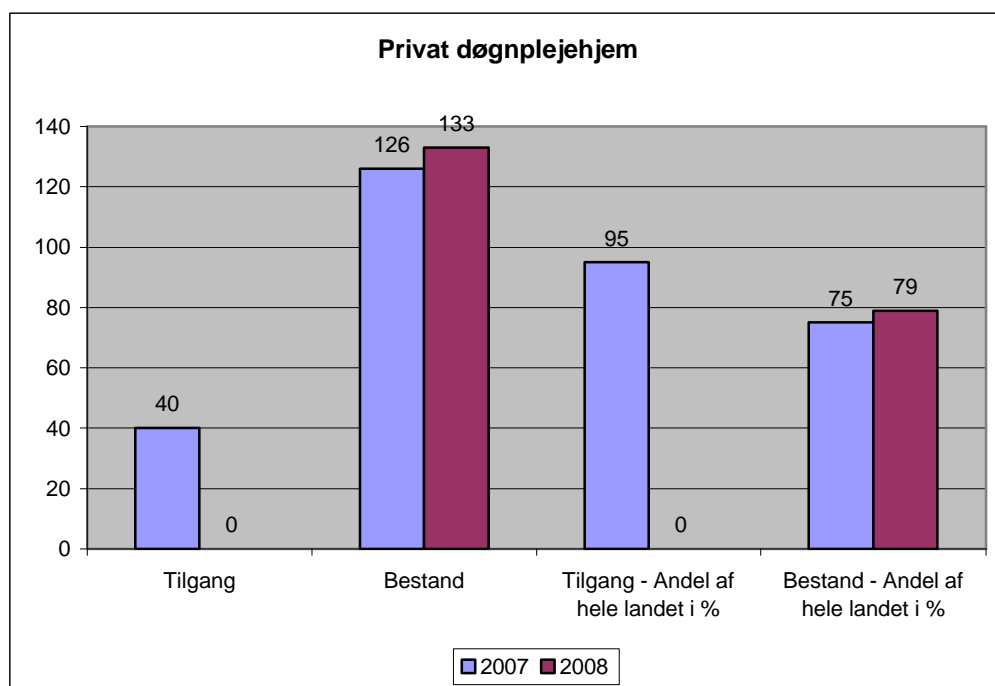
Figur 38

Privat familiepleje

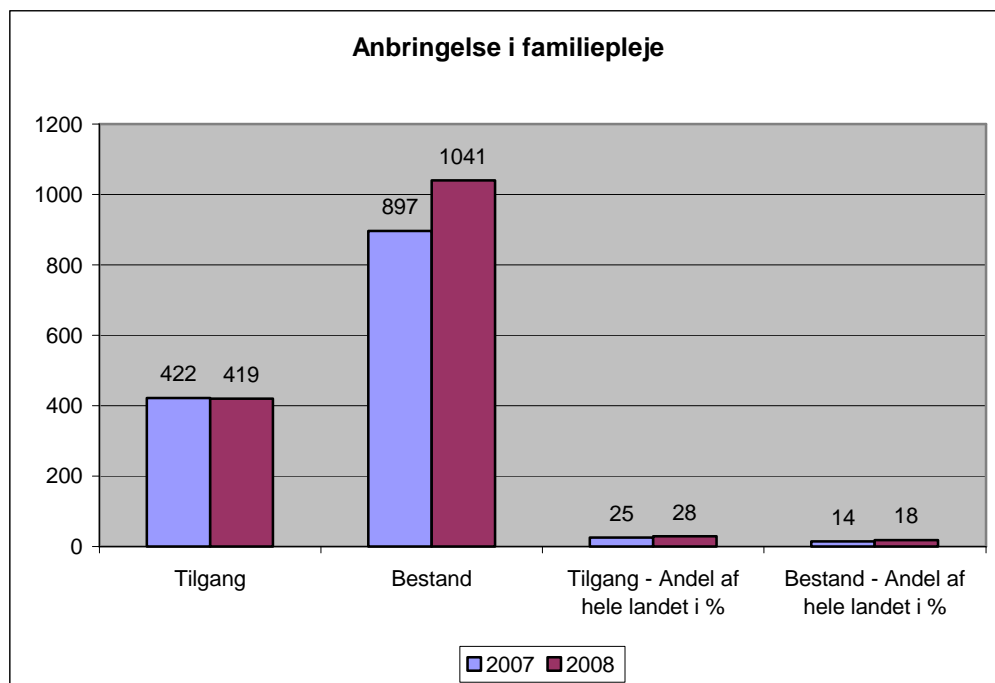
Figur 39

Privat døgnplejeboliger

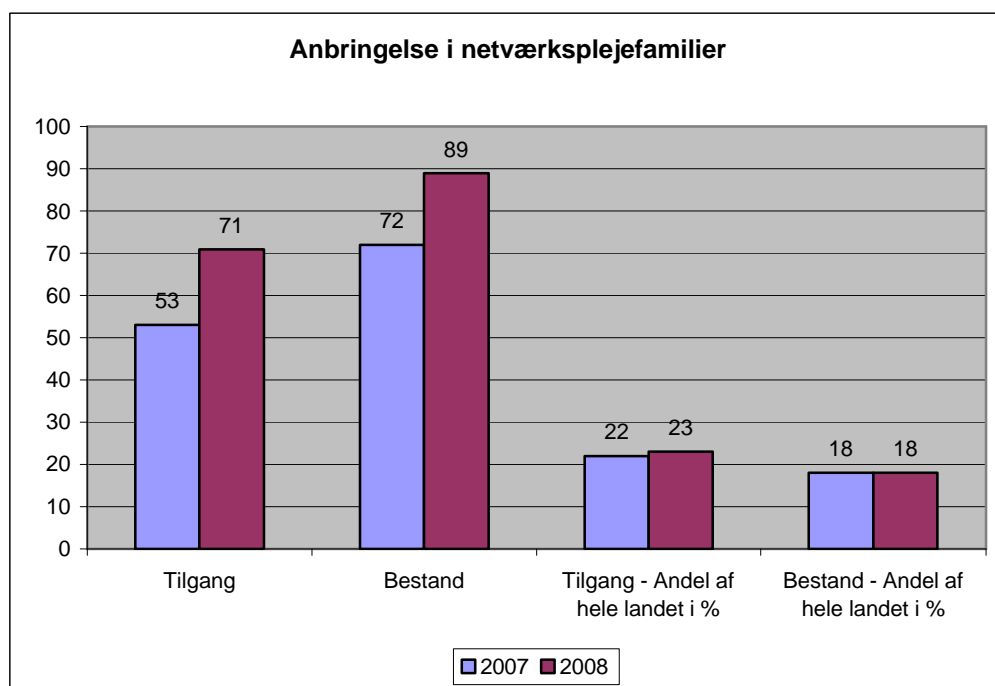
Figur 40

Anbringelse i familiepleje

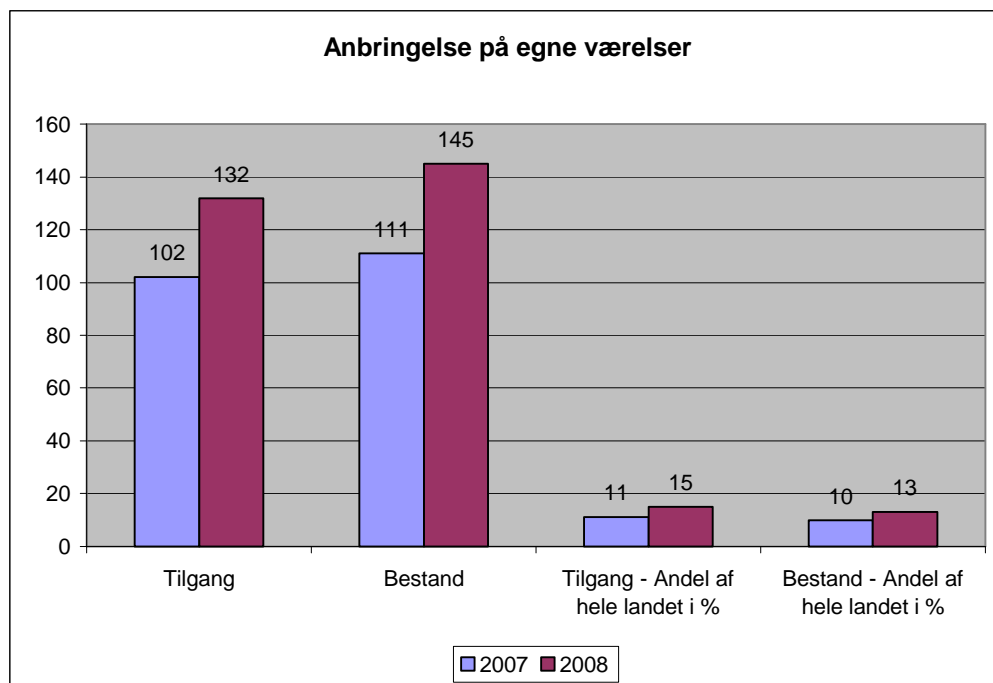
Figur 41

Anbringelse i netværksplejefamilier

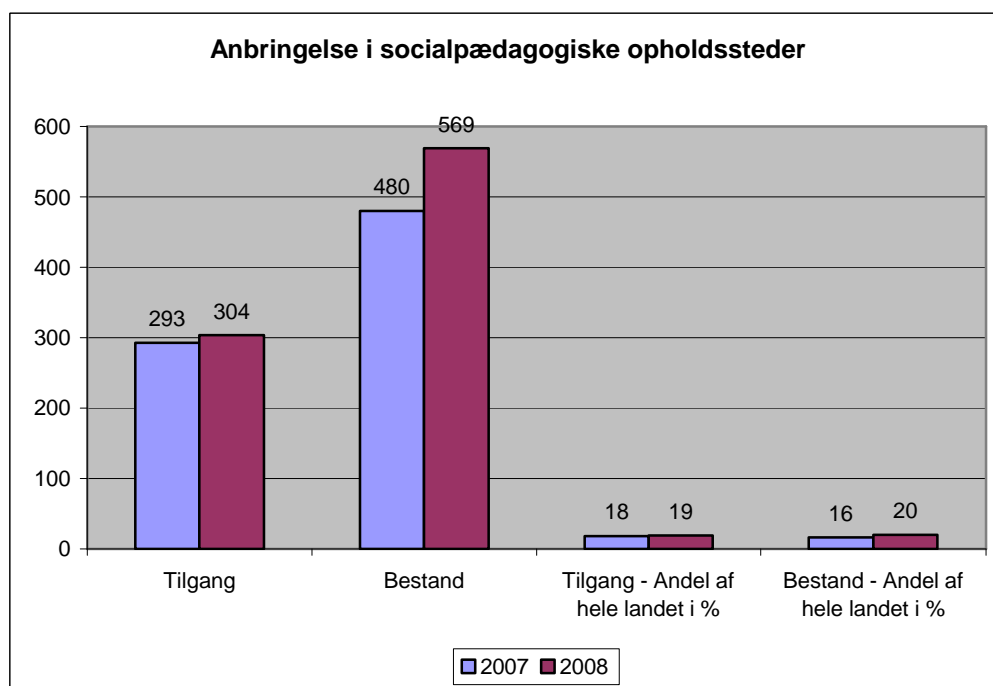
Figur 42

Anbringelse på egne værelser

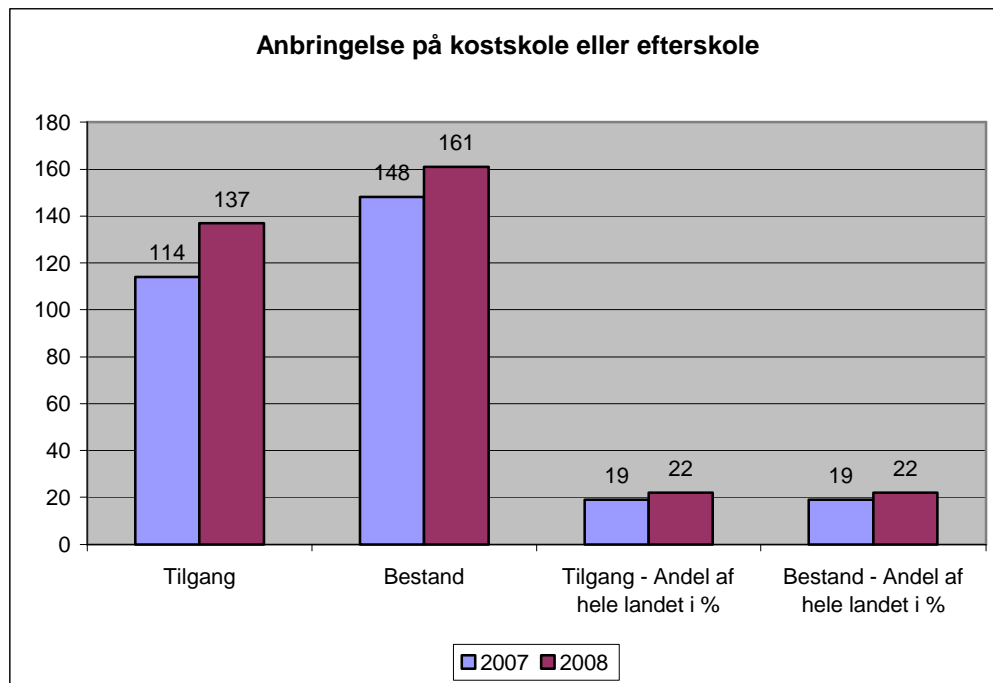
Figur 43

Anbringelse i socialpædagogiske opholdssteder

Figur 44

Anbringelse på kostskole eller efterskole

Figur 45

Bortset fra anbringelse i døgninstitutioner i forbindelse med sociale adfærdsproblemer, privat familiepleje og private døgnplejeboliger ses der på de øvrige områder at være en svag stigning i både tilgang og bestand fra 2007 til 2008.

På området privat døgnplejeboliger er der ikke indberettet tilgang i 2008. På trods heraf har Region Sjælland i forhold til resten af landet fortsat en meget stor andel af bestanden.

Kommunerne har i redegørelserne kommenteret udviklingen i kommunens brug af anbringelser.

Kommuner- nes brug af anbringelser

10 kommuner oplyser, at antallet af anbringelser i 2008 er stigende i forhold til 2007. 6 kommuner oplyser, at antallet af anbringelser er uændret.

Fokusområ- der

Kommunerne har i redegørelsen beskrevet de områder inden for anbringelsesområdet som kommunen finder, at der er grund til at have særlig fokus på.

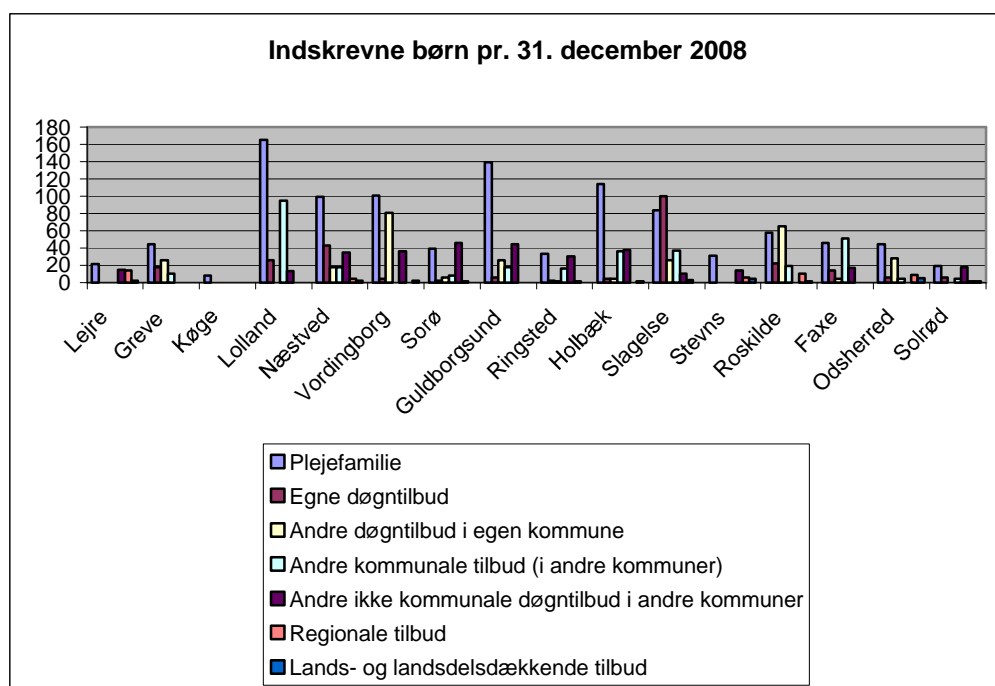
Kommuner anfører, at det er vigtigt at have fokus på kvalitet og faglighed på de valgte anbringelsessteder.

Kommunerne finder endvidere, at der bør være særligt fokus på de unge, de handicappede og børn med store vanskeligheder som f. eks. ADHD.

Indskrevne børn pr. 31. december
 Indskrevne børn pr. 31. december

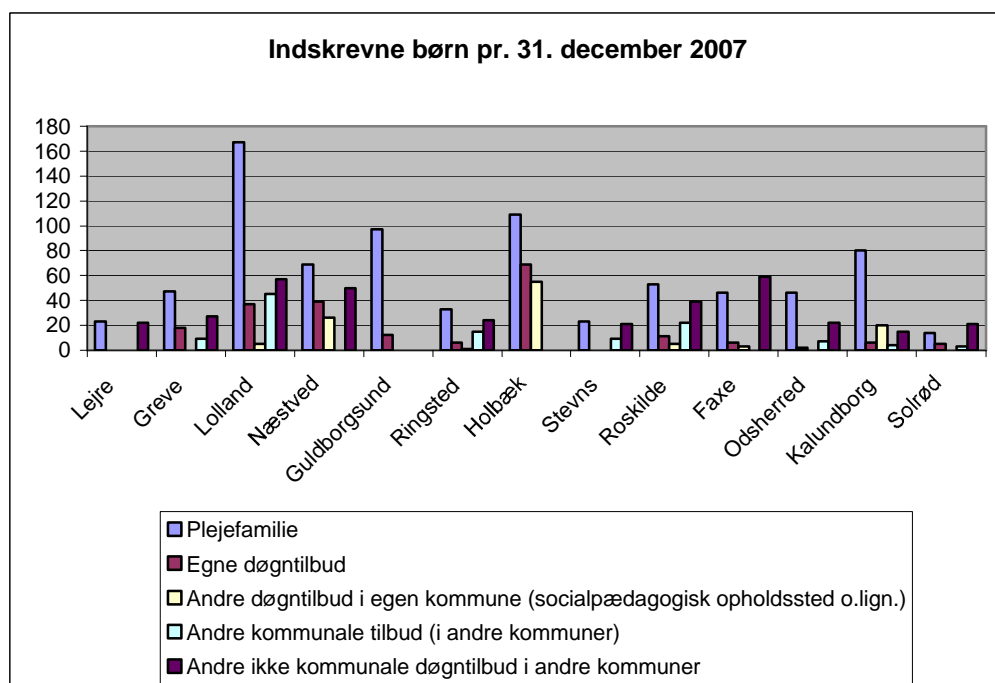
Følgende figur viser hvor mange børn, der pr. 31. december 2008 var indskrevet i døgn-tilbud, andre tilbud og hos plejefamilier i 16 af regionens kommuner:

Figur 46

Indskrevne børn pr. 31. december
 Indskrevne børn pr. 31. december
 2007

Følgende figur viser hvor mange børn, der pr. 31. december 2007 var indskrevet i døgn-tilbud, andre tilbud og hos plejefamilier i 12 af regionens kommuner:

Figur 47

Ventetid for døgnanbringelse

Kommunerne er blevet bedt om at oplyse hvor mange børn, der er på venteliste og den gennemsnitlige ventetid på anbringelsesområdet.

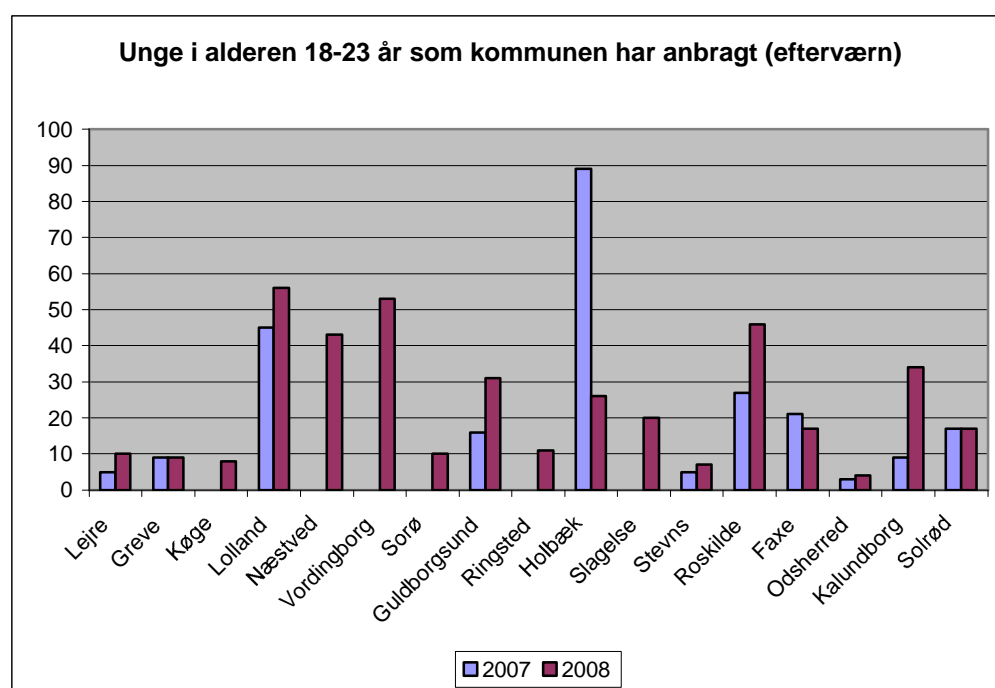
7 kommuner har ikke afgivet oplysninger enten fordi man ikke har venteliste eller fordi der ikke foretages registrering.

De øvrige kommuner har pr. 31. december 2008 haft 0-2 børn på venteliste på de enkelte tilbud.

Den gennemsnitlige ventetid i 2008 har været 0,7 til 3,5 uger på de enkelte tilbud.

Efterværn

Følgende figur viser kommunernes oplysninger om antal unge i alderen 18-23 år som kommunen har anbragt:

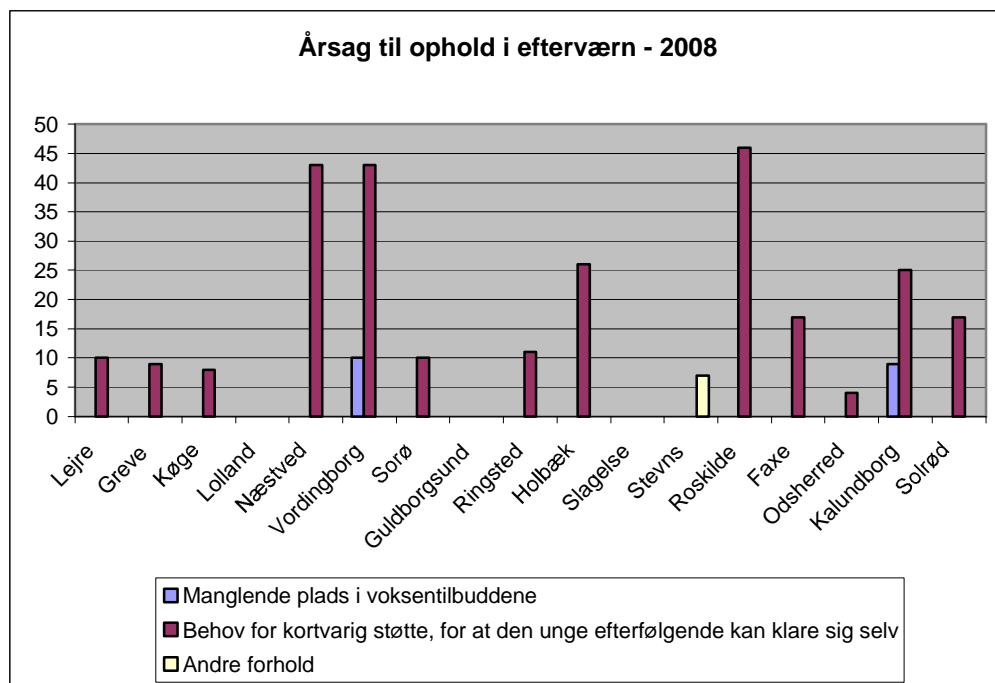
Figur 48 (Slagelse, Vordingborg, Køge, Sorø og Næstved kommuner har ikke indberettet i 2007)

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser for de fleste kommuners vedkommende et svagt stigende eller uændret antal børn, der er anbragt i efterværn.

Faxe Kommune har et lille fald og Holbæk Kommune et markant fald i antallet. Holbæk Kommune har efterfølgende oplyst, at faldet først og fremmest skyldes, at en del unge på grund af andre behov er blevet visiteret til andre tilbud, og at en del af registreringerne for 2007 har vist sig ikke at være valide.

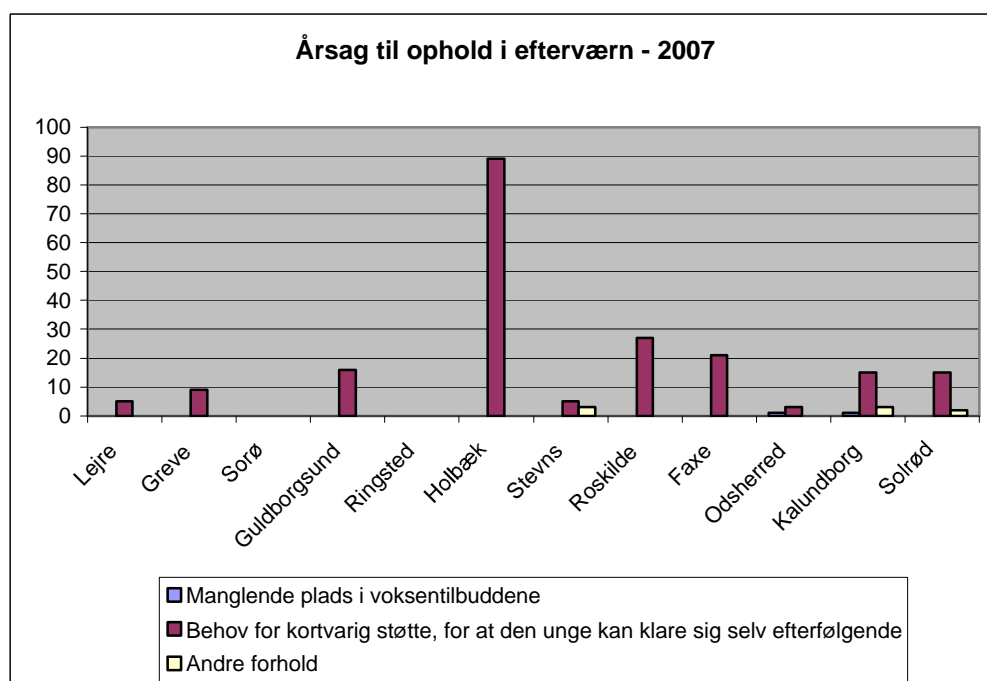
Følgende figurer viser kommunernes oplysninger om årsagen til opholdene i efterværn:

Årsag til op-
hold i efter-
værn - 2008

Figur 49

Årsag til op-
hold i efter-
værn - 2007

Figur 50

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser, at hovedårsagen til ophold i efterværn fortsat er behovet for kortvarig støtte, for at den unge kan klare sig efterfølgende. Enkelte kommuner har dog i 2008 et antal tilfælde hvor årsagen er manglende plads i voksertilbuddene.

4.2.4 Sikrede og særligt sikrede institutioner

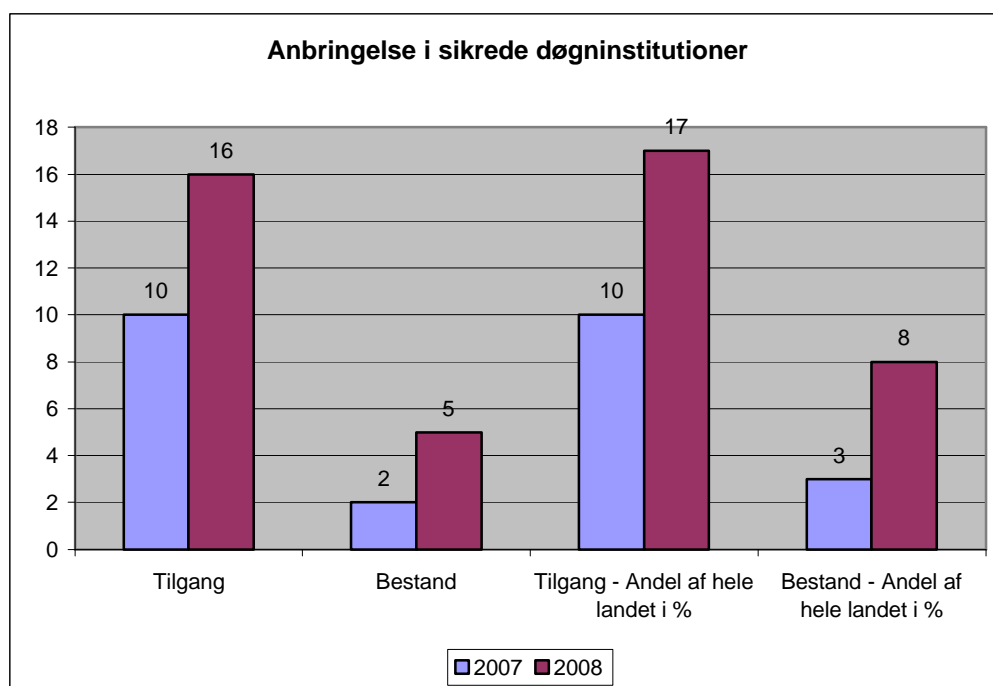
Sikrede institutioner

Efter servicelovens § 67, stk. 3 skal kommunalbestyrelsen sørge for, at der er det nødvendige antal pladser på sikrede døgninstitutioner.

CIAS

Figureerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestanden af tilbud på området i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbud på området i forhold til hele landet.

Anbringelse i sikrede døgninstitutioner

Figur 51

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en relativ mindre stigning i antallet af anbringelser i sikrede døgninstitutioner.

5 kommuner oplyser, at behovet for pladser er uændret. 3 kommuner oplyser, at behovet er stigende. 3 kommuner har ikke anvendt anbringelser i sikrede døgninstitutioner i 2008.

Regionsdrevne institutioner

Regionsrådet har oplyst, at man er driftsherre for de sikrede institutioner Bakkegården og Stevnsfortet.

Regionsrådet oplyser, at antallet af pladser på de sikrede tilbud for børn og unge udvides løbende og i et interregionalt samarbejde. Således er antallet af pladser på området i regionen udvidet med 8 pladser fra 2007 til 2009.

Regionsrådet oplyser endvidere, at der er sat særlig fokus på at få etableret et samarbejde med kommunerne i forbindelse med udskrivning fra de sikrede institutioner for børn og unge.

Foranstaltninger efter udskrivning

Kommunerne har i deres redegørelser oplyst om hvilke foranstaltninger som kommunen har iværksat for børn og unge efter udskrivning fra sikrede eller særligt sikrede institutioner.

En kommune har svaret, at der ikke har været udskrivning fra sådanne institutioner i 2008.

En kommune oplyser, at der ikke pt. foretages efterfølgende foranstaltninger, men at en privatdrevet fase 2 institution er under oprettelse.

De øvrige kommuner har anført følgende foranstaltninger:

- Opholdsted med personlig støtte
- Døgnanbringelser med behandlingstilbud
- Døgninstitution/opholdssted med tilknytning af pædagogisk projektmedarbejder og kontaktperson
- Foranstaltninger efter servicelovens bestemmelser afhængig af personens forhold
- Tilbagevenden til tidligere anbringelsessted
- Ungdomsprojekt, uddannelse og ophold på eget værelse

4.2.5 Behandlingstilbud til unge stofmisbrugere

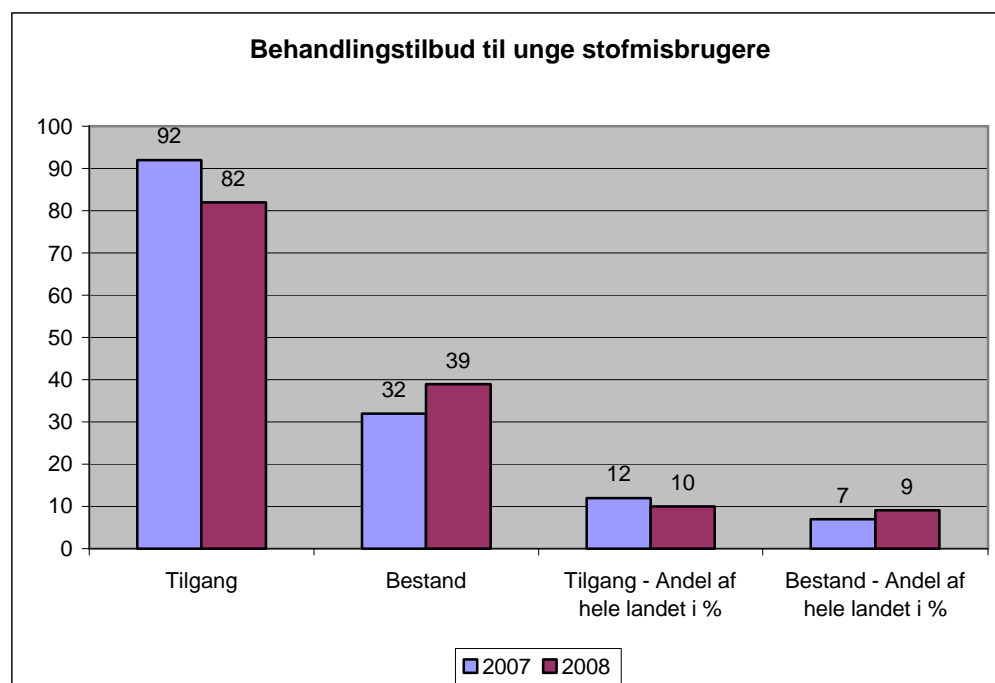
Stofmisbrugere

Efter servicelovens § 101 skal kommunalbestyrelsen tilbyde behandling af stofmisbrugere.

CIAS

Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbud på området i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbud på området i forhold til hele landet.

Misbrugsbehandling

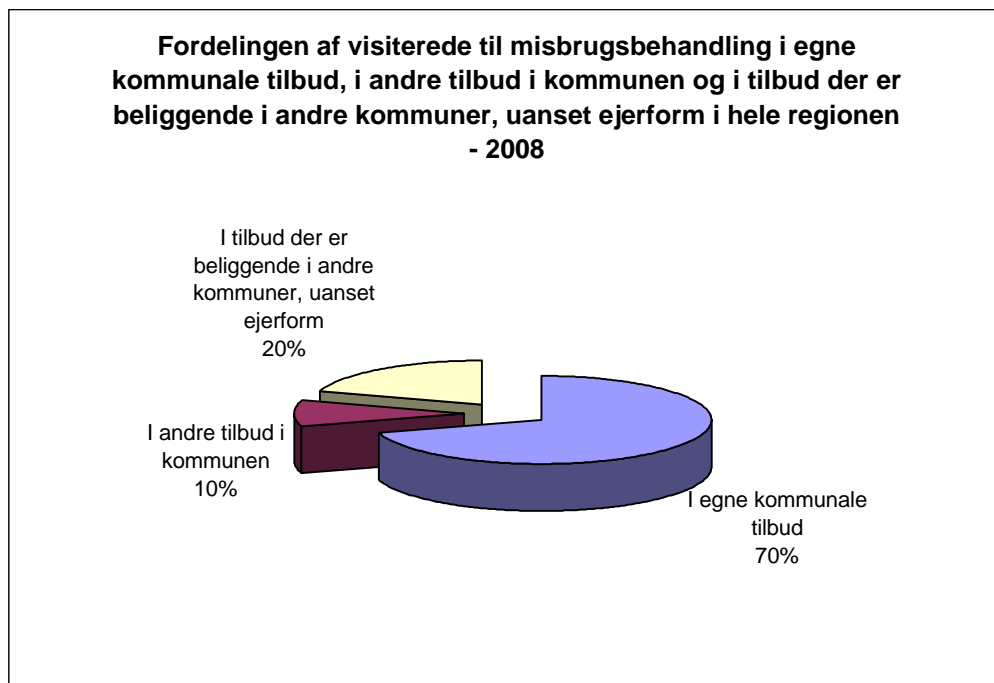
Figur 52

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser et svagt fald i tilgangen, men derimod en lille stigningen i bestanden i Region Sjælland. Det samme forhold gør sig gældende med andelen af tilgang og bestand i regionen i forhold til hele landet.

Tilbud beliggende i egen eller andre kommuner - 2008

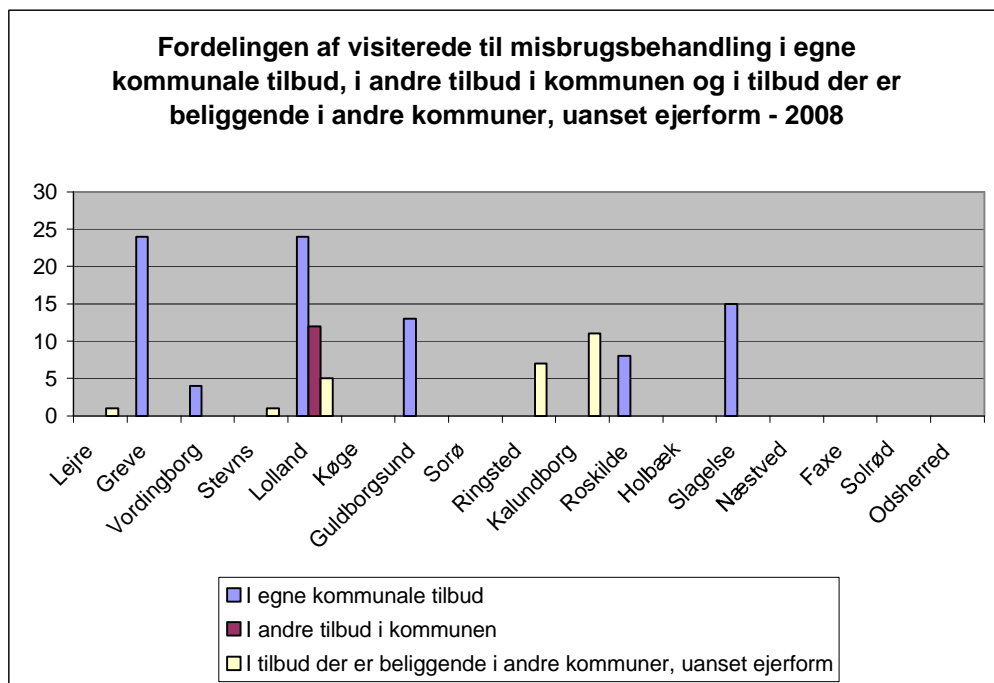
Følgende figurer viser fordelingen af visiterede til misbrugsbehandling på tilbud beliggende i egen kommune, i andre tilbud i kommunen og tilbud der er beliggende i andre kommuner, uanset ejerform i 2008:

Hele regionen

Figur 53

Kommunevis

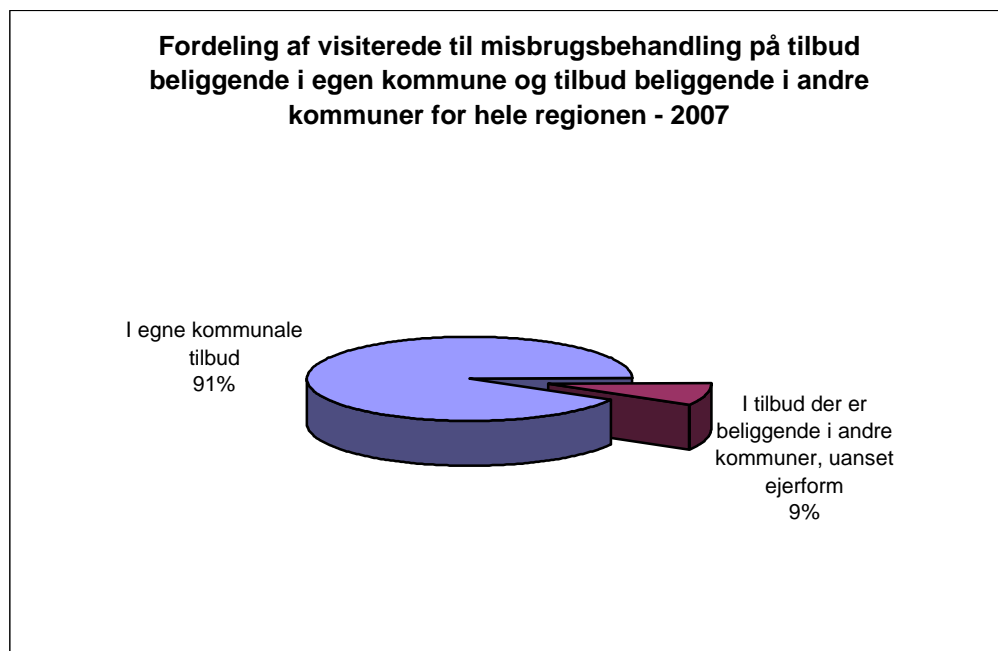

Figur 54

Tilbud beliggende i egen eller andre kommuner - 2007

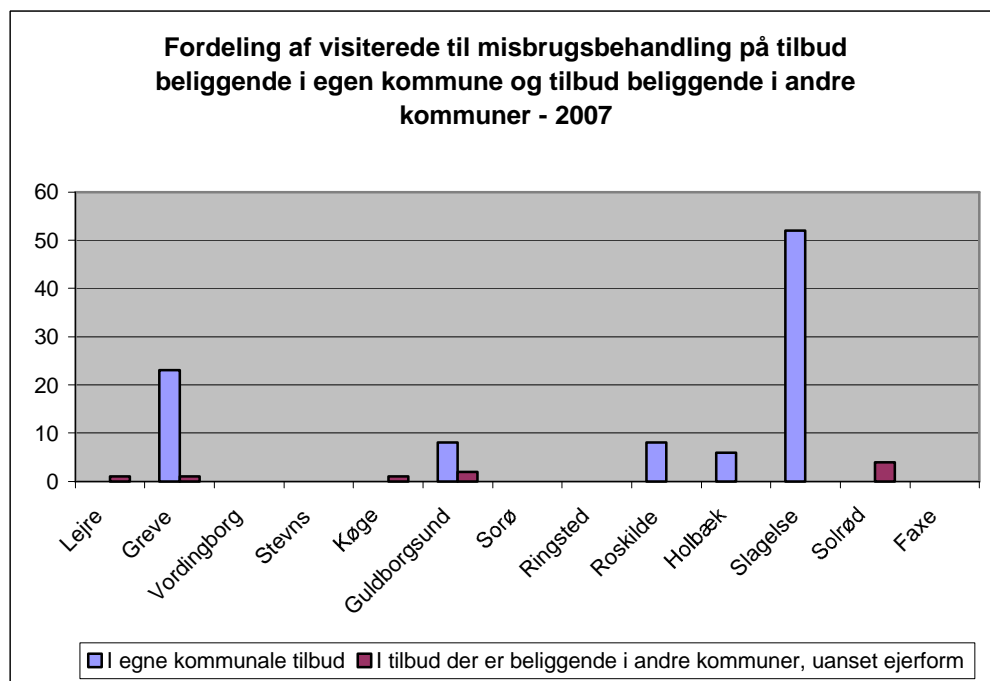
Følgende figurer viser fordelingen af visiterede til misbrugsbehandling på tilbud beliggende i egen kommune og tilbud beliggende i andre kommuner henholdsvis på regionsplan og på kommuneplan i 2007:

Hele regionen

Figur 55

Kommunevis

Figur 56

Figurerne viser en stigende tendens i at benytte tilbud i andre kommuner frem for tilbud i egen kommune fra 2007 til 2008. Imidlertid har flere af de kommuner der i 2008 har indberettet en antal tilbud i andre kommuner ikke afgivet oplysninger på området i 2007, hvorfor denne udvikling ikke entydigt kan lægges til grund.

5. Udviklingen inden for voksenområdet

På voksenområdet skal udviklingsrådet overvåge en række tilbud til personer mellem 18 og 65 år, der tidligere blev varetaget af amtskommunerne.

Misbrugsbehandling og genoptræning

De berørte områder er bl.a. behandlingstilbuddene på misbrugsområdet og forskellige former for genoptræning. Disse områder er ændret en del med kommunalreformen, og der kan være afgrænsningsproblematikker mellem det sociale område og sundhedsområdet.

Forsorgshjem

Udviklingsrådet skal endvidere overvåge, om der som følge af kommunalreformen er sket ændringer i forhold til de bo- og dagtilbud, som personer med nedsat funktionsevne får tilbudt. På dette område har Velfærdsministeriet som særligt tema udmeldt området "Forsorgshjem og udslusning fra forsorgshjemmene" som et af to særlige temaer, som udviklingsrådene skal have et særligt fokus på i redegørelsen for 2007. Dette område vil derfor blive behandlet i et særskilt afsnit.

Hjælpemidler

På hjælpemiddelområdet – biler og boligindretning – skal udviklingsrådet overvåge, om de ændringer, der er sket som følge af kommunalreformen, har fået betydning for brugerne af hjælpemidlerne.

Tilskudsordninger, ledsageordninger mv.

Desuden skal udviklingsrådet også overvåge anvendelsen af de tilskudsordninger, som kan benyttes af personer med nedsat funktionsevne til personlig og praktisk hjælp samt de ledsageordninger/kontaktpersoner, som målgruppen har mulighed for at benytte. Endelig skal muligheden for at få støtte til pasning af nærtstående følges.

5.1 Konklusion og rådets anbefalinger

Konklusion og rådets anbefalinger

Kommunerne har oplyst følgende om de udfordringer, der er afledt af kommunalreformen:

De kommuner, der er store udbydere til andre kommuner oplever større krav til løbende udvikling af tilbuddene så de fortsat er attraktive. Endvidere oplever sådanne kommuner nu begyndende personalerekutteringsproblemer.

Kommuner, der køber ydelser i andre kommuner har vanskeligt ved at styre omkostninger og efterlyser derfor et bedre samarbejde herom.

Udviklingsrådet er enig i kommunernes betragtninger og kan supplerende oplyse, at der pt. arbejdes på at skabe bedre økonomiske styringsmodeller.

Med hensyn til udviklingen på området kan udviklingsrådet konstatere, at der er sket en markant stigning i brugen af socialpædagogisk bistand og ledsageordningen for voksne.

Ledsageordningen har i 2008 været særligt fokusområde og udviklingsrådet har på et temamøde konkluderet, at der i nogle kommuner kan være problemer med ordningen. Udviklingen fra 2007 til 2008 peger imidlertid på et tilfredsstillende forløb i Region Sjællands kommuner.

På området botilbud for sindslidende, fysisk og psykisk handicappede kan der konstateres dels et fald i antallet af personer, der venter på et tilbud og dels en væsentlig kortere ventetid.

Af kommunernes redegørelser fremgår, at der er sket en stigning i antallet af personer under 50 år, der er indskrevet i de almindelige plejeboligtilbud fra 46 i 2007 til 64 i 2008. 38 af de 64 er indskrevet i en enkel kommune.

Udviklingsrådet vil i 2009 have særlig fokus på dette område.

5.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området

Udfordringer afledt af kommunalre- formen

7 kommuner har oplyst, at det er deres opfattelse, at der i forbindelse med kommunalreformen er lokale forhold, som udgør særlige udfordringer for kommunen.

De kommuner der er store udbydere til andre kommuner oplever større krav til løbende udvikling af tilbuddene så de fortsat er attraktive. Endvidere oplever sådanne kommuner nu begyndende personalerekrutteringsproblemer.

Kommuner der køber ydelser i andre kommuner har vanskeligt ved at styre omkostninger og efterlyser derfor et bedre samarbejde herom.

5.2.1 Botilbud

Botilbud

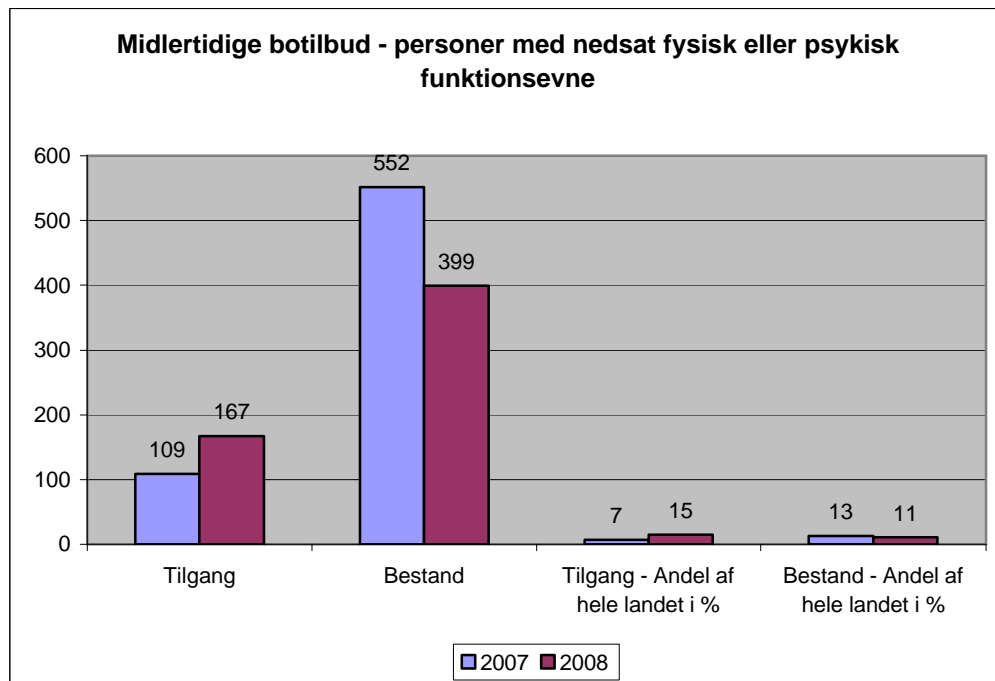
Efter servicelovens bestemmelser i §§ 107-110 skal kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidige ophold i boformer til voldsramte kvinder og personer med særlige sociale problemer. Endvidere skal kommunalbestyrelsen tilbyde ophold i boformer, der er egnet til læn- gerevarende ophold, til personer med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne, der har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling. Endelig kan kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidige ophold i boformer til personer, som på grund af nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer har behov for det.

Efter servicelovens § 192 driver kommunalbestyrelsen og regionsrådet de bestående plejeboliger og beskyttede boliger.

Efter almenboliglovens § 105 drager kommunalbestyrelsen omsorg for, at der i nødvendigt omfang tilvejebringes almene ældreboliger, der kan udlejes til personer med handicap, som har særligt behov for sådanne boliger.

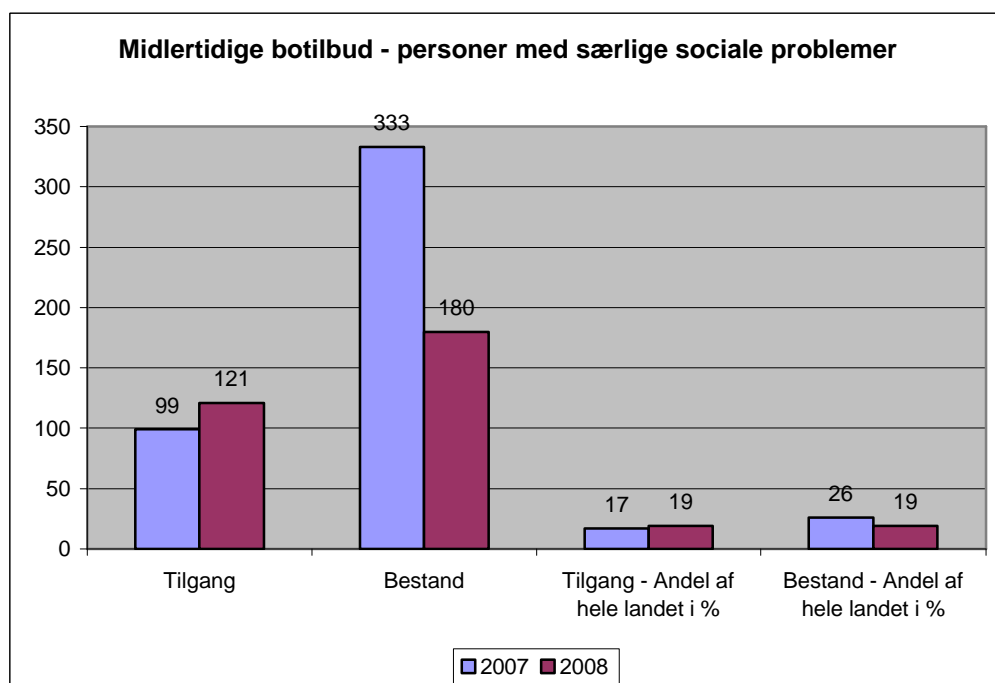
Midlertidige botilbud - personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

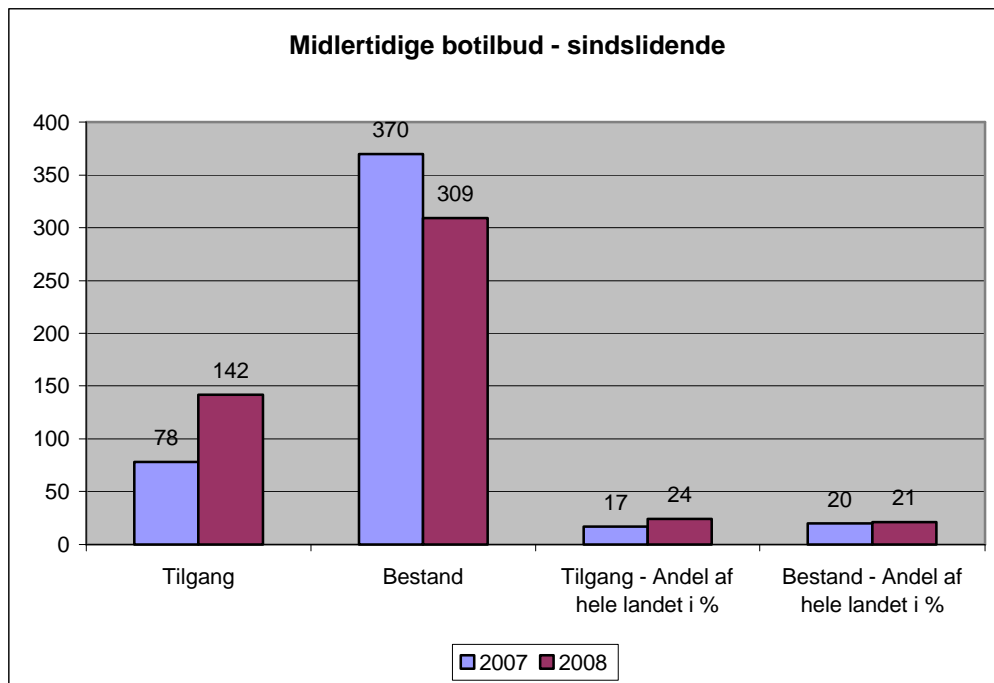
Figur 57

Midlertidige botilbud - personer med særlige sociale problemer

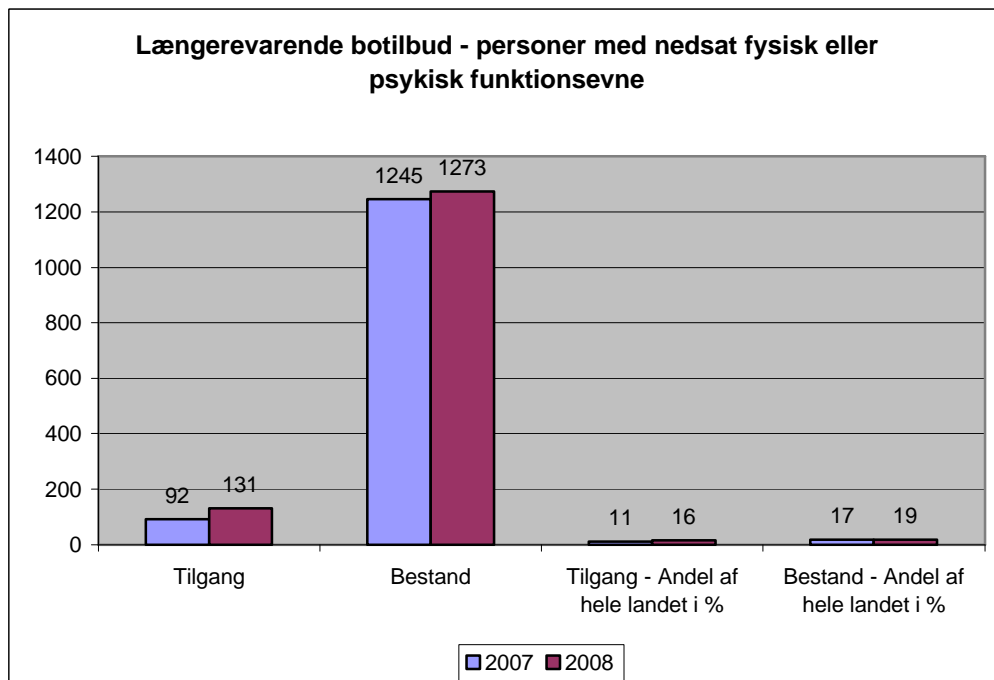
Figur 58

Midlertidige botilbud - sindslidende

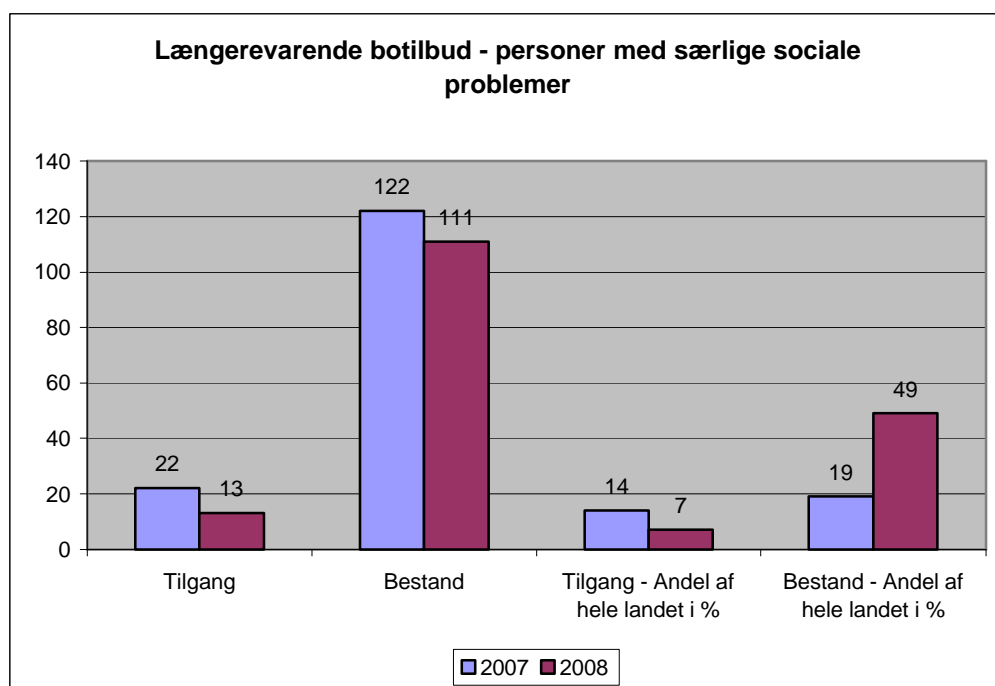
Figur 59

Længerevarende botilbud - personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne

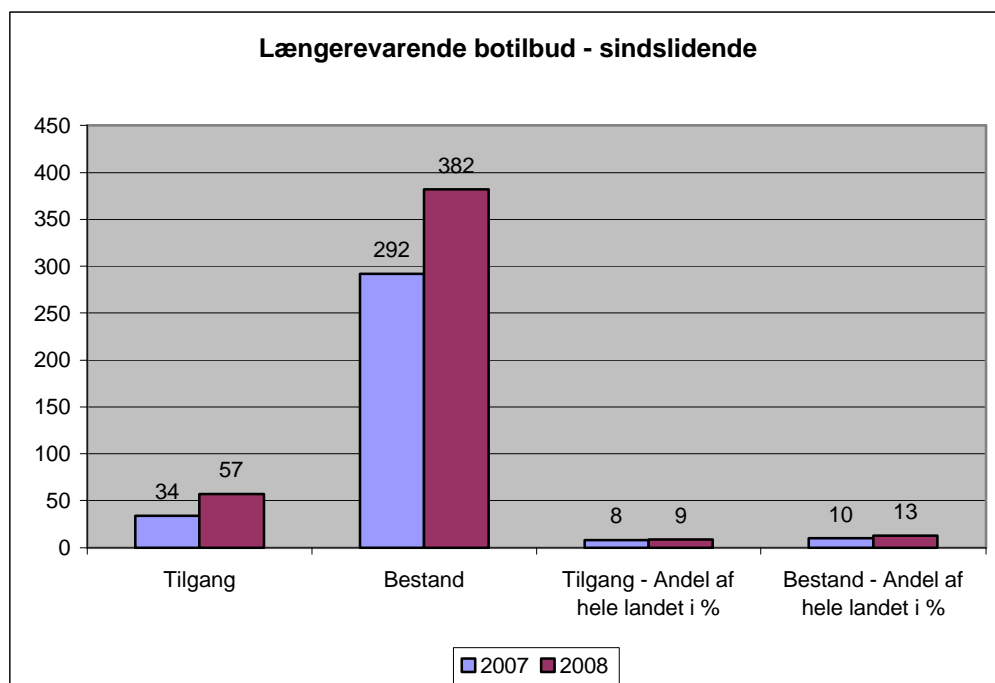
Figur 60

Længerevarende botilbud - personer med særlige sociale problemer

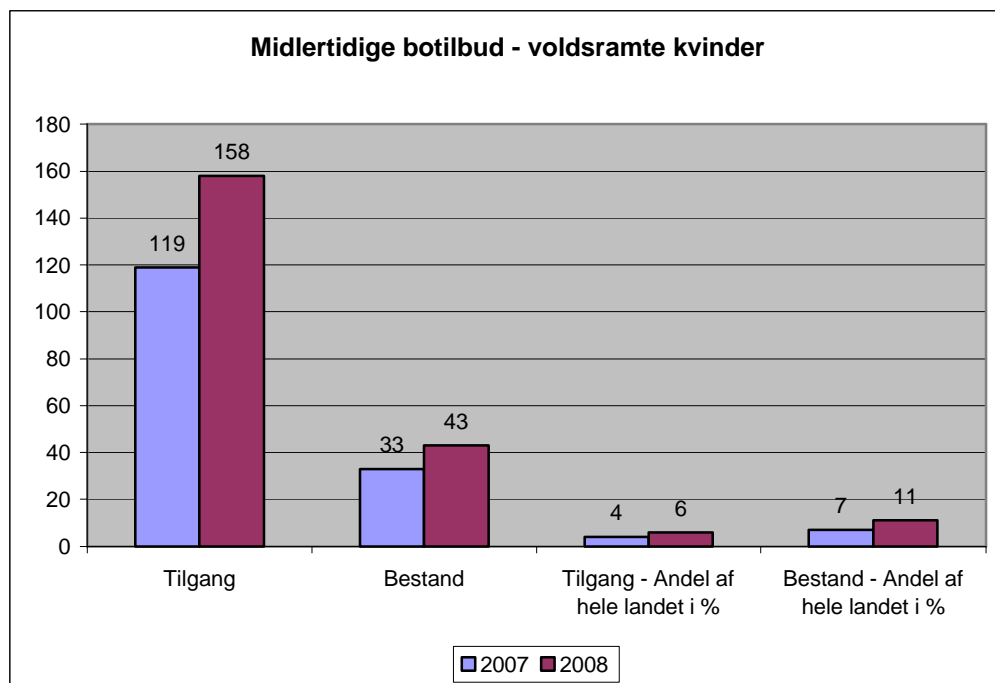
Figur 61

Længerevarende botilbud - sindslidende

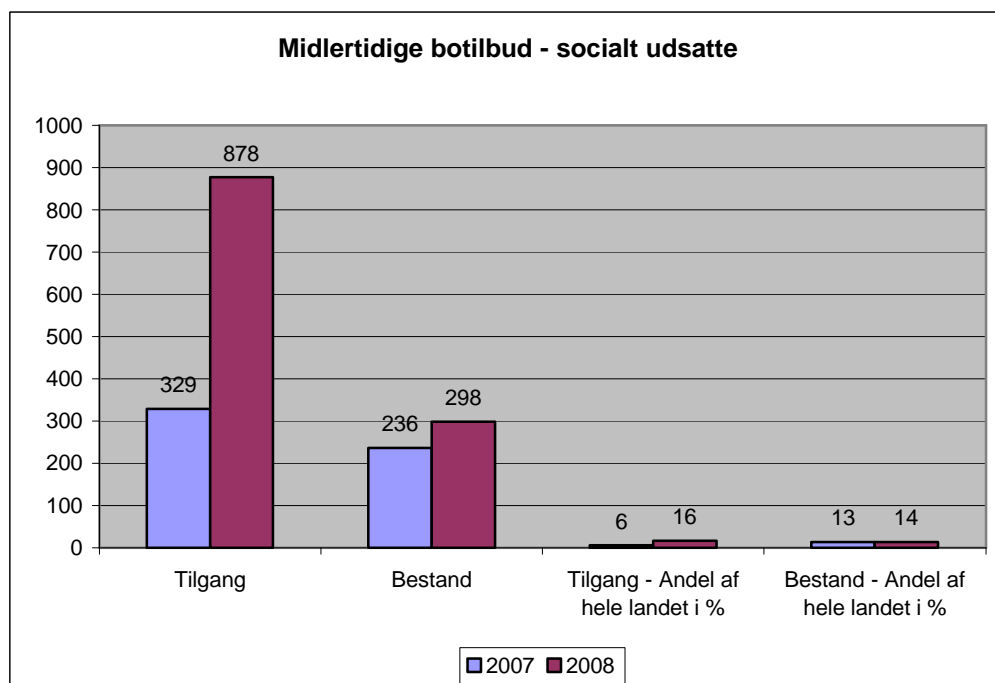
Figur 62

Midlertidige
botilbud -
voldsramte

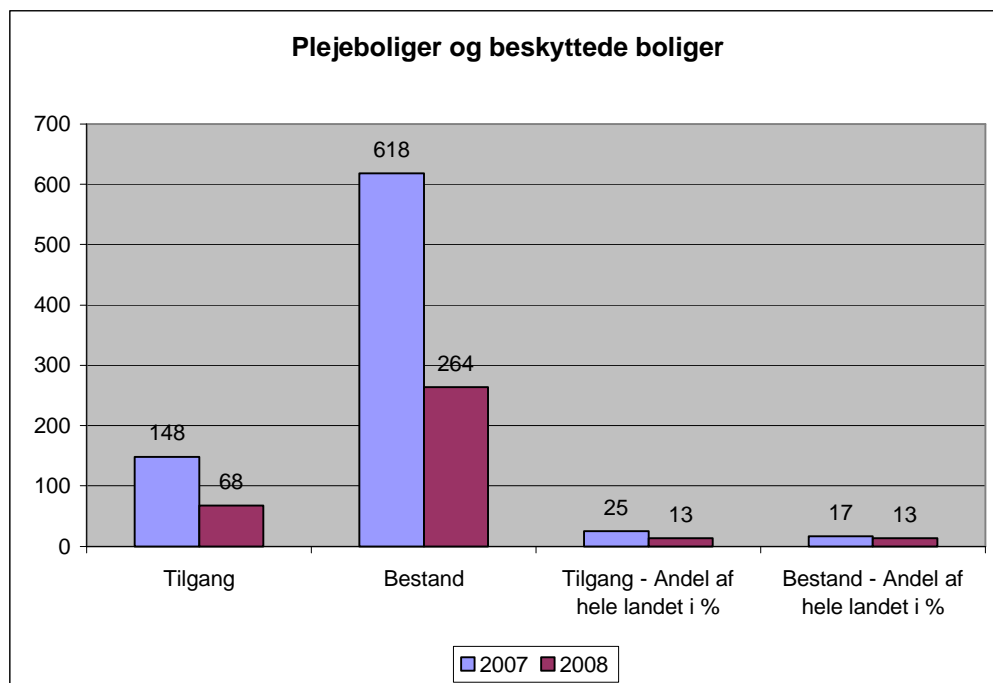
Figur 63

Midlertidige
botilbud - so-
cialt udsatte

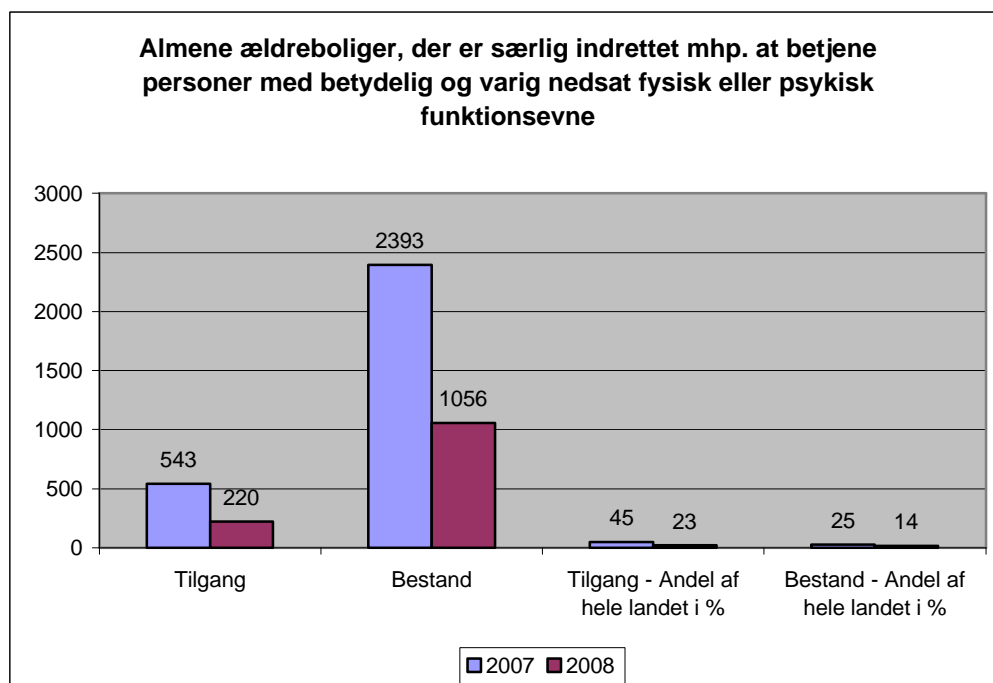
Figur 64

Plejeboliger og beskyttede boliger

Figur 65

Almene ældreboliger

Figur 66

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en stigende tilgang i Region Sjælland i tilbud om midlertidige botilbud. Særlig markant er stigningen i tilgangen i forhold til tilbud til voldsramte kvinder og socialt udsatte og på dette område er bestanden steget mærkbart. I forhold til hele landet ses andelen af tilgang og bestand på disse to områder fortsat at ligge lavt. Bestanden af tilbud om midlertidige botilbud til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, personer med særlige sociale problemer og sindslidende er faldet mærkbart fra 2007 til 2008. Bestanden er imidlertid fortsat tæt på 15% som er Region Sjællands andel af befolkningen.

Tilgang og bestand i forhold til længerevarende botilbud ses stort set at være uændret. Den markante stigning i andel af bestanden for hele landet i længerevarende botilbud for personer med særlige sociale problemer tyder på registreringsfejl og kan ikke tillægges betydning.

Udviklingen fra 2007 til 2008 i Region Sjælland på området plejeboliger, beskyttede boliger. Bestanden er imidlertid fortsat tæt på 15%.

På området almene ældreboliger ses også et markant fald i tilgang og bestand fra 2007 til 2008. I forhold til bestanden har en af regionens kommuner indberettet en bestand på 1085 for både 1. kv. og 3. kv., mens indberetningen for 2. kv. og 4. kv. mangler. Bestanden må derfor antages at være ca. 1.000 tilbud højere, hvilket medfører en nærmest uændret bestand fra 2007 til 2008.

Kommuner- nes oplysninger om udviklingen

I forhold til midlertidige botilbud oplyser 9 kommuner, at behovet stort set er uændret gennem 2008. 7 kommuner oplyser, at der har været en stigning i behov og tilbud. Flere kommuner nævner, at det stigende behov særligt er i forhold til de midlertidige botilbud.

I forhold til længevarende botilbud oplyser 14 kommuner, at behovet stort set er uændret gennem 2008. 2 kommuner oplyser en stigning i behov og tilbud. En kommune oplyser, at behovet er faldende da de længerevarende botilbud konverteres til boliger efter almenboligloven.

Regionsrådet har oplyst, at man ikke har oprettet nye botilbud i 2008, men at der er sket en samlet udvidelse på 3 pladser.

DH - Kalundborg

Danske Handicaporganisationer – Kalundborg bemærker i sit høringssvar bl.a., at der er en manglende sammenhæng mellem efterspørgsel og udbud på botilbudsområdet, og at Kalundborg Kommune ikke har oprettet nye botilbud i 2008.

Personer under 50 år i de almindelige plejeboliger

Af kommunernes redegørelse fremgår, at 7 kommuner har personer under 50 år indskrevet i de almindelige plejeboligtillbud pr. 31. december 2008. Antallet af personer der er indskrevet i de almindelige plejeboligtillbud er steget fra 46 i 2007 til 64 i 2008. 38 af de 64 er indskrevet i en enkel kommune.

Handicaprådet i Sorø Kommune

Handicaprådet i Sorø Kommune bemærker i sit høringssvar, at man finder det kritisabelt, at kommunen i 3 tilfælde anvender plejeboliger til personer under 50 år. Et forhold som Handicaprådet tidligere har kritiseret kommunen for.

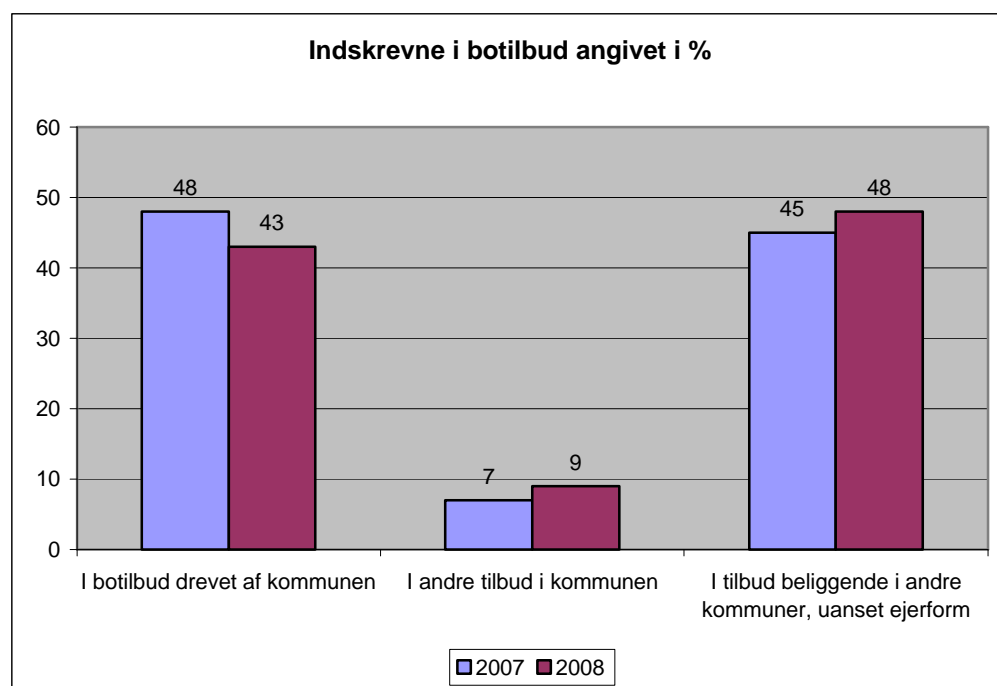
Indskrevne i botilbud

Kommunerne har i redegørelserne oplyst, at der pr. 31. december 2008 i alt er indskrevet 3.418 personer i botilbud. Pr. 31. december 2007 var det tilsvarende antal 2.928 personer.

Følgende figurer viser fordelingen på botilbud drevet af kommunerne, andre tilbud i kommunen og tilbud beliggende i andre kommuner uanset ejerform:

Den samlede
fordeling

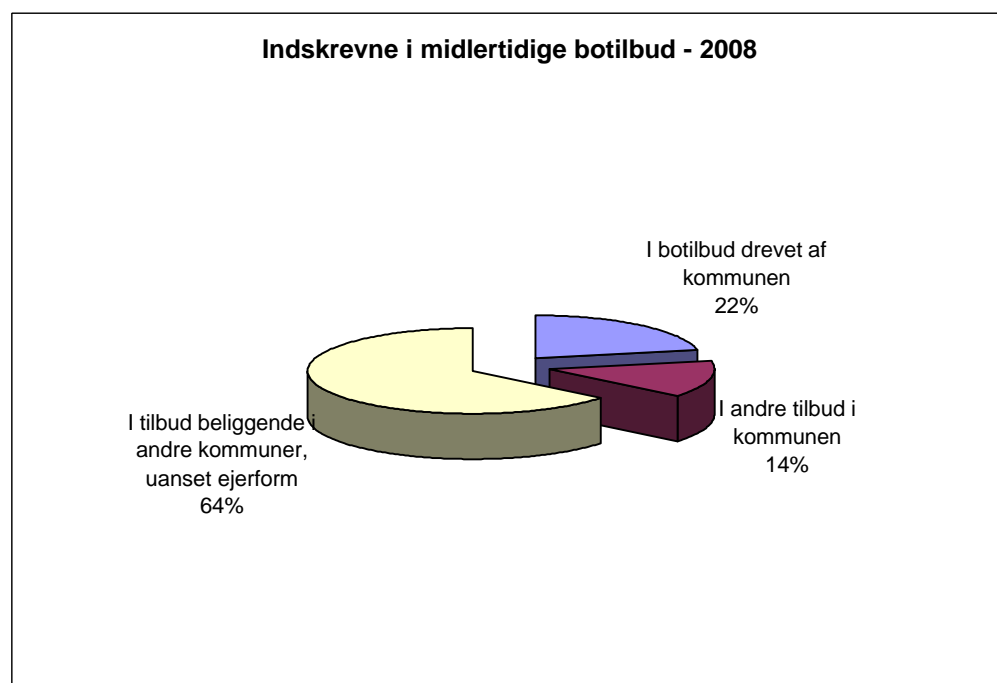

Figur 67

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en tendens til at anvende andre tilbud i kommunen eller tilbud i andre kommuner frem for tilbud drevet af kommunen.

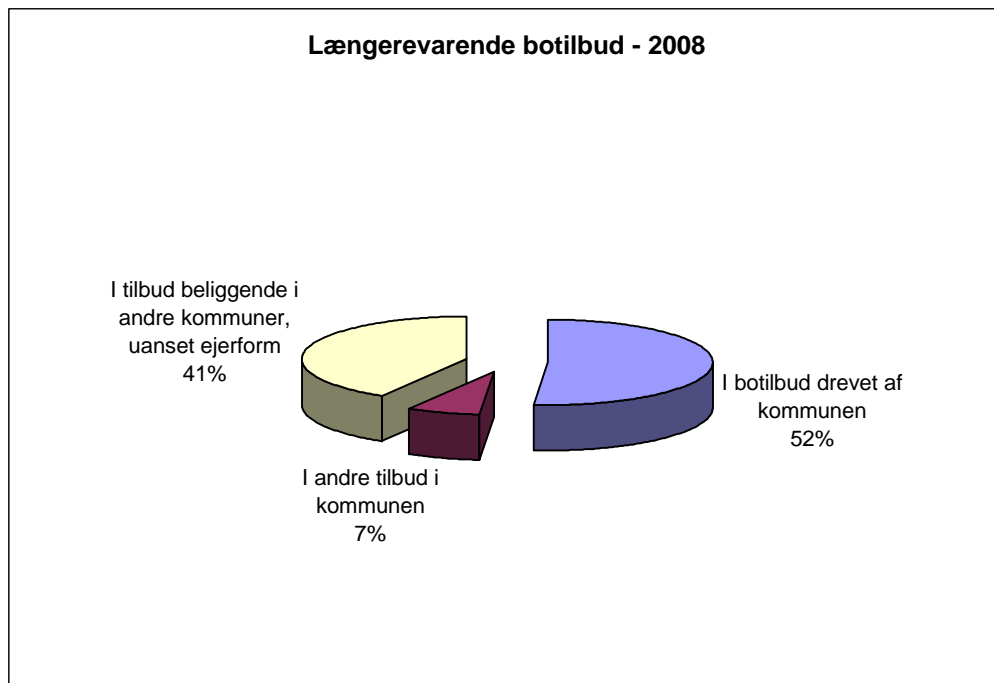
Følgende figurer viser fordelingen på midlertidige og længerevarende botilbud for 2008.

Midlertidige
botilbud

Figur 68

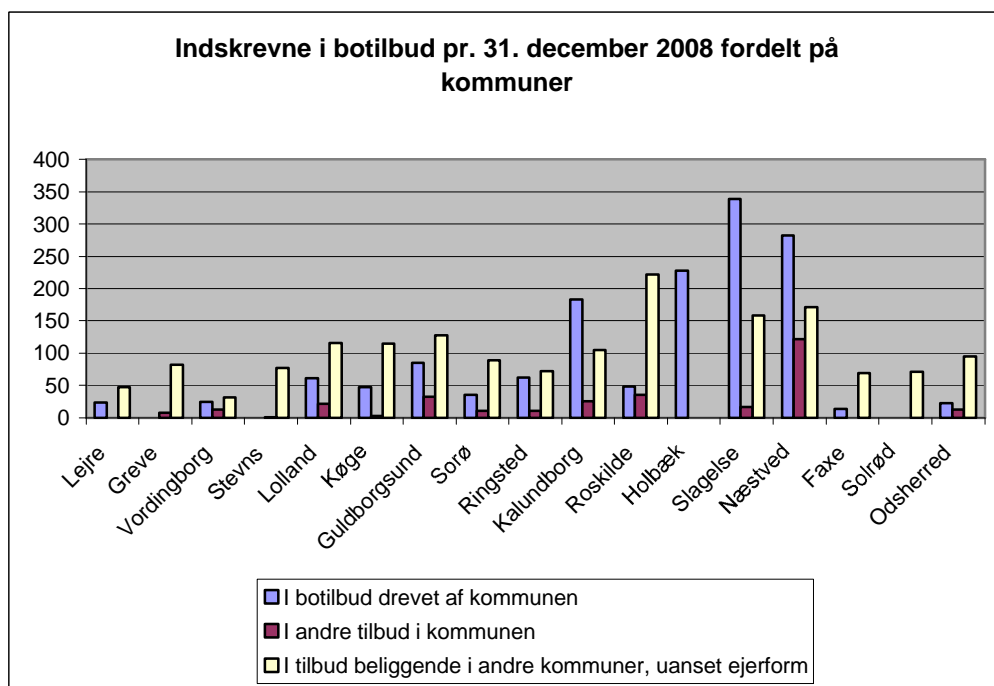
Længerevarende botilbud

Figur 69

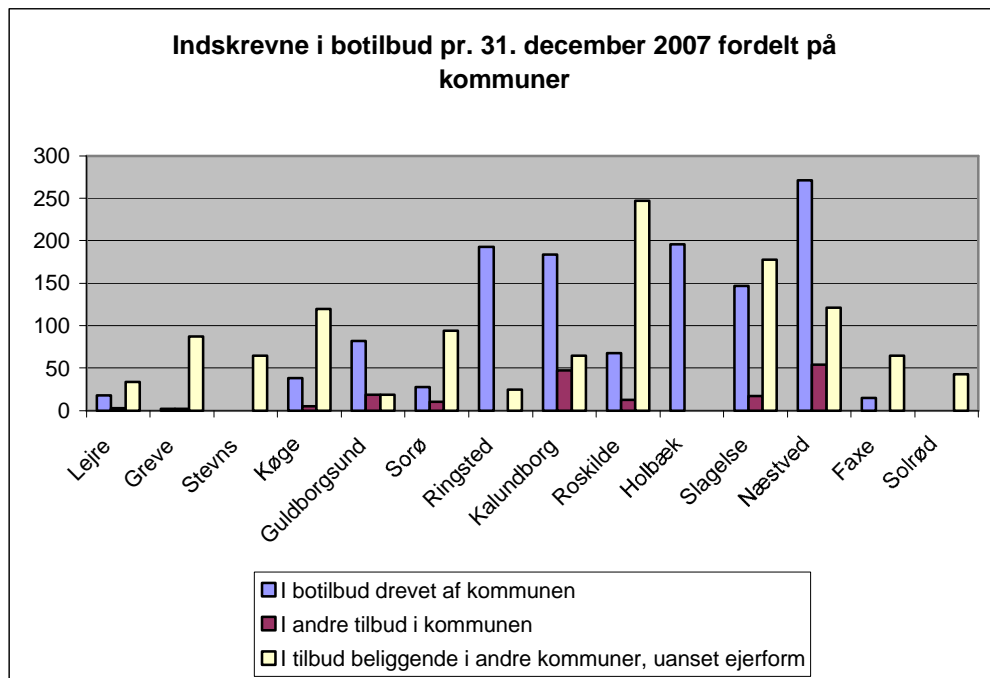
Figureerne viser, at kommunerne i større udstrækning anvender tilbud beliggende i andre kommuner ved midlertidige botilbud, hvorimod de længerevarende botilbud fortrinsvis drives af kommunen selv.

Fordelingen vist enkeltvis på kommunerne - 2008

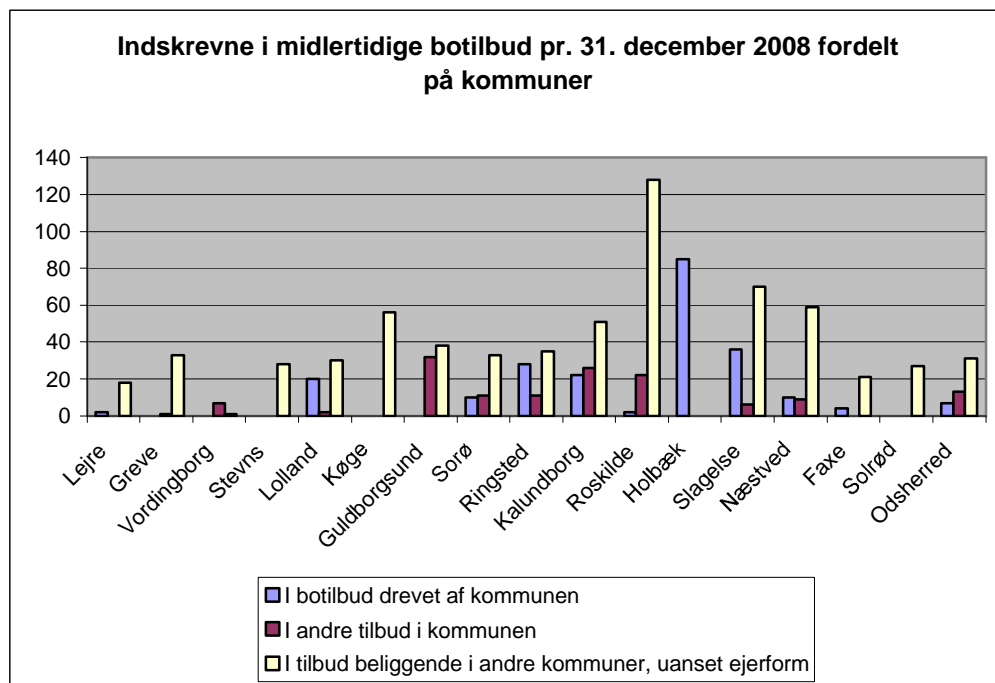
Figur 70

Fordelingen vist enkeltvis på kommunerne - 2007

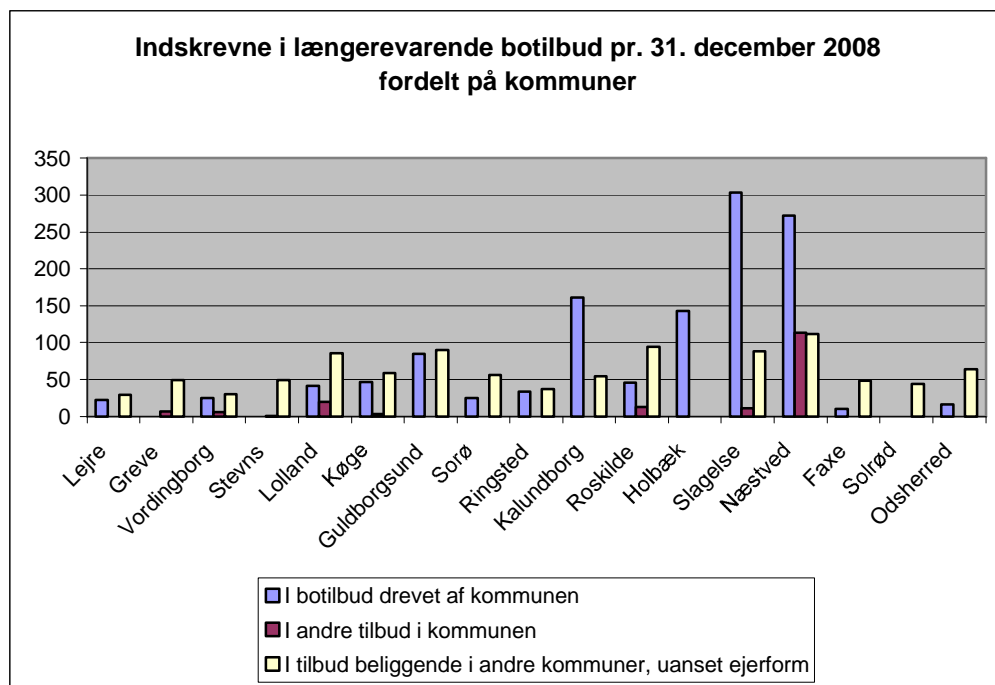
Figur 71

Indskrevne i midlertidige botilbud - 2008

Figur 72

Indskrevne i længerevarende botilbud - 2008

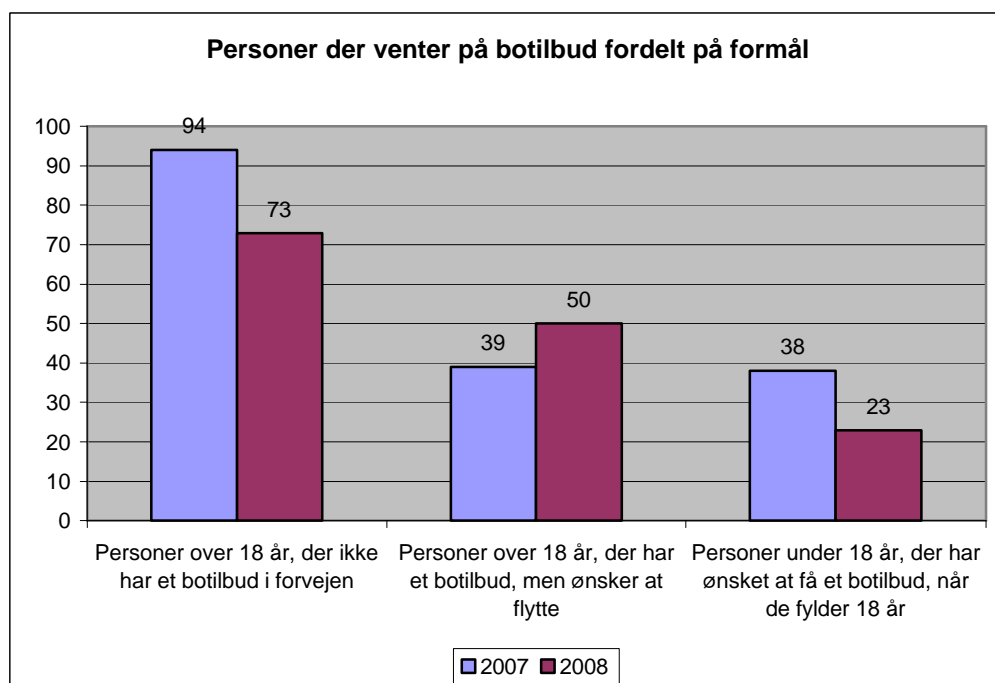
Figur 73

Personer, der venter på et botilbud

Af kommunernes redegørelser fremgår, at der pr. 31. december 2008 var 146 personer, der ventede på et botilbud. Det tilsvarende tal var pr. 31. december 2007 171 personer.

Følgende figurer viser fordelingen af de ventende personer, der ikke i forvejen har et tilbud, personer, der har et tilbud, men ønsker at flytte og personer under 18 år, der har ønsket at få et botilbud, når de fylder 18 år:

Den samlede fordeling

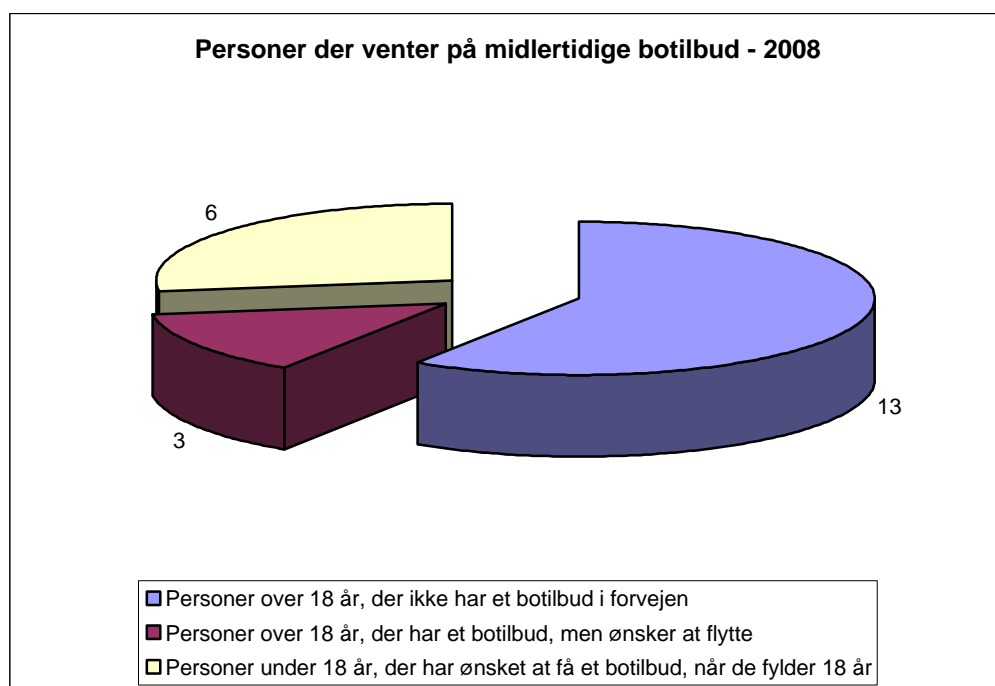

Figur 74

Udviklingen fra 2007 til 2008 i Region Sjælland viser et fald på 22% i antallet af personer over 18 år, der venter på et botilbud og som ikke har et i forvejen. Der er endvidere et fald på 40% i antallet af personer under 18 år, der har ønsket at få et botilbud når de fylder 18 år. Derimod er der sket en stigning på 28% i antallet af personer, der har et botilbud, men ønsker at flytte.

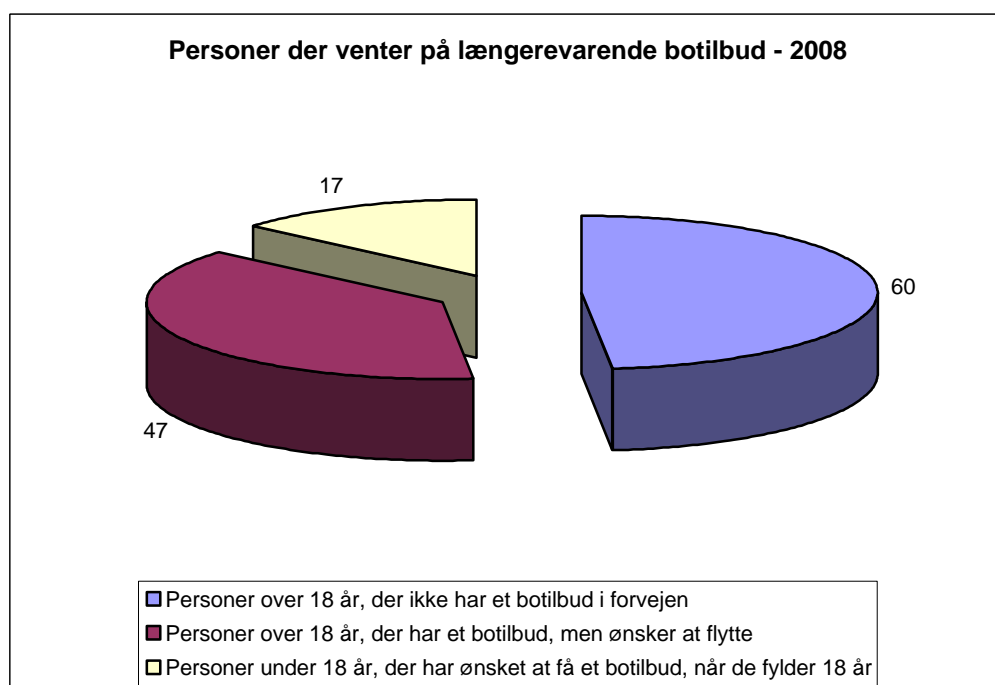
Følgende figurer viser fordelingen af de personer der venter på henholdsvis midlertidige og længerevarende botilbud.

Personer der venter på midlertidige botilbud

Figur 75

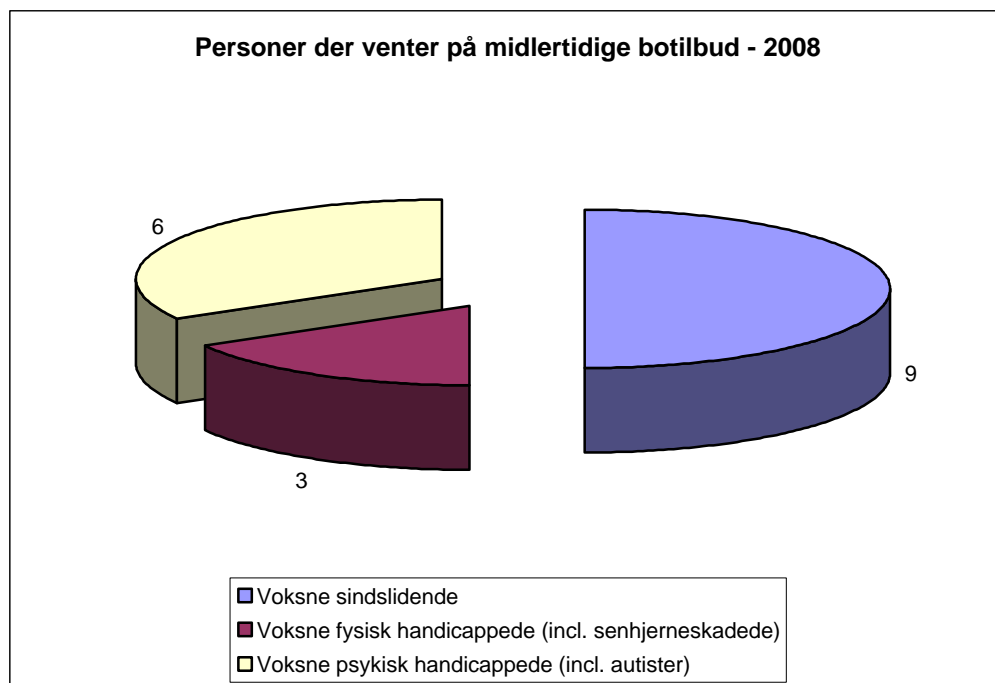
Personer der venter på længerevarende botilbud

Figur 76

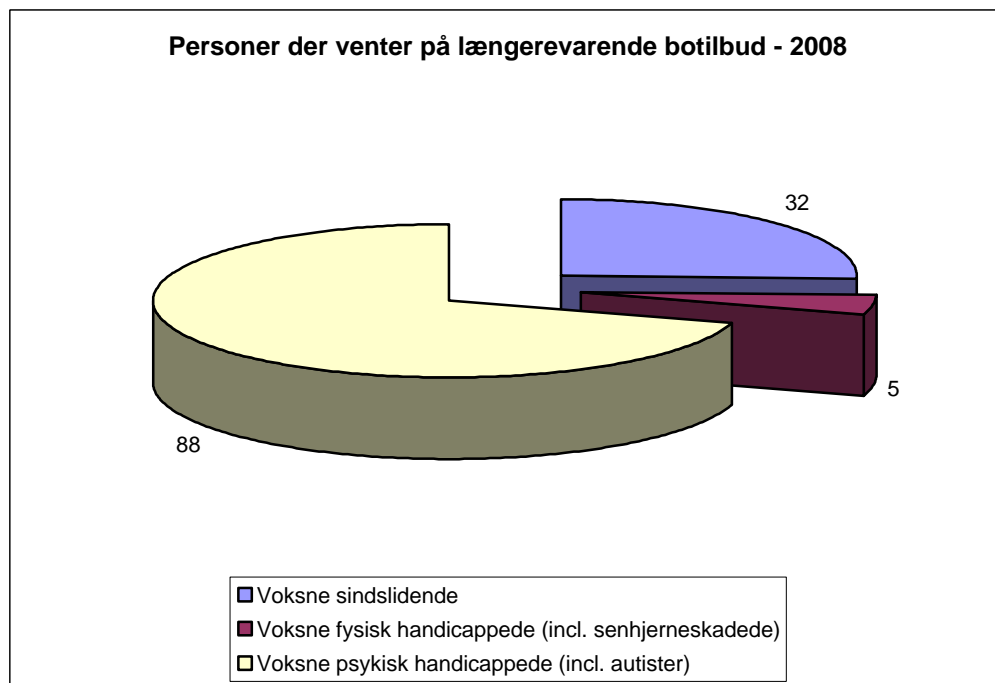
Følgende figurer viser fordelingen på de der venter opdelt på voksne sindslidende, voksne fysisk handicappede og voksne psykisk handicappede.

Personer der venter på midlertidige botilbud

Figur 77

Personer der venter på længerevarende botilbud

Figur 78

Ventetid på botilbud

I redegørelserne har kommunerne anført oplysninger om den gennemsnitlige ventetid på botilbud.

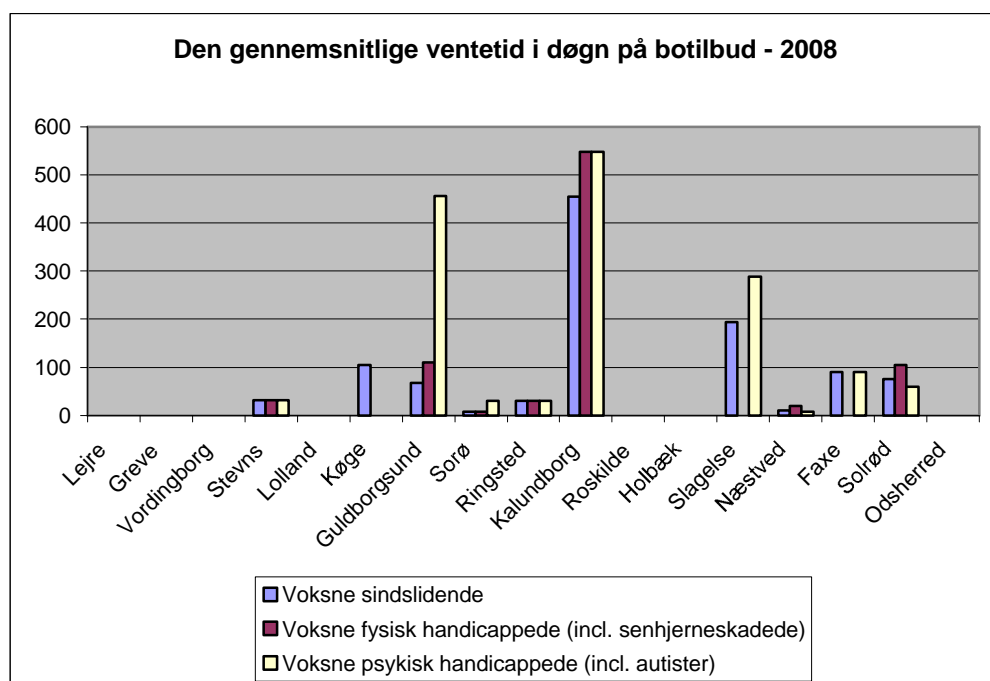
Den oplyste ventetid for 2008 udgør gennemsnitligt 63 døgn for voksne sindslidende, 50 døgn for voksne fysisk handicappede incl. senhjerneskedede og 90 døgn for voksne psykisk handicappede incl. autister.

De tilsvarende tal fra 2007 udgjorde 114 døgn for voksne sindslidende, 138 døgn for voksne fysisk handicappede incl. senhjerneskedede og 110 døgn for voksne psykisk handicappede incl. autister.

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser derfor et markant fald i den gennemsnitlige ventetid for botilbud.

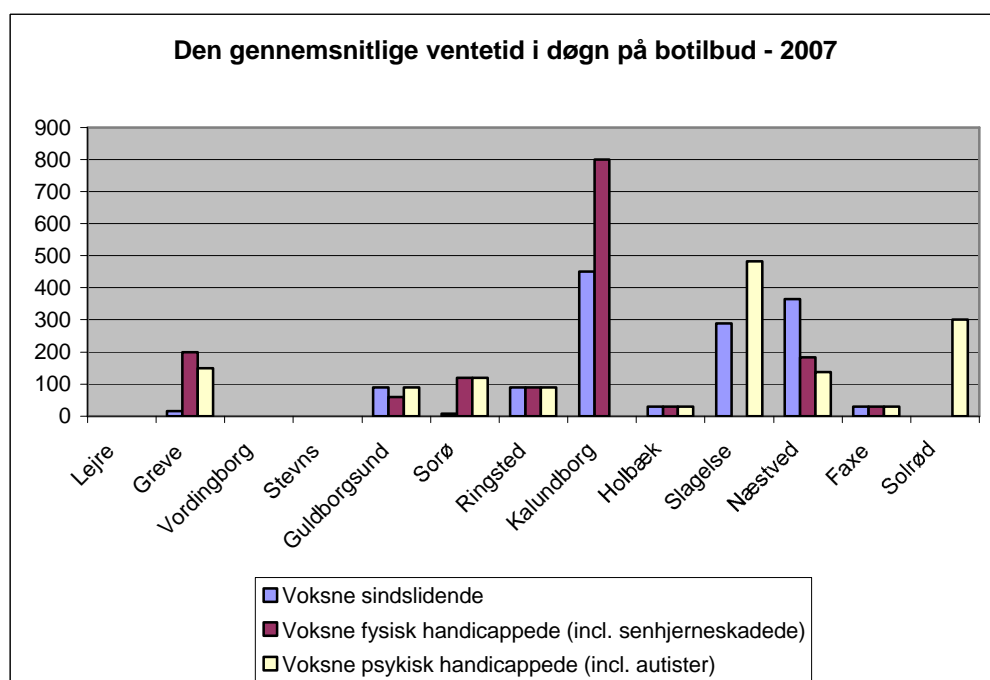
Følgende figurer viser de oplyste ventetider:

Fordelingen vist enkeltvis på kommunerne - 2008

Figur 79

Fordelingen vist enkeltvis på kommunerne - 2007

Figur 80

Ventetiden er defineret som tiden fra borgeren er visiteret til et tilbud og indtil borgeren starter i tilbuddet.

De oplyste ventetider kan derfor dække over ventetiden frem til første tilbud eller ventetid frem til det tilbud som modtageren accepterer, hvilket kan forklare de store forskelle mellem ventetiderne i kommunerne.

I forbindelse med afgivelsen af redegørelsen for 2007 har Kalundborg Kommune supplerende oplyst, at den oplyste ventetid dækker over tiden frem til det endelige tilbud accepteres.

Guldborgsund Kommune har supplerende oplyst, at forklaringen på stigningen i ventetiden fra 2007 til 2008 på et botilbud til voksne psykisk handicappede kan skyldes, at relativt få borgere, der har stået på venteliste længe og flytter ind i 2008 påvirker tallene meget voldsomt.

Oprettelse af nye botilbud

3 kommuner har svaret ja til spørgsmålet om kommunen har oprettet eller planlagt at oprette nye tilbud i 2007 eller 2008.

5.2.2 Behandlingstilbud og misbrugsområdet

Behandlings-tilbud og misbrugsområdet

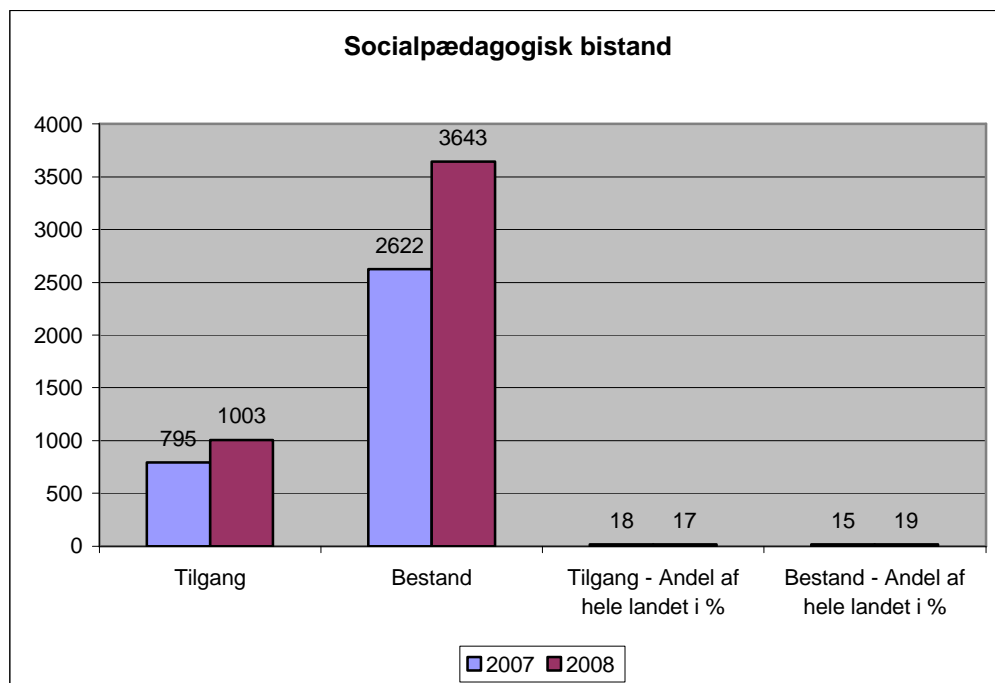
Efter servicelovens §§ 85 og 86 skal kommunalbestyrelsen tilbyde socialpædagogisk bistand og hjælp til vedligeholdelse af fysiske og psykiske færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af nedsat fysisk og psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Efter servicelovens § 101 skal kommunalbestyrelsen tilbyde behandling af stofmisbrugere.

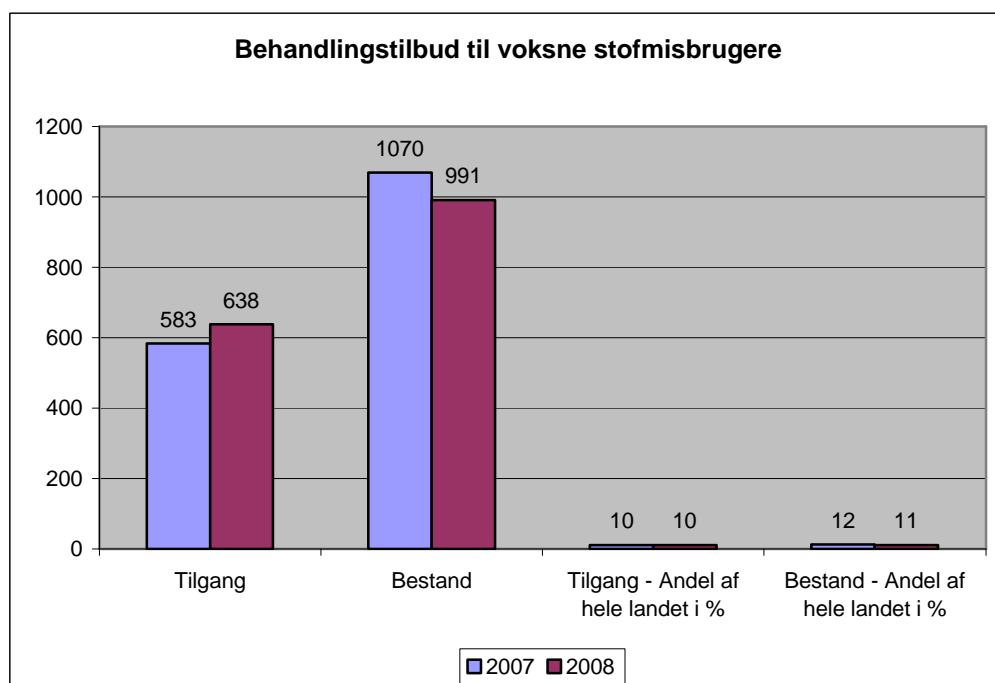
Efter servicelovens § 102 kan kommunalbestyrelsen give tilbud af behandlingsmæssig karakter til borgere med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer.

Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

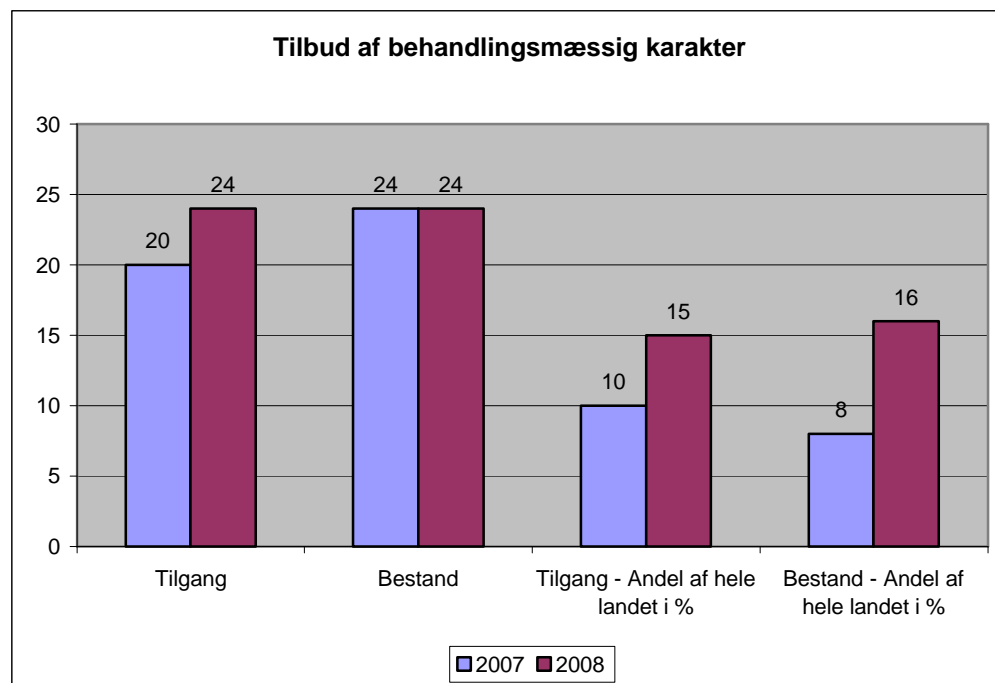

Figur 81

Figur 82

Tilbud af behandlingsmæssig karakter

Figur 83

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en markant stigning i tilgang og bestand på området socialpædagogisk bistand.

På området behandlingstilbud til voksne stofmisbrugere er der en mindre stigning i tilgangen hvorimod der er sket et mindre fald i bestanden.

På området tilbud af behandlingsmæssig karakter er der en lille stigning i tilgangen hvorimod bestanden er uændret. Region Sjællands andel af tilgang og bestand i forhold til hele landet er i 2008 steget til henholdsvis 15% og 16% hvilket stort set svarer til regionens andel af befolkningen.

Kommuner-nes oplysninger om udviklingen

12 kommuner oplyser, at der er sket en stigning i behovet for socialpædagogisk bistand. 2 kommuner oplyser, at behovet er uændret.

I forhold til områderne genoptræning og hjælp til vedligeholdelse af fysiske og psykiske færdigheder oplyser 3 kommuner, at der er et stigende behov. 2 kommuner oplyser, at behovet er uændret.

Regionsrådets oplysninger

Regionsrådet har oplyst, at man ikke har iværksat initiativer på området i 2008.

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvilke områder inden for socialpædagogisk støtte samt behandlingstilbud som kommunen finder, der er særlig grund til at have fokus på.

Fokusområder

Flere kommuner nævner unge misbrugere og andre unge, der har svært ved at etablere et voksenliv. En kommune nævner misbrugere med anden etnisk baggrund, da disse sjældent søger de etablerede rådgivnings- og behandlingstilbud. 2 kommuner nævner senhjerneskadeområdet. Herudover nævner kommunerne ressourcestærke misbrugere, borgere med sindslidelser, autister og borgere med ADHD eller personlighedsforstyrrelser.

På misbrugsområdet oplyser 6 kommuner, at der er sket en stigning i antallet af personer, der modtager behandlingstilbud. 5 kommuner oplyser, at behovet er uændret.

Initiativer på misbrugsområdet i 2008

8 kommuner har iværksat initiativer på misbrugsområdet i 2008.

Initiativerne er bl.a. et tværkommunalt projekt om alkoholmisbrug og forebyggelse, ansættelse af en misbrugskonsulent, indgåelse af samarbejdsaftaler og handleguide for børn i familier med misbrug, øget brugerindflydelse, juridisk bistand, oprettelse af et stoffrit bofællesskab, udvikling af familierapisamtaler, udbud af undervisning og temadage på private og offentlige arbejdspladser.

Tværkommunale samarbejder

14 kommuner oplyser, at man deltager i tværkommunale samarbejder eller andre netværksgrupper på misbrugsområdet.

5.2.3 Personlige hjælpeordninger

Personlig hjælpeordninger

Efter servicelovens § 95 kan kommunalbestyrelsen udbetale tilskud til personlig og praktisk hjælp fra en person som modtager selv antager.

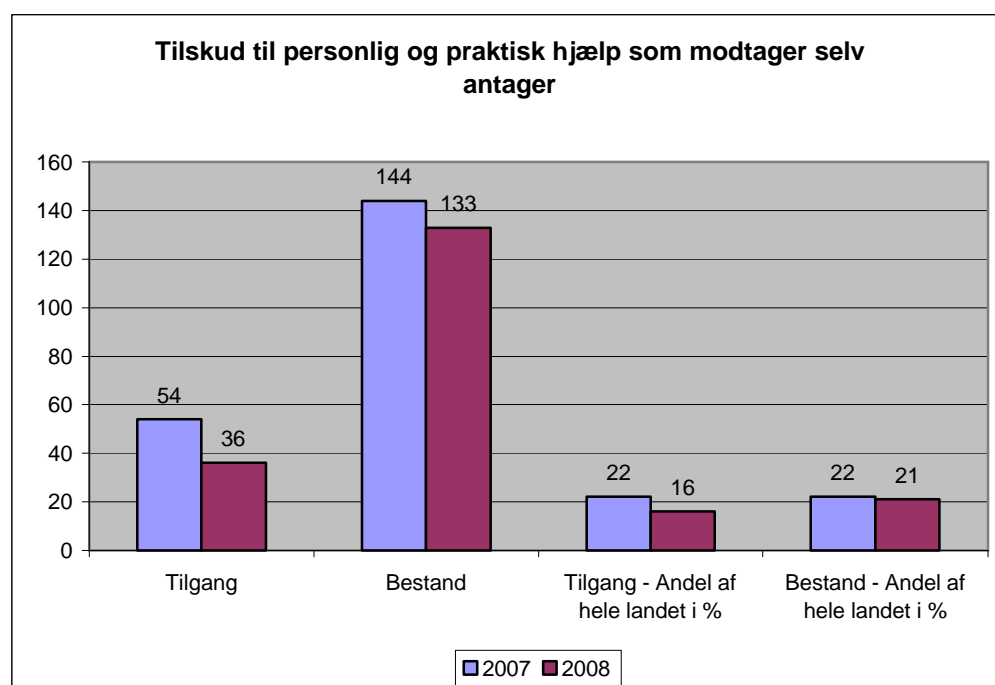
Efter servicelovens § 96 skal kommunalbestyrelsen yde tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Efter servicelovens § 118 kan en nærtstående person ansættes til at passe en person med handicap eller alvorlig sygdom.

CIAS

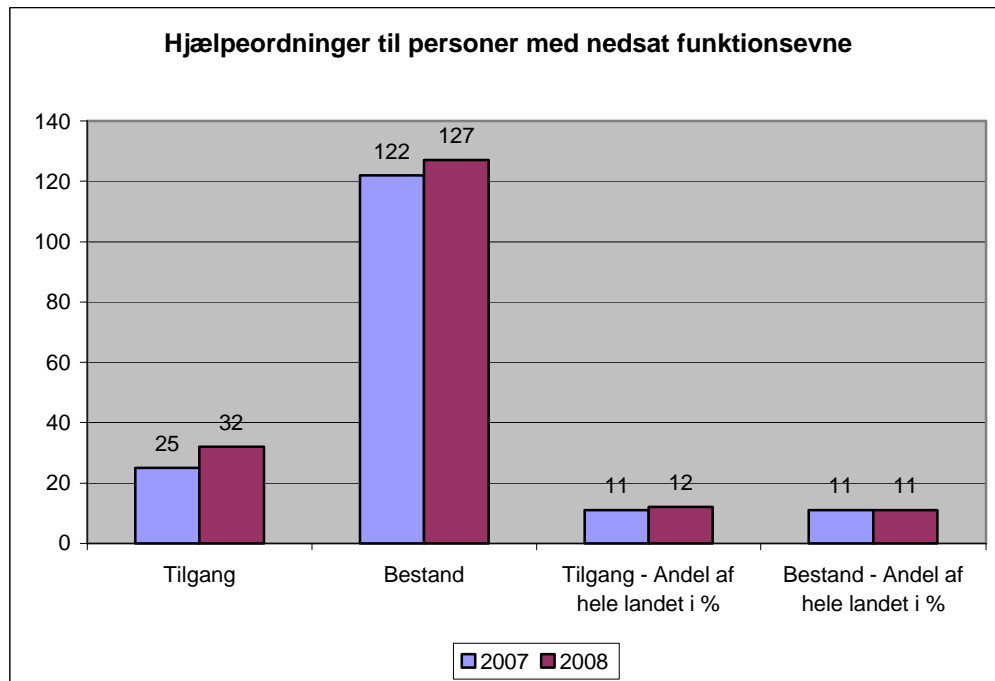
Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Tilskud til personlig og praktisk hjælp

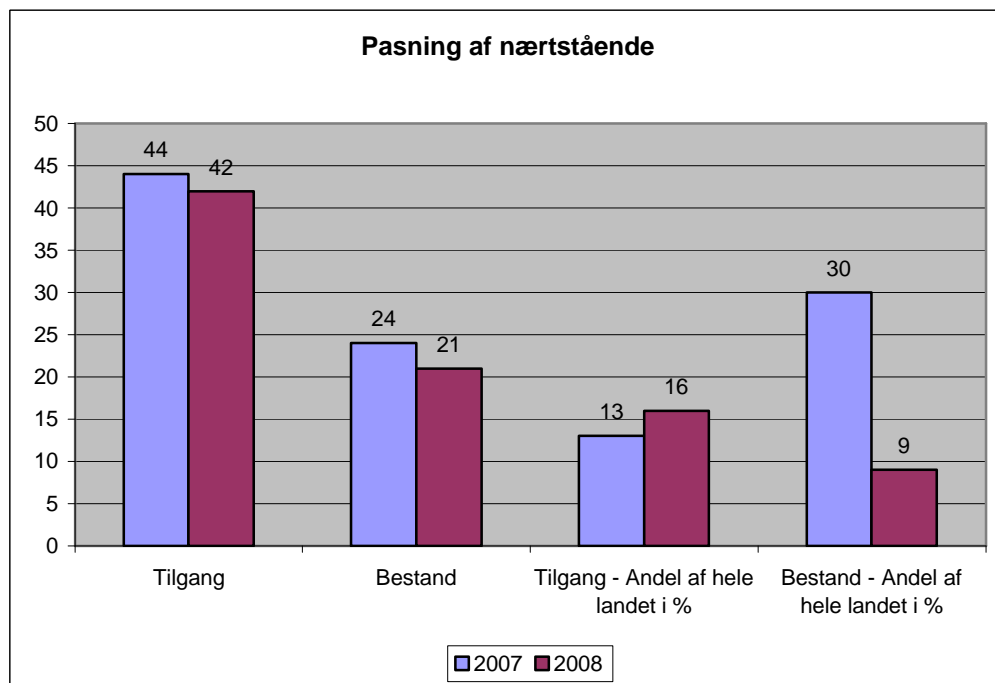
Figur 84

Hjælpeordninger til personer med nedsat funktionsevne

Figur 85

Pasning af nærtstående

Figur 86

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en næsten uændret forekomst af tilgang og bestand på områderne. Dog er andelen af bestanden i forhold til hele landet på området pasning af nærtstående faldet fra 30% til 9%. Årsagen hertil kan være en væsentlig forøgelse af bestanden i den øvrige del af landet.

Kommuner-nes oplysninger om udviklingen

13 kommuner oplyser i redegørelserne, at udviklingen stort set er uændret gennem 2008. En enkelt kommune oplyser, at behovet er faldende. Flere kommuner peger på, at der

forudses en væsentlig stigning i behovet på området i forbindelse med ordningen Brugerstyret Personlig Assistance, der er trådt i kraft pr. 1. januar 2009.

5.2.4 Ledsageordning og kontaktperson

Ledsageordning og kontaktperson

Efter servicelovens § 97 skal kommunalbestyrelsen tilbyde 15 timers ledsagelse om måneden til personer under 67 år, der ikke kan færdes alene på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

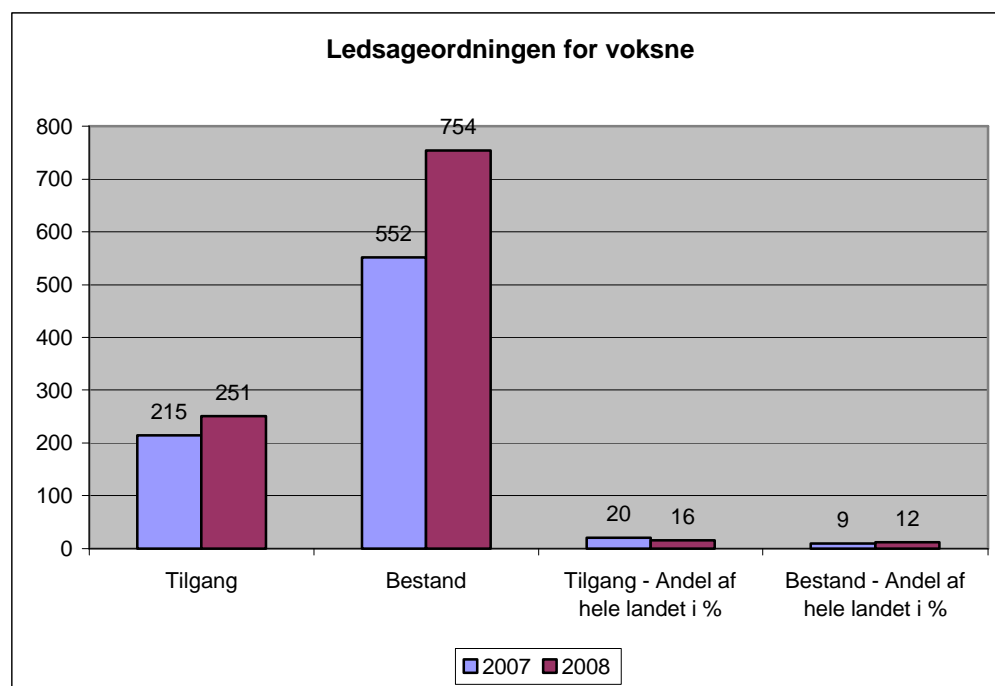
Efter servicelovens § 98 skal kommunalbestyrelsen i fornødent omfang tilbyde hjælp i form af en særlig kontaktperson til personer, som er døvblinde.

Efter servicelovens § 99 sørger kommunen for tilbud om en støtte- og kontaktperson til personer med sindslidelser, til personer med stof- eller alkoholmisbrug og til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller kan opholde sig i egen bolig.

CIAS

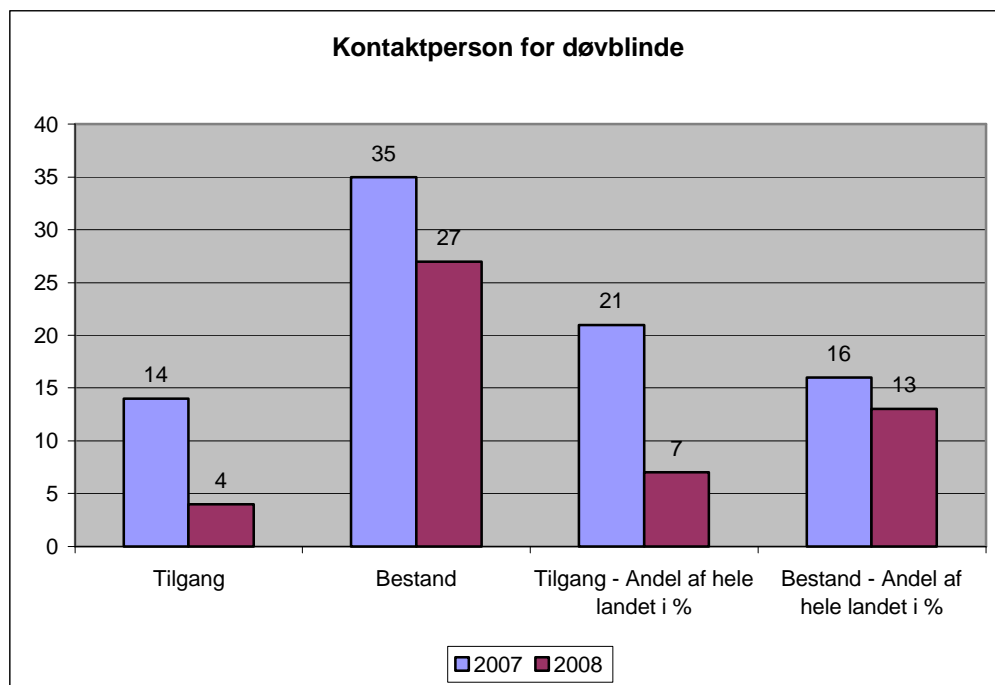
Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestanden af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Ledsageordningen for voksne

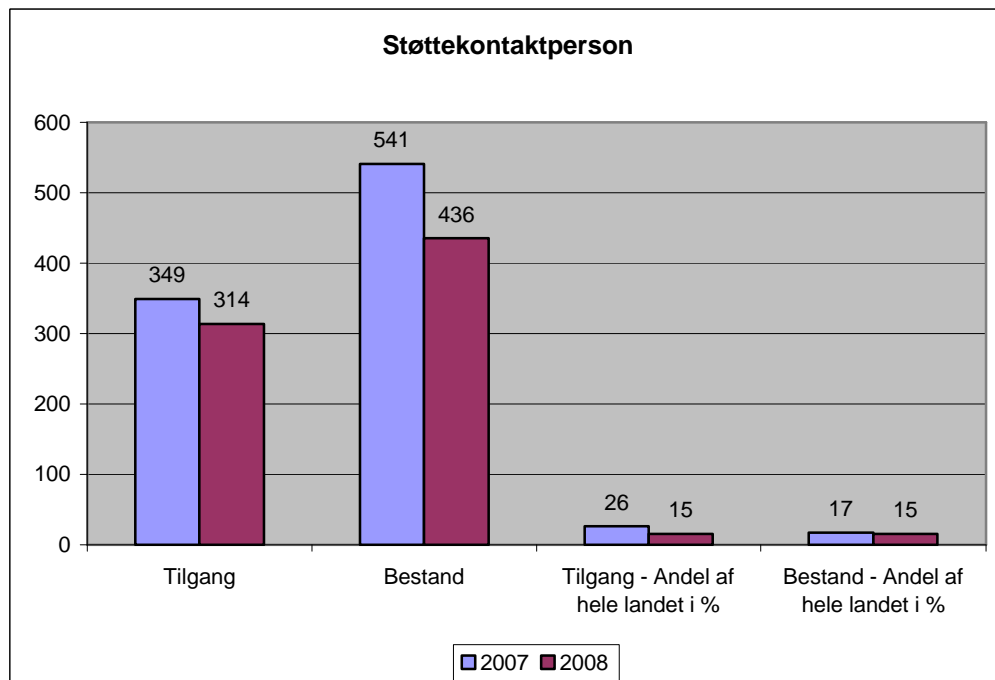
Figur 87

Kontaktperson for døvblinde

Figur 88

Støttekontaktperson

Figur 89

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en markant stigning i tilgang og bestand på området ledsageordning for voksne. Der er derimod et fald i såvel tilgang som bestand på områderne kontaktperson for døvblinde og støttekontaktperson.

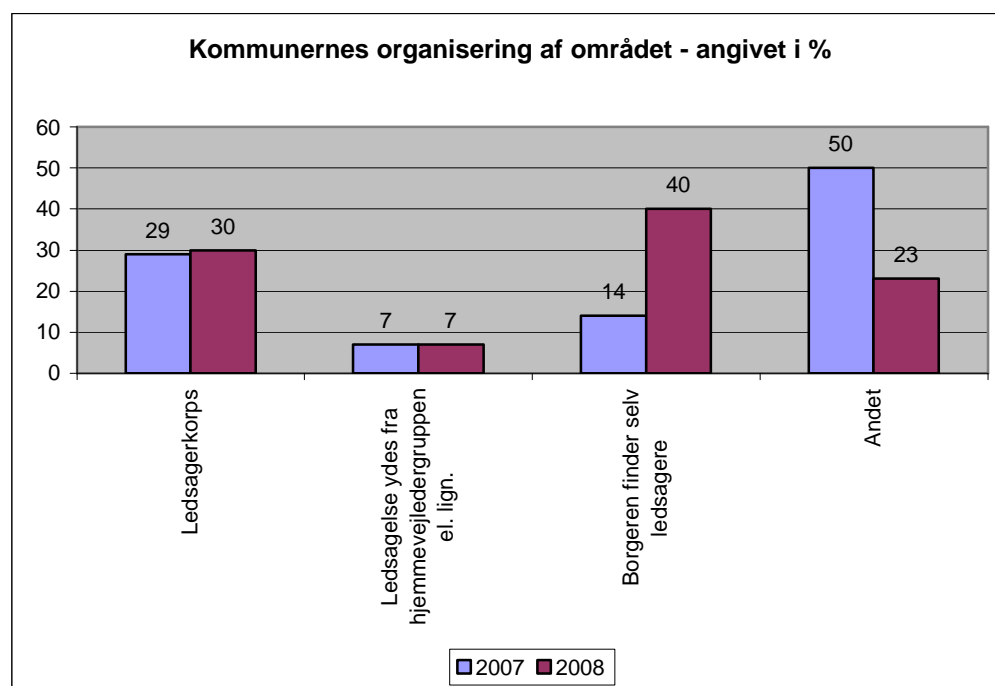
Kommunernes oplysninger om udviklingen

Det fremgår af kommunernes redegørelser, at 9 kommuner har oplevet et stigende behov i 2008 på området ledsagerordning for voksne. 6 kommuner oplyser, at behovet er uændret.

Danske Handicaporganisationer – Kalundborg bemærker i sit høringssvar bl.a., at der er mangel på ledsagere, og at dette betyder, at den bevilgede ledsagelse ikke kan benyttes.

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvorledes kommunen har organiseret området omkring ledsageordningen.

Følgende figur viser hvordan kommunerne har organiseret området:

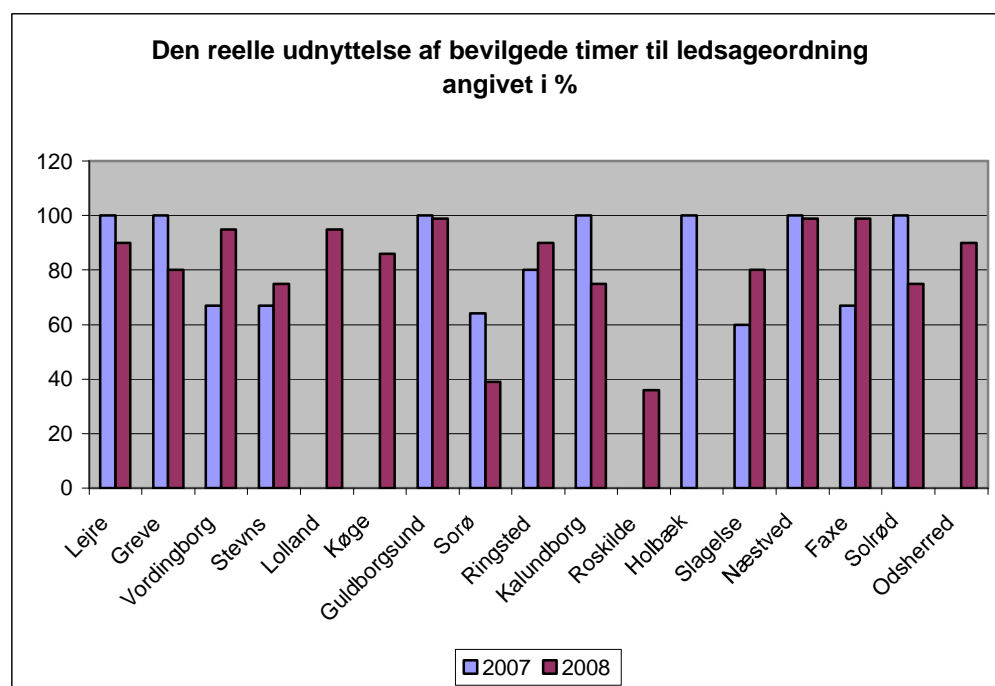
Figur 90

Andet dækker over, at kommunen som udgangspunkt foretager ansættelsen eller der sker en kombination af 2 eller alle 3 former.

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser, at i 2008 er det i langt større udstrækning borgerne der selv finder ledsager frem for at kommunen foretager ansættelsen.

Udnyttelse af bevillingen til ledsageordningen for voksne

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvor stor en del af bevillingen til ledsageordningen for voksne der reelt udnyttes.

Figur 91

For 2007 er tallet uoplyst fra Lolland, Roskilde og Odsherred. For 2008 er tallet uoplyst fra Holbæk.

Kommunerne har oplyst, at årsagerne til at bevillingen ikke udnyttes fuldt ud bl.a. skyldes sygdom, vakance, rekrutteringsproblemer, at borgeren sparer timer op og at der er mindre mindre behov jo ældre borgeren bliver.

5.2.5 Dagtilbud

Dagtilbud

Efter servicelovens § 103 skal kommunalbestyrelsen tilbyde beskyttet beskæftigelse til personer under 65 år, som på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet.

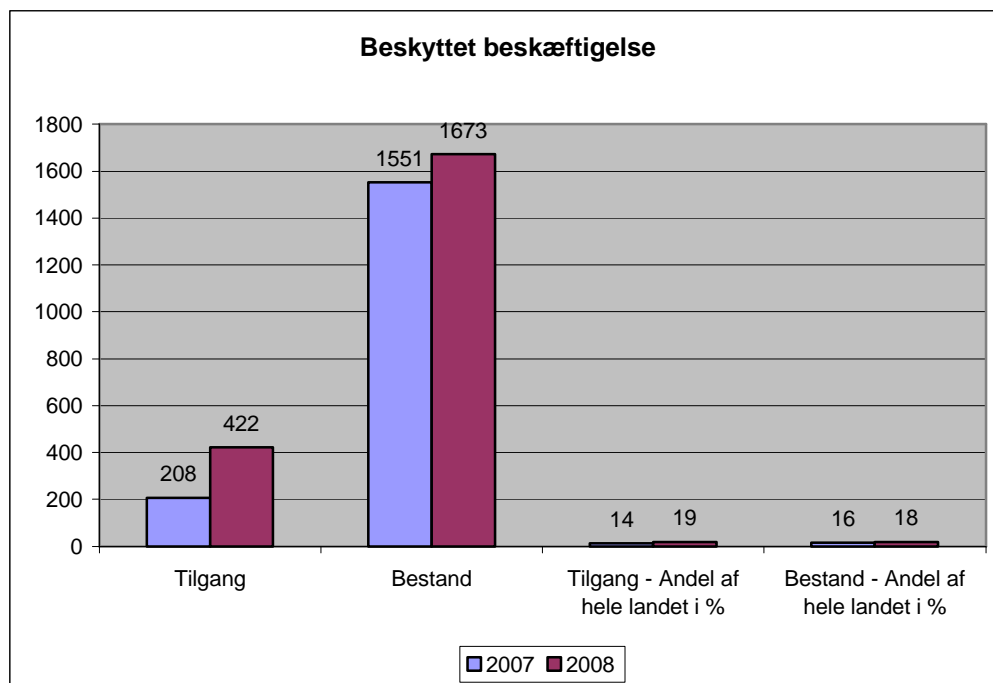
Efter servicelovens § 104 skal kommunalbestyrelsen tilbyde aktivitets- og samværstilbud til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene.

CIAS

Figurerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

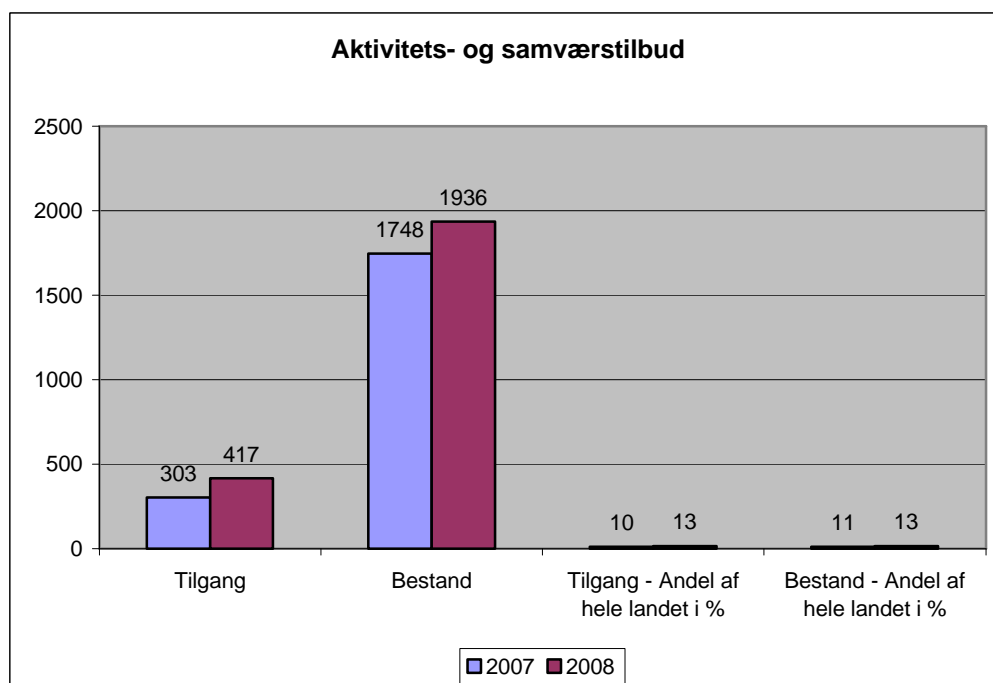

Beskyttet beskæftigelse

Figur 92

Aktivitets- og samværstilbud

Figur 93

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en stigning i tilgang og bestand på begge områder.

Kommuner-nes oplysninger om udviklingen

På området beskyttet beskæftigelse oplyser 6 kommuner, at der i 2008 er konstateret et stigende behov. 8 kommuner oplyser, at behovet gennem 2008 er uændret.

På området aktivitets- og samværstilbud oplyser 4 kommuner, at behovet har været stigende gennem 2008. 9 kommuner oplyser, at behovet gennem 2008 er uændret. 2 kommuner oplyser, at behovet er faldet.

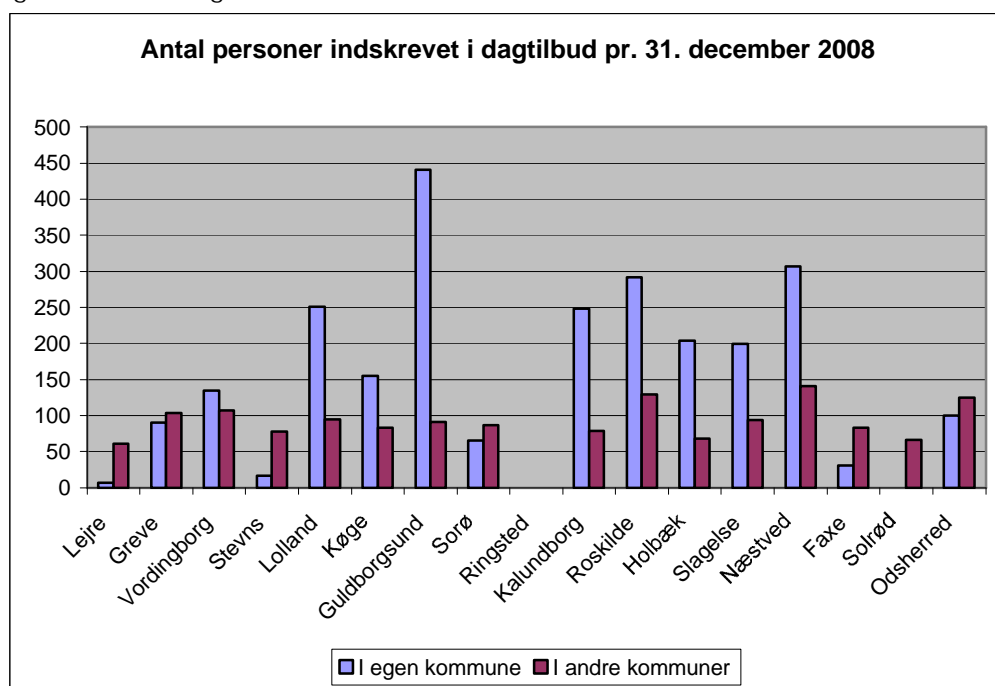
Danske Handicaporganisationer – Kalundborg bemærker i sit høringsvar bl.a., at der mangler dag- og uddannelsestilbud.

Indskrevne i dagtilbud

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvor mange personer, der er indskrevet i dagtilbud. I 2007 var der i samtlige kommuner i regionen undtagen Odsherred Kommune og Lolland Kommune indskrevet 3.133 personer i dagtilbud. I 2008 var der i samtlige kommuner i regionen undtagen Ringsted Kommune indskrevet 4.033 personer i dagtilbud.

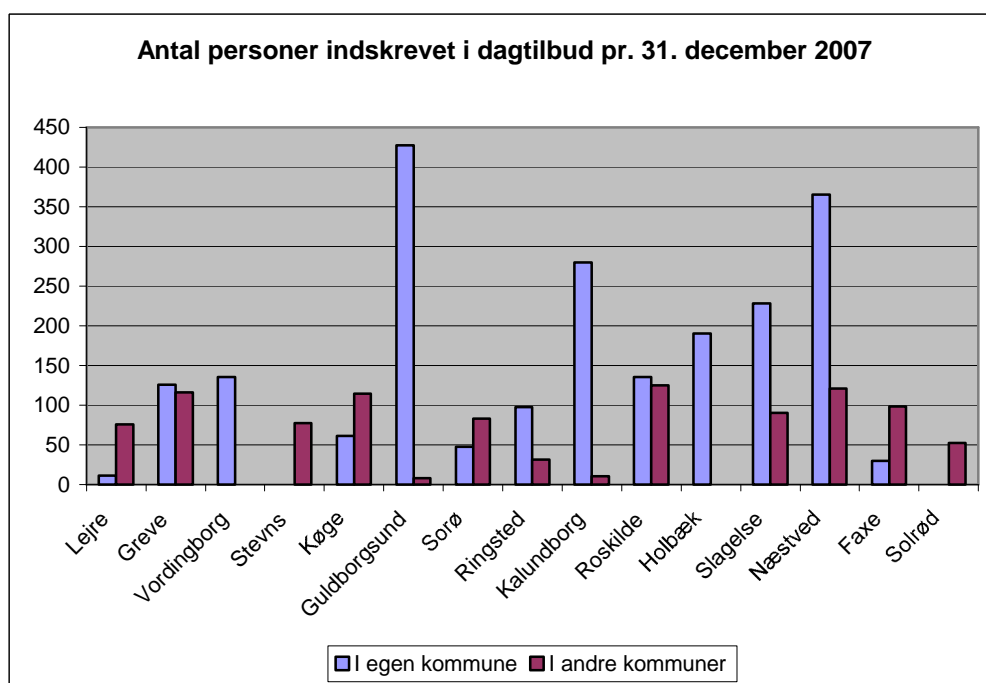
Indskrevne i dagtilbud 2008

Følgende figurer viser fordelingen af indskrevne personer i dagtilbud fordelt på tilbud i egen kommune og tilbud i andre kommuner.

Figur 94

Indskrevne i dagtilbud 2007

Figur 95

Regionsrådet oplyser, at der er 297 indskrevne i det regionsdrevne dagtilbud pr. 31. december 2008 på handicapområdet. Der er 8 indskrevne på psykiatriområdet. De tilsvarende tal for 2007 var 177 indskrevne i det regionsdrevne dagtilbud pr. 31. december 2007 på handicapområdet. Der var ingen indskrevne på psykiatriområdet ved udgangen af 2007.

Ventetider

Ifølge kommunernes redegørelser er der alene venteliste i 2 kommuner. I den ene kommune ventede ved udgangen af 2008 3 personer på et tilbud om beskyttet beskæftigelse og 3 personer på et aktivitets- og samværstilbud. I den anden kommune ventede 10 personer på et tilbud om beskyttet beskæftigelse.

Tilsvarende var der ved udgangen af 2007 alene i 2 kommuner personer, der ventede på et dagtilbud. I den ene kommune ventede 3 personer på et tilbud om beskyttet beskæftigelse og 4 personer ventede på et aktivitetstilbud. I den anden kommune ventede 1 person på et aktivitetstilbud.

For de 4 kommuner der har oplyst ventetiden på området er den gennemsnitlige ventetid 47 uger på et tilbud om beskyttet beskæftigelse og 55 uger på aktivitets- og samværstilbud.

Der er ikke ventetider i det regionsdrevne tilbud.

5.2.6 Boligindretning og biler

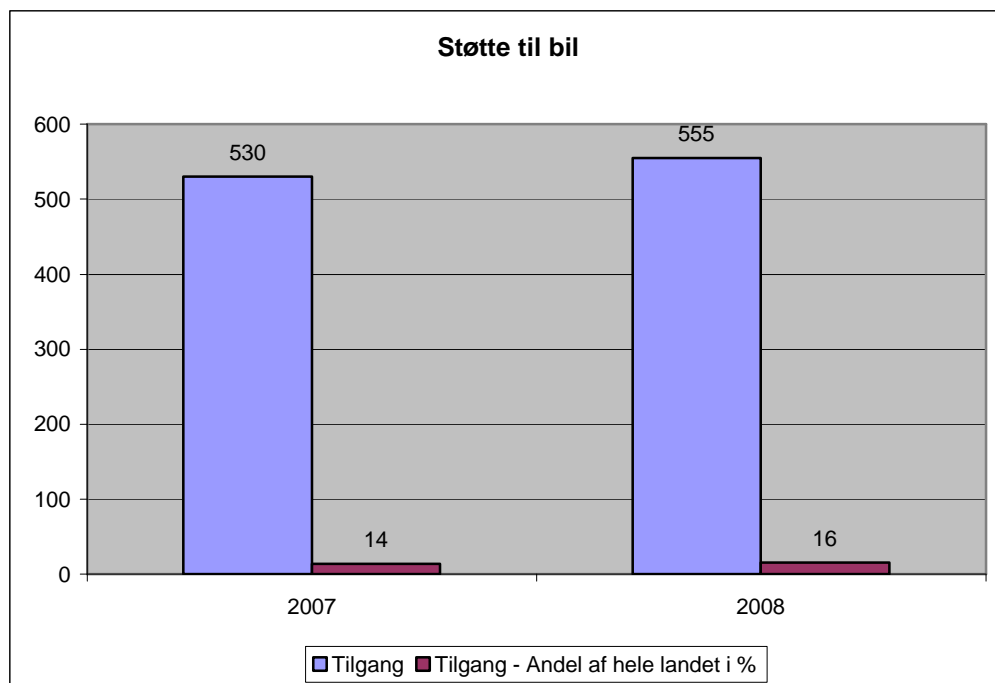
Boligindretning og biler

Efter servicelovens §§ 114 og 116 skal kommunalbestyrelsen yde støtte til køb af bil og indretning af bolig til personer med varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

CIAS

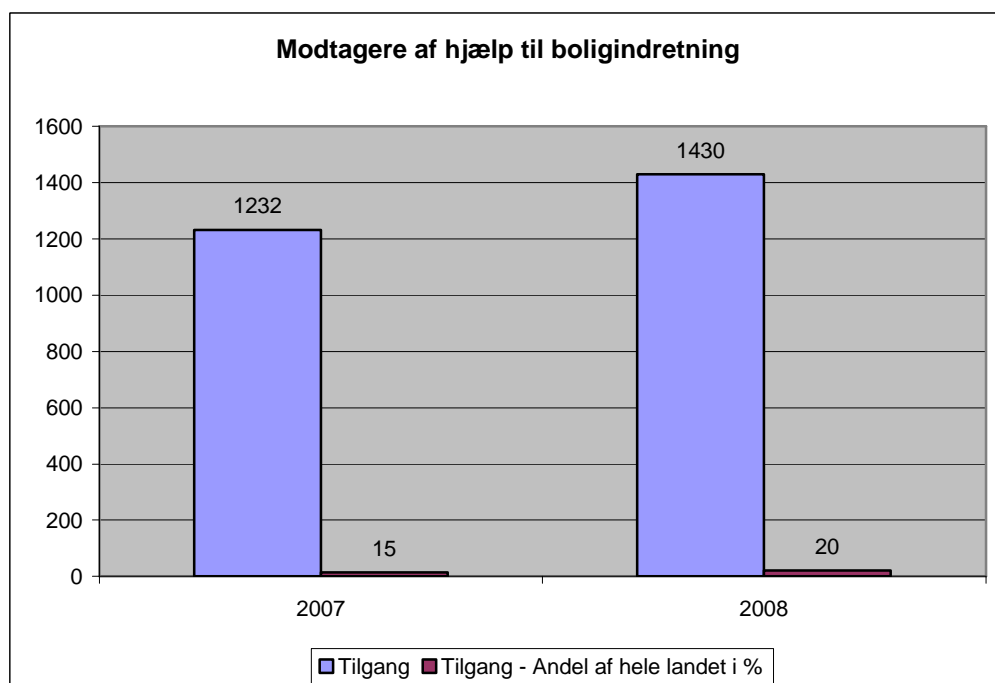
Figureerne nedenfor viser udviklingen fra 2007 til 2008 i forhold til tilgangen og bestand af tilbuddene på områderne i Region Sjælland og Region Sjællands andel af tilgang og bestand af tilbuddene på områderne i forhold til hele landet.

Støtte til bil

Figur 96

Hjælp til boligindretning

Figur 97

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en mindre stigning i tilgangen på begge områder.

Kommuner- nes oplysninger om udviklingen

Det fremgår af kommunernes redegørelser, at på området støtte til bil oplyser 3 kommuner et stigende behov i 2008. 9 kommuner oplyser, at behovet er uændret. 2 kommuner oplyser et fald i behovet.

Med hensyn til området hjælp til boligindretning oplyser 5 kommuner et stigende behov i 2008. 9 kommuner oplyser uændret behov og 1 kommune oplyser et fald i behovet.

6. Udviklingen indenfor specialundervisningsområdet

På specialundervisningsområdet følges udviklingen efter Folkeskoleloven, Lov om Specialundervisning og Lov om uddannelse til unge med særlige behov.

Specialundervisningsområdet omfatter nedenstående:

Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden

Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden:

Der er foregået en visitation centralt i kommunen, og støtten udgør normalt mere end 12 lektioner ugentligt. Støtten kan ske som enkeltintegrerede forløb, som undervisning i specialklasser eller på specialskoler (der tidligere henhørte under amterne). For alle elever er der klageadgang til Klagenævnet for Vidtgående specialundervisning.

Undervisning ift. begrænsning af virkninger af funktionsnedsættelse

Undervisning af voksne med behov for specialundervisning.

Specialundervisning for voksne er tilbud, der er målrettet personer, der som følge af fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse har behov for særlig tilrettelagt undervisning og rådgivning. Undervisningen har til formål at afhjælpe eller begrænse virkningerne af funktionsnedsættelsen.

Tilbuddet gives ikke til personer, der er indlagt på sygehuse.

Tilbuddet skal kunne medvirke til at forbedre deltagerens mulighed for at benytte kompenserende strategier, metoder og hjælpemidler, der øger deltagerens mulighed for aktiv deltagelse i samfundslivet.

Eksempler på tilbud om specialundervisning

Eksempler på specialundervisning for voksne kan være specialundervisning, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af deltagerens funktionsnedsættelse gennem målrettet kompenserende undervisning, der er tilpasset den enkelte deltagers forudsætninger, færdigheder og behov.

Specialpædagogisk bistand

Ligeledes kan der ydes specialpædagogisk bistand, der er nødvendig i forhold til deltagerens udbytte af tilbuddet, herunder rådgivning og vejledning af deltageren.

Specialundervisning til voksne ordblinde er overgået til staten, der tilbyder denne i VUC regi.

Der kan klages til Klagenævnet for Vidtgående Specialundervisning for så vidt angår retlige spørgsmål.

Uddannelse af unge med særlige behov:

Efter 1. august 2007 blev opgaven fastlagt som ret for alle unge med særlige behov, til et 3-årigt uddannelsesprogram, der sammensættes individuelt.

Målgruppen

Målgruppen er udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, eksempelvis autister, unge med psykiske lidelser, unge med erhvervet hjerneskade og sentudviklede.

Tilbuddet er alene for de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse med specialpædagogisk støtte. Uddannelsen fastlægges i en individuel uddannelsesplan, hvor tilbuddet beskrives. Det kan bestå af elementer fra daghøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler, erhvervsskoler, værksteder, praktikophold osv.

Formålet er, at den unge skal få en så selvstændig voksertilværelse som muligt.

Tilbuddet kan påklages til Klagenævnet for Vidtgående Specialundervisning.

6.1 Konklusion og rådets anbefalinger

Konklusion og rådets anbefalinger

Udviklingsrådet kan konstatere, at der fra 2007 til 2008 er sket en eksplosiv vækst i antallet af elever, der har specialpædagogiske behov.

Endvidere er der sket en markant stigning fra 2007 til 2008 i antallet af voksne, der modtager specialundervisning.

I forhold til ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov er udviklingsrådet opmærksom på, at der kan være mangel på de fornødne kompetencer i myndighedsafdelinger til at løse visitationsopgaverne fra 2009.

6.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området

Kommunerne har i redegørelserne oplyst, at der ikke gennem 2008 er sket forandringer i anvendelsen af lands- og landsdelsdækkende tilbud.

Udfordringer afledt af kommunalreformen

10 kommuner har oplyst, at det er deres opfattelse, at der i forbindelse med kommunalreformen er lokale forhold, der udgør særlige udfordringer for kommunen.

Kommuner anfører bl.a. at større faglighed i den samlede opgaveløsning medfører en stigning i behovet for anvendelse af særlige tilbud til børn og unge med særlige behov.

6.2.1 Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden

Specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden

Efter folkeskolelovens § 20, stk. 2 påhviler det kommunalbestyrelsen at sørge for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn og unge, hvis udvikling stiller krav om særlig hensyntagen eller støtte, der bedst kan opfyldes på specialskoler, i specialklasser eller for hvem undervisningen kun kan gennemføres med støtte i den overvejende del af undervisningstiden.

Regionsrådet i Region Sjælland har oplyst følgende om de tilbud som Regionsrådet driver:

Tilbud som Regionsrådet driver

Synscenter Refsnæs, som driver 3 forskellige undervisningstilbud: 1) Børnespecialskolen, er et landsdækkende tilbud, som tilbyder undervisning efter FL § 20 stk. 3 til ca. 40 synshandicappede elever. 2) Fyrrehøj, som er et efterskolelignende tilbud til 6 blinde/svagsynede i alderen 15 til 20 år. Det er et to-årigt tilbud med fokus på afklaring af voksenlivets muligheder, hvor der bl.a. lægges vægt på, at eleverne får kendskab til og brug af EDB i dagligdagen. 3) Voksenspecialskolen, der har 10 pladser og er en del af det landsdækkende tilbud, som tilbyder specialundervisning efter Lov om specialundervisning til voksne i op til 3 år. Himmelev Behandlingshjem, som er et døgn- og dagtilbud rettet mod børn og unge indenfor autisme spektret. Tilbuddet har 17 døgnpladser og 3 dagpladser samt en intern skole med 20 pladser. Skolen modtager børn og unge mellem 6 til 18 år med udviklingsforstyrrelsen autisme eller psykosetruet personlighedsstruktur. Marjatta er et livslangt tilbud til børn, unge og voksne med et psykisk handicap - det vil sige udviklingshæmmede og mennesker med andre former for indlærings- og adfærdsforstyrrelser. Marjatta er selvejende med driftsaftale med Region Sjælland. Marjatta har to skoletilbud: 1) Den interne skole har 47 elever og er et undervisningstilbud for udviklingshæmmede børn og unge i alderen 6 - 18 år. Undervisningen lægger stor vægt på en særlig bevægelsesform, eurytmien, der er udviklet af Rudolf Steiner, således starter hver skoletime med bevægelsesøvelser for at gøre kroppe klar til indlæring. 2) Ungdomsuddannelsen, som er en 3 årig værkstedsuddannelse for 15 unge. Tilbuddet er en mere praktisk orienteret uddannelse, hvor målet er, at de unge bliver i stand til at træffe de rigtige valg for deres fremtidige arbejdsliv. Børneskolen, som drives af Filadelfia efter overenskomst med Region Sjælland. Der er tale om en landsdækkende specialskole med 10,5 pladser for børn med epilepsi i alderen 6 - 16 år mens de er indlagt på Epilepsihospitalets børneafdeling. Herudover er der - ligeledes et landsdækkende - en specialskole med 11 pladser for børn med ADHD/DAMP. På nedenstående tilbud tilrettelægges undervisningen specielt individuelt; men undervisningen er ikke omfattet af specialundervisningsområdet: På Bakkegården, som er en sikrede børn og ungeinstitution, er der en intern skole, hvis overordnet

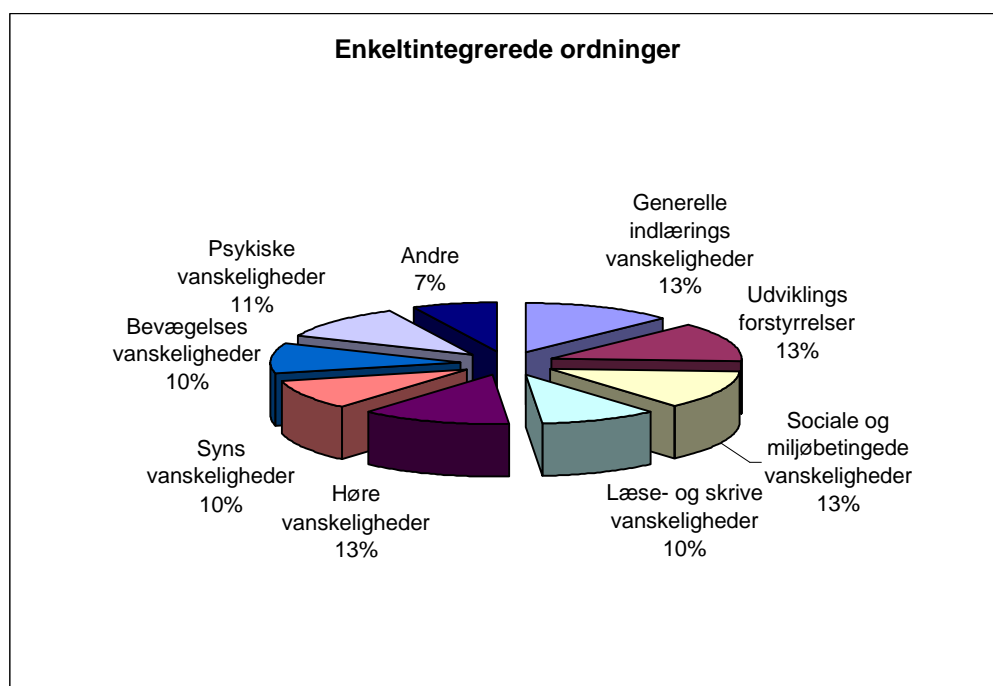
målsætning er at skabe rammen for, at eleverne kan tilegne sig grundlæggende kulturelle færdigheder, opdrag til medansvar, ligeværd, demokrati og åndsfrihed samt forberede til og afholde afgangsprøver. På Stevnsfortet, som ligeledes er en sikret børn og ungeinstitution, er der også en intern skole. Målet for den enkelte elev er at motivere til fremtidig undervisning og at indhente så meget som muligt i de enkelte fag. Platangårdens Ungdomscenter er et integreret dag- og døgnbehandlingstilbud til unge i alderen 15 - 25 år. Til de 15 - 17 årige tilbydes i forbindelse med erhvervsafklaring et værkstedsophold kombineret med skolegang. Tilbuddet sigter på - som minimum - eksamener i dansk og matematik kombineret med ophold på et eller flere af Platangårdens værksteder.

Kommuner-
nes oplysning-
er om an-
vendelsen i
forhold til
målgrupper

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om på hvilke målgrupper kommunen anvender de forskellige tilbud.

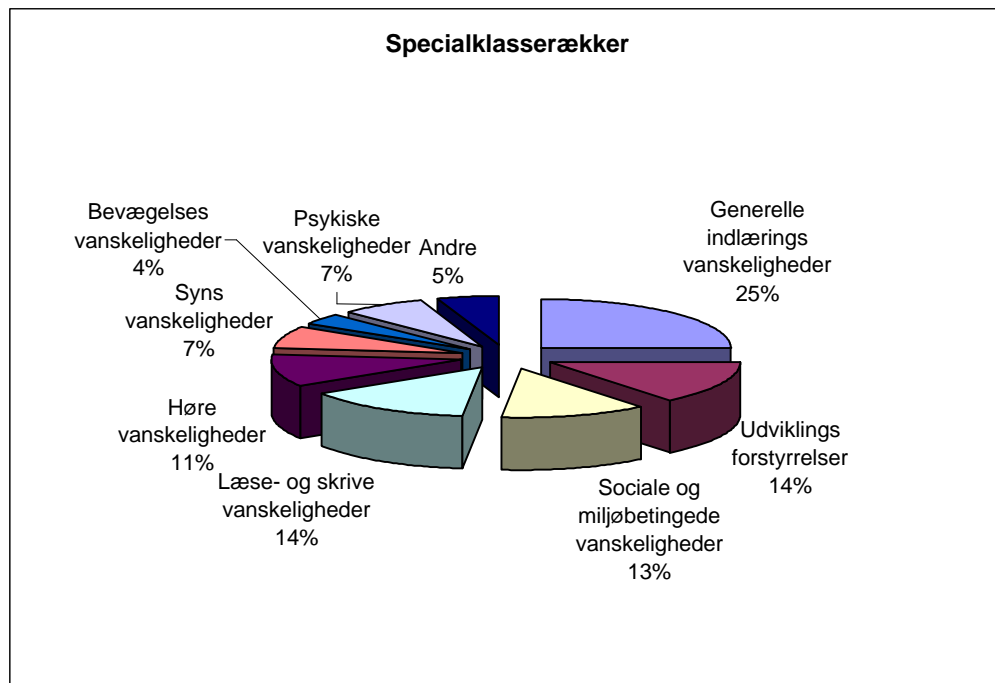
Følgende figurer viser procentvis hvor mange kommuner, der har peget på en eller flere bestemte målgrupper til det enkelte tilbud.

Enkeltinte-
grerede ord-
ninger

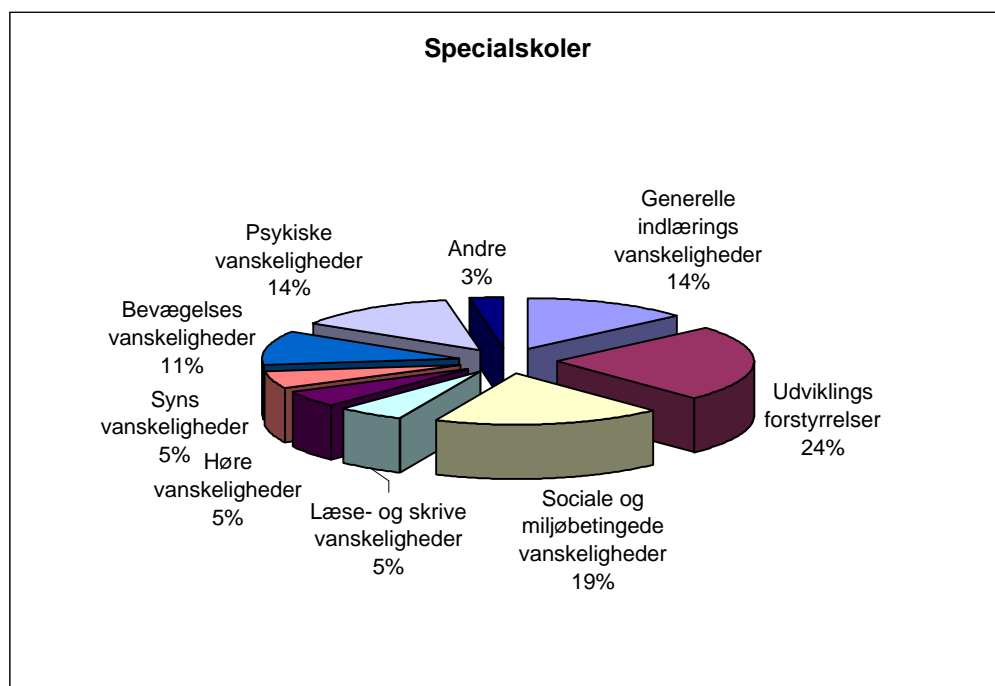
Figur 98

Specialklasserækker

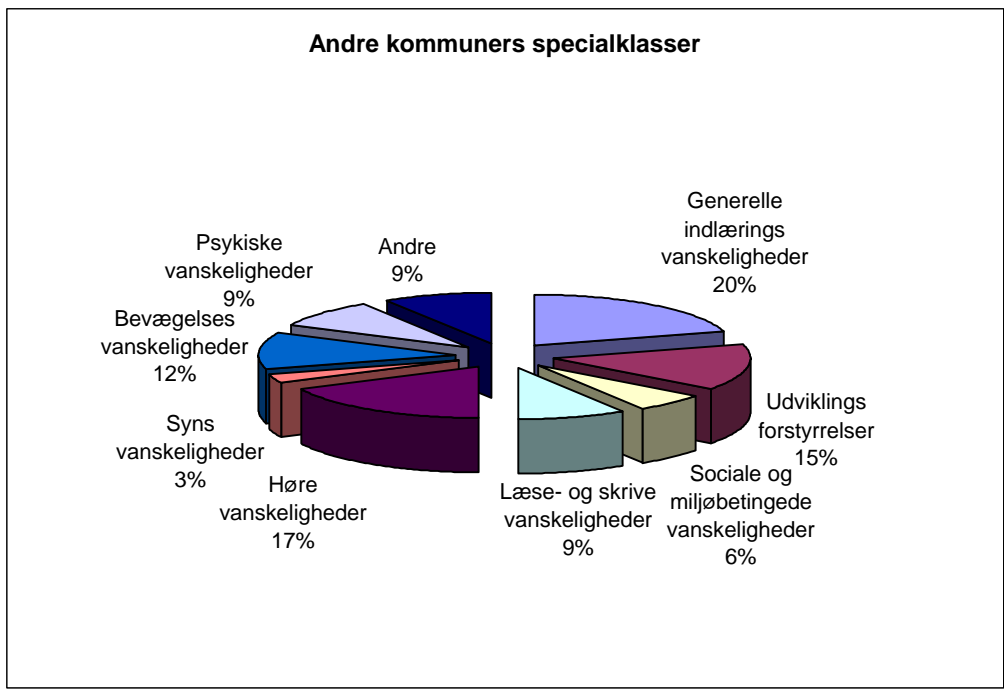
Figur 99

Specialskoler

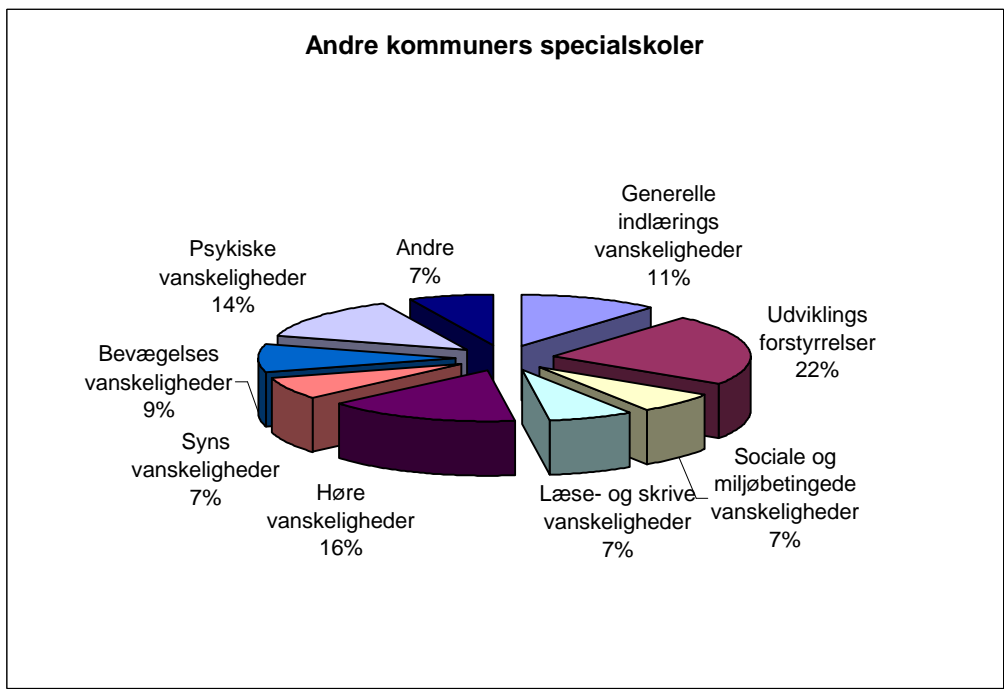
Figur 100

Andre kommuners specialklasser

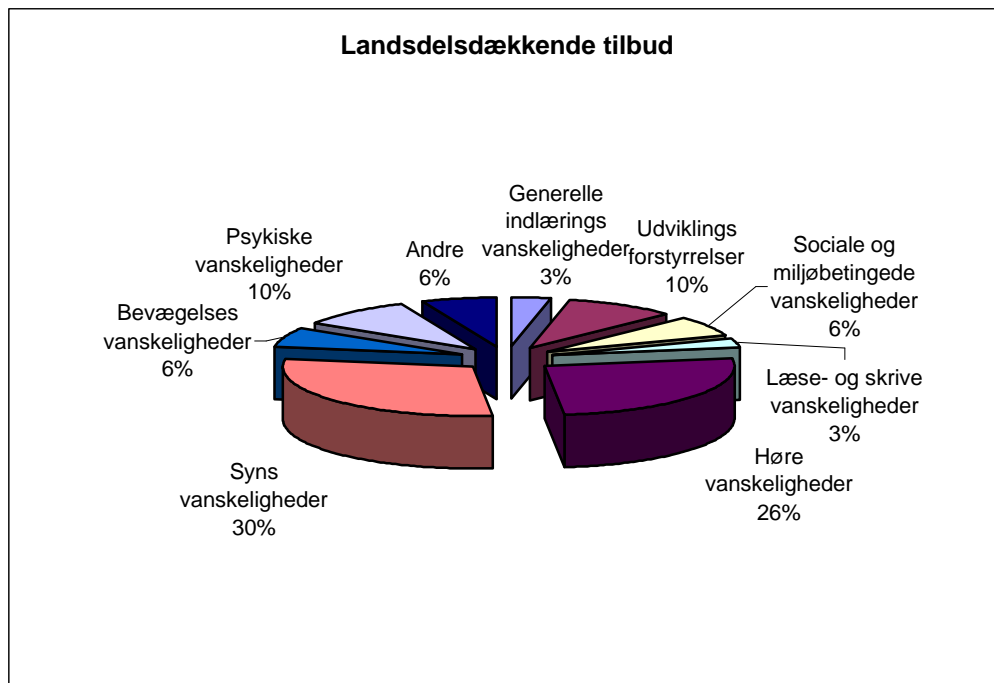
Figur 101

Andre kommuners specialskoler

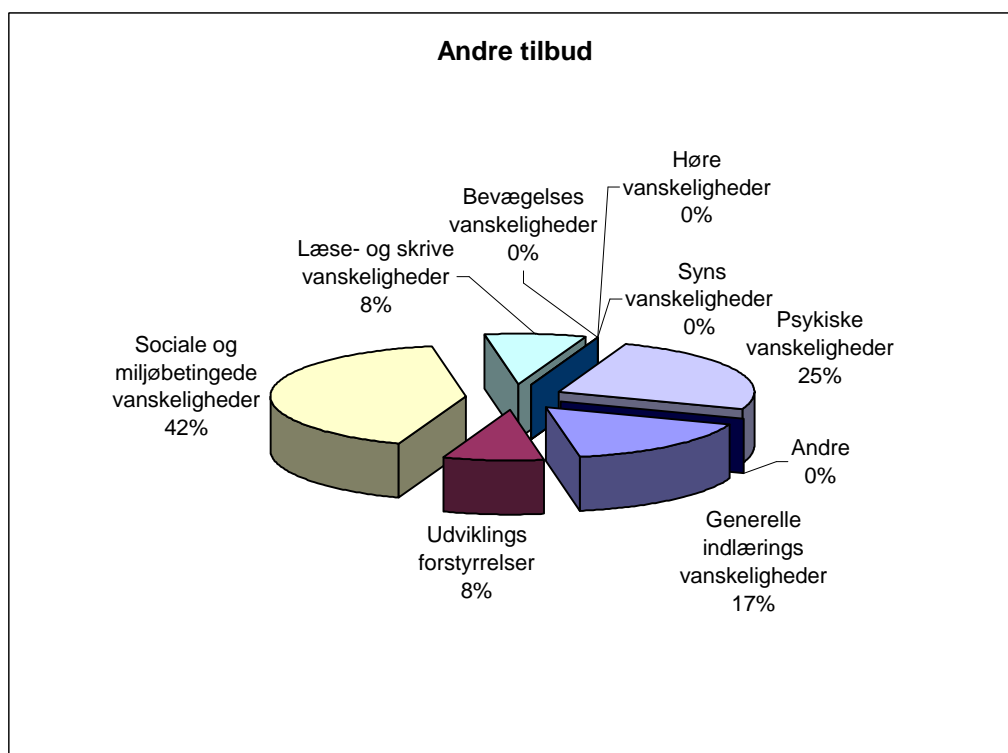
Figur 102

Landsdels-
dækkende
tilbud

Figur 103

Andre tilbud

Figur 104

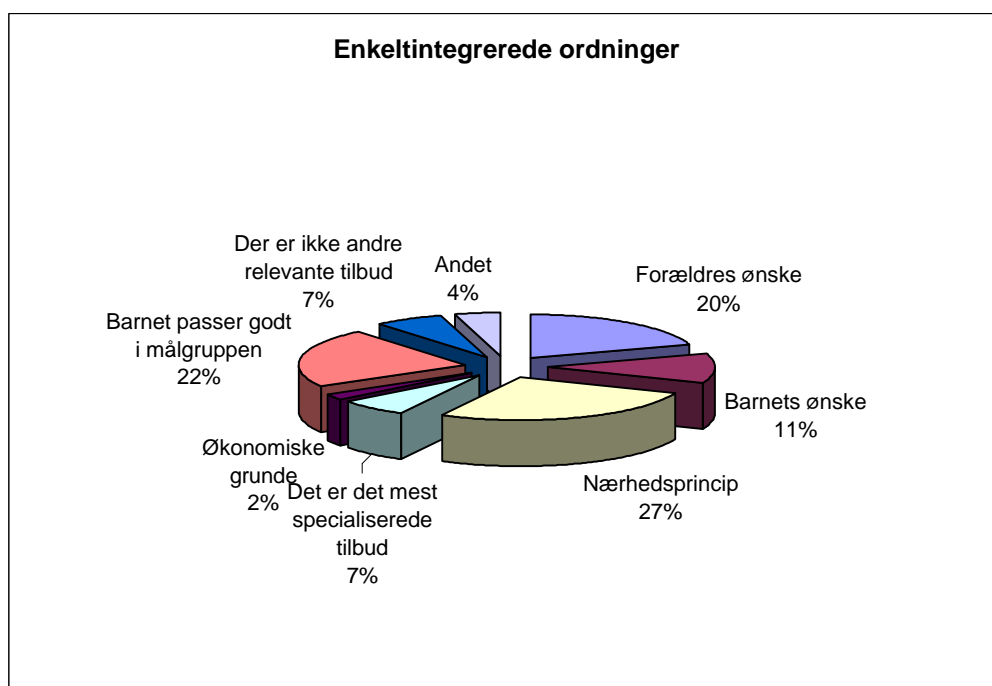
Andre tilbud dækker over skole-dagbehandling og undervisnings- og behandlingstilbud hos selvejende opholdssteder, dagbehandlingstilbud og behandlingshjem. Andre målgrupper dækker over børn og unge med andre generelle indlæringsvanskeligheder.

Kommuner-
nes oplysning-
er bevæg-
grunde ved
visiteringen

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvilke bevæggrunde, der ligger til grund, når kommunen visiterer til de forskellige tilbud.

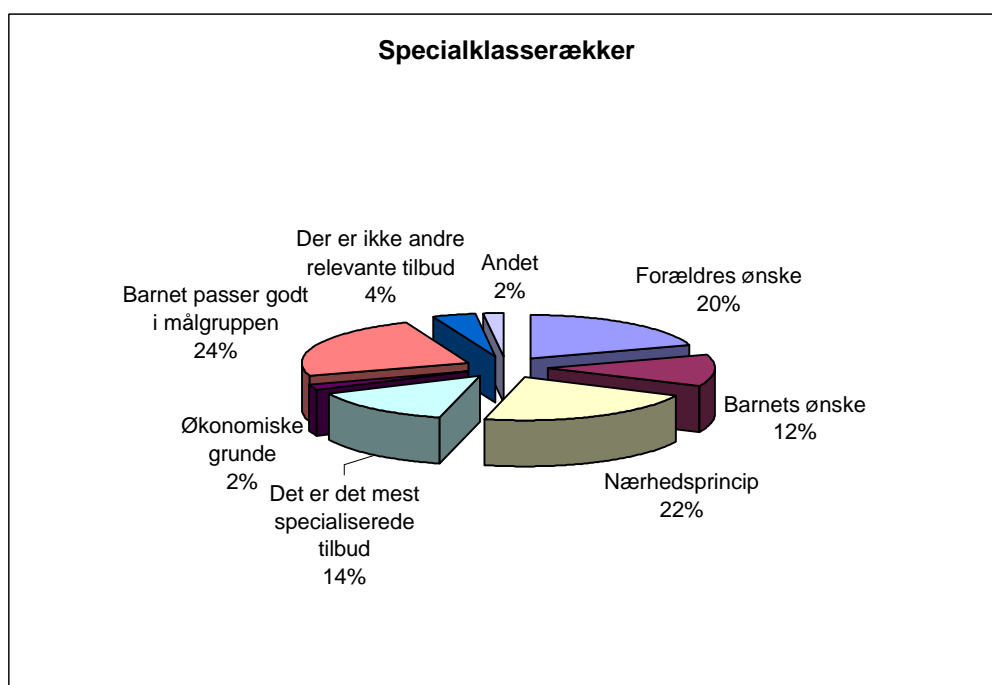
Følgende figurer viser procentvis hvor mange kommuner, der har peget på en eller flere bestemte bevæggrunde til det enkelte tilbud.

Enkeltinte-
grerede ord-
ninger

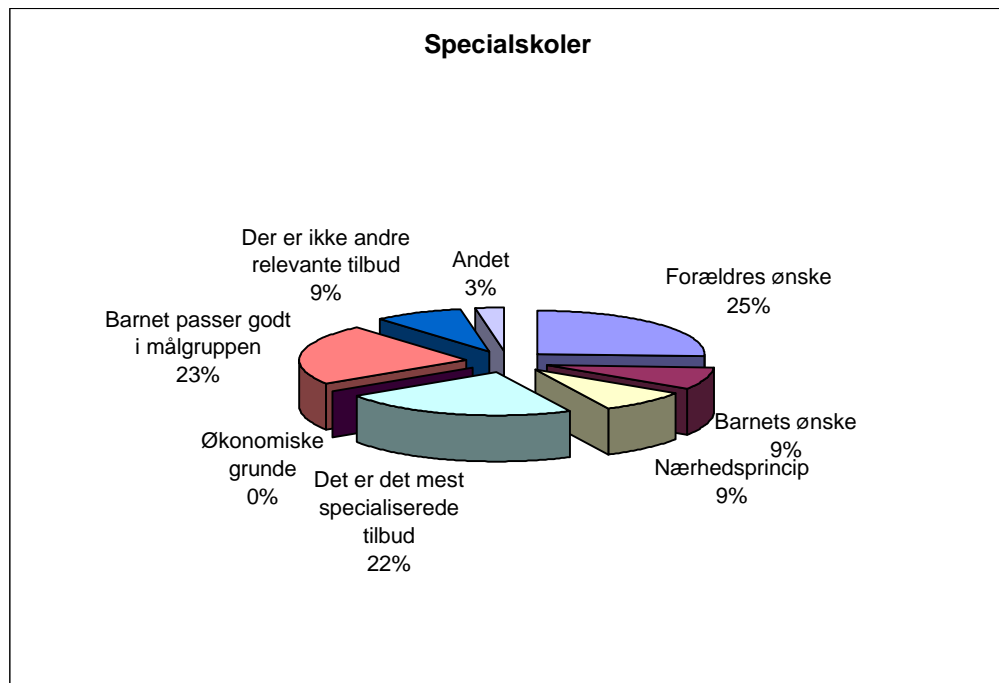
Figur 105

Specialklas-
serækker

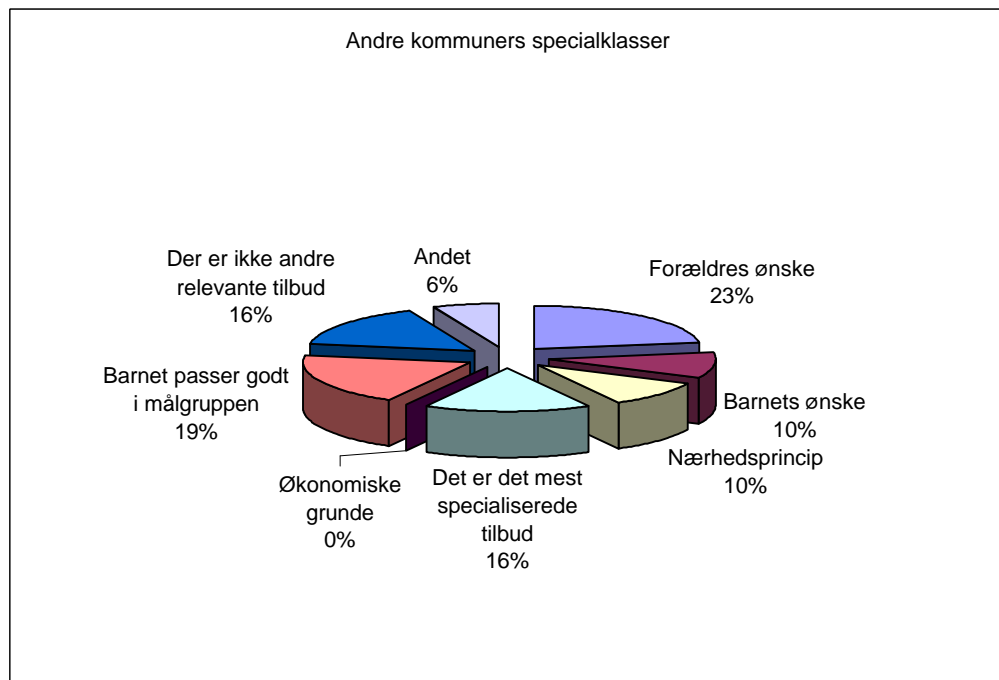
Figur 106

Specialskoler

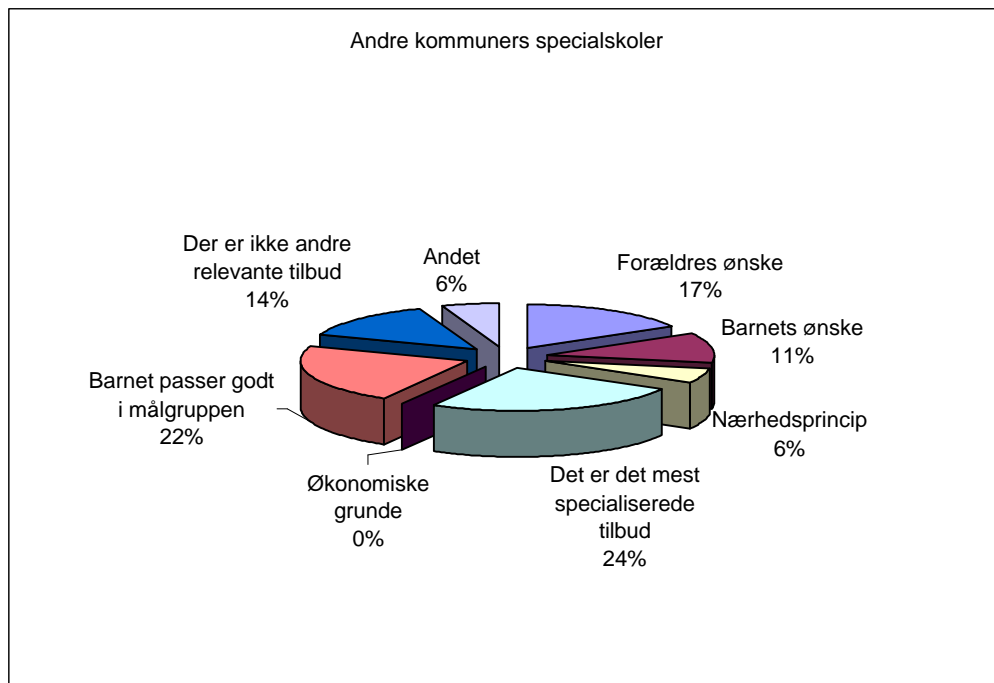
Figur 107

Andre kommuners specialklasser

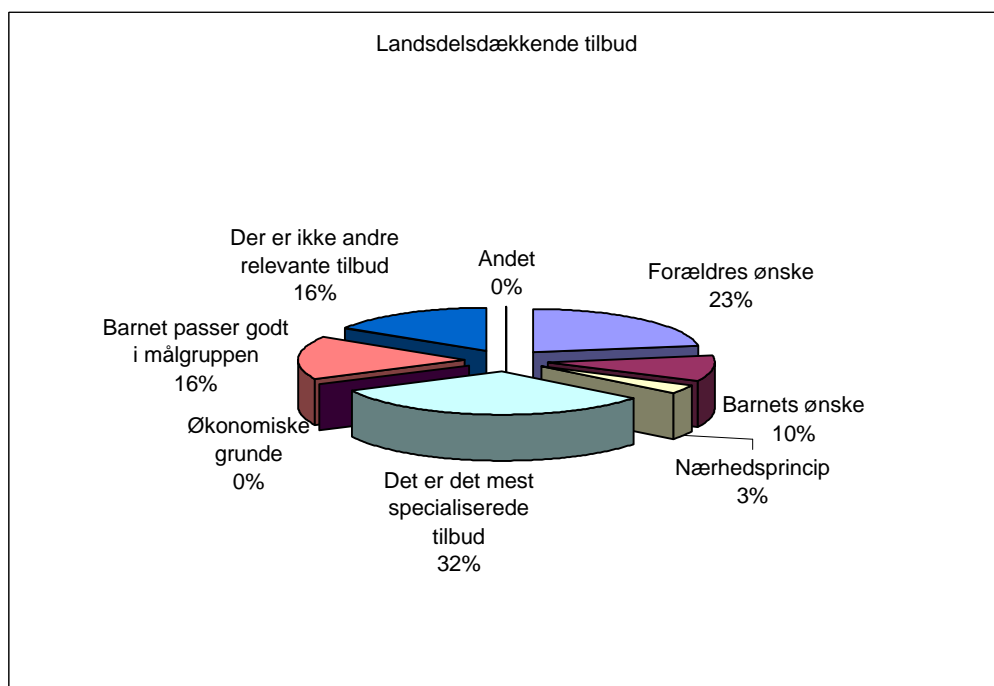
Figur 108

Andre kommuners specialskoler

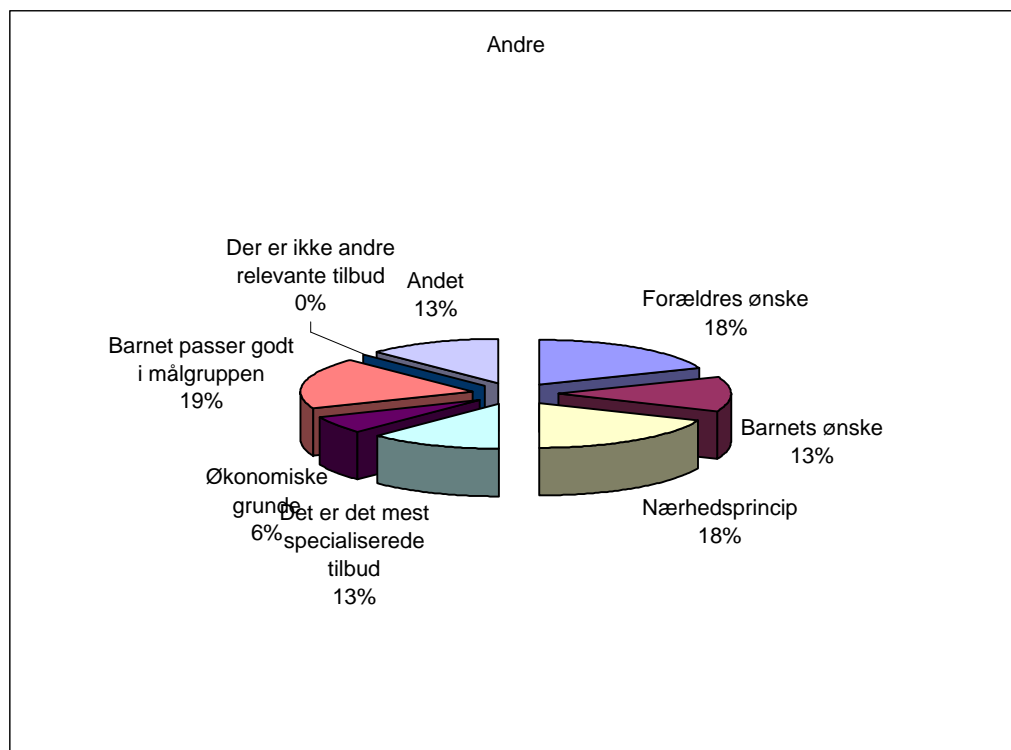
Figur 109

Landsdelsdækkende tilbud

Figur 110

Andre

Figur 111

Andre dækker over interne skoler på private dagbehandlingstilbud og dagbehandlingstilbud, hvor de sociale vanskeligheder er af en karakter og sværhedsgrad, der kræver placering uden for kommunen i et særligt miljø, der har ekspertise i at arbejde med elevens miljøbetingede vanskeligheder.

Hjemtagning af elever

4 kommuner har oplyst, at de har hjemtaget elever, der var optaget på andre kommuners specialskoler/specialklasser.

Årsagerne til hjemtagningen har været, at barnet passer godt ind i målgruppen i eget tilbud, nærhedsprincippet og økonomiske grunde.

For så vidt angår landsdelsdækkende tilbud og tilbud på andre kommuners specialskoler har endvidere forældrenes ønske haft betydning for hjemtagelsen.

Ændring i visitationen

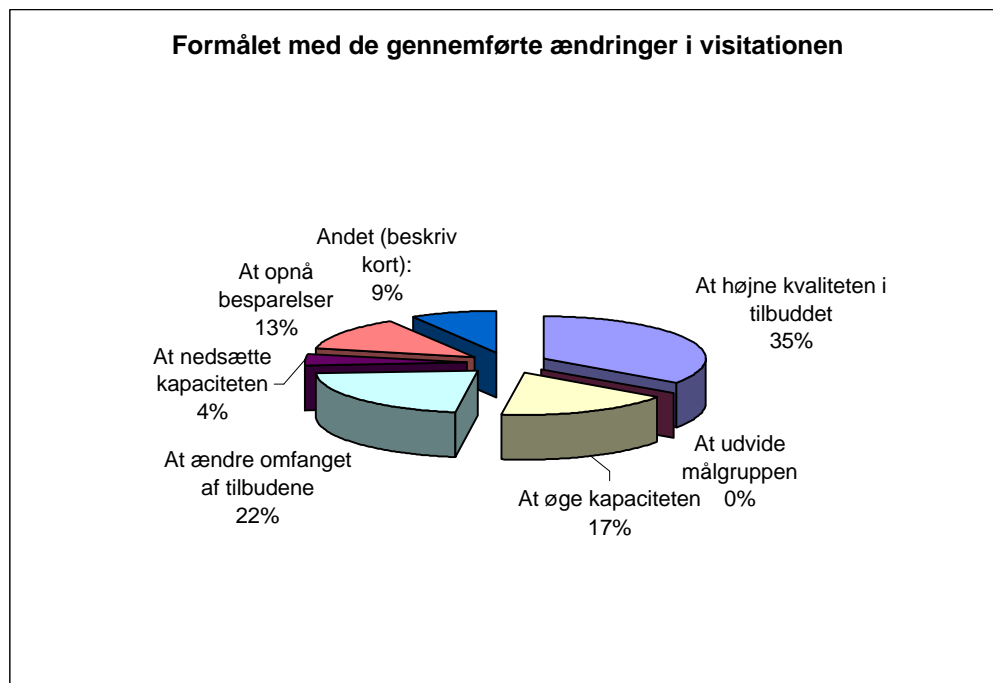
8 kommuner har oplyst, at de har gennemført ændringer i visitationen til tilbuddet om specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden.

Kommunerne nævner om ændringerne bl.a. centrale visitationsudvalg, opsplitting af kommunen i 6 delområder hvor visitationen foretages, løbende forbedringer af visitationsproceduren, flere visitationer af gruppeordninger af støtte med henblik på at inkludere børn i "normal" tilstand, samt indførelse af en grundig beskrivelse af elevens sociale og faglige kompetencer sammenholdt med dokumentation for hvilke ting der er afprøvet.

Kommunerne har endvidere oplyst hvad ønskes opnået ved ændringerne.

Formålet med de gennemførte ændringer i visitationen

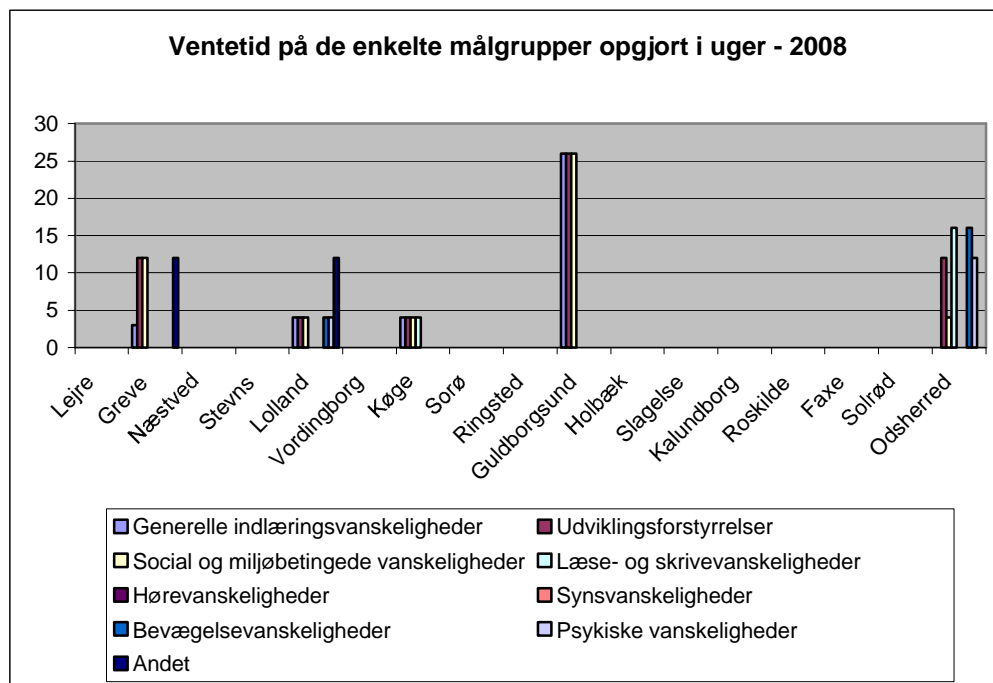
Figur 112

Andet dækker over nærhedsprincippet.

Ventetid

9 kommuner oplyser, at der har været ventetid på at modtage tilbud om specialundervisning i den overvejende del af undervisningstiden.

Ventetid opgjort i uger

Figur 113

I forhold til de anførte ventetider oplyser kommunerne supplerende bl.a., at der er sket en eksplosiv vækst i antallet af elever, der har specialpædagogiske behov, at ventetiderne ikke kan være kortere, da både skole, elev og forældre skal forberedes og introduceres, samt at tallene må tages med det forbehold, at en del sager bliver forlænget på grund af forældreklager.

Handicaprådet i Stevns Kommune

Handicaprådet i Stevns Kommune bemærker i sit høringssvar bl.a., at det er problematisk i forhold til borgernes retssikkerhed, at der ikke foretages registrering af ventetider.

6.2.2 Undervisning af voksne med behov for specialundervisning

Specialundervisning for voksne

Efter lov om specialundervisning for voksne skal kommunalbestyrelsen sørge for, at personer med fysiske eller psykiske handicap, der er tilmeldt et folkeregister inden for amtskommunen, eller som længerevarende opholder sig i kommunen, efter undervisningspligtens ophør kan få undervisning og specialpædagogisk bistand, der tager sigte på at afhjælpe eller begrænse virkningerne af disse handicap (kompenserende specialundervisning).

I tilknytning hertil kan der etableres undervisning, som er tilrettelagt under hensyntagen til deltagernes handicap. Undervisningen kan indrettes i kostskoleform.

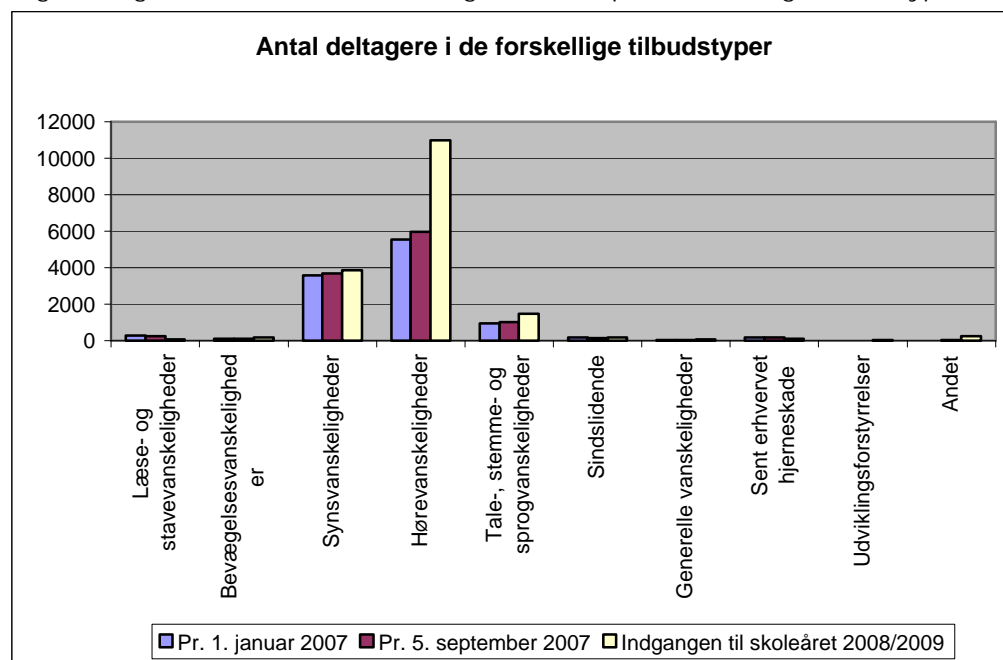
Ved indgangen til skoleåret 2008/2009 udgjorde antallet af elever i Region Sjælland, der modtager specialundervisning for voksne 17.093.

Pr. 1. januar 2007 udgjorde antallet 10.762 og pr. 1. september 2007 udgjorde antallet 11.350.

Der er således sket en markant stigning fra 2007 til 2008 i antallet af elever, der modtager specialundervisning for voksne.

Kommunerne har oplyst antallet af deltagere i de forskellige tilbudstyper. Følgende figurer viser antallet af deltagere fordelt på de forskellige tilbudstyper.

Antal deltagere i de forskellige tilbudstyper

Figur 114

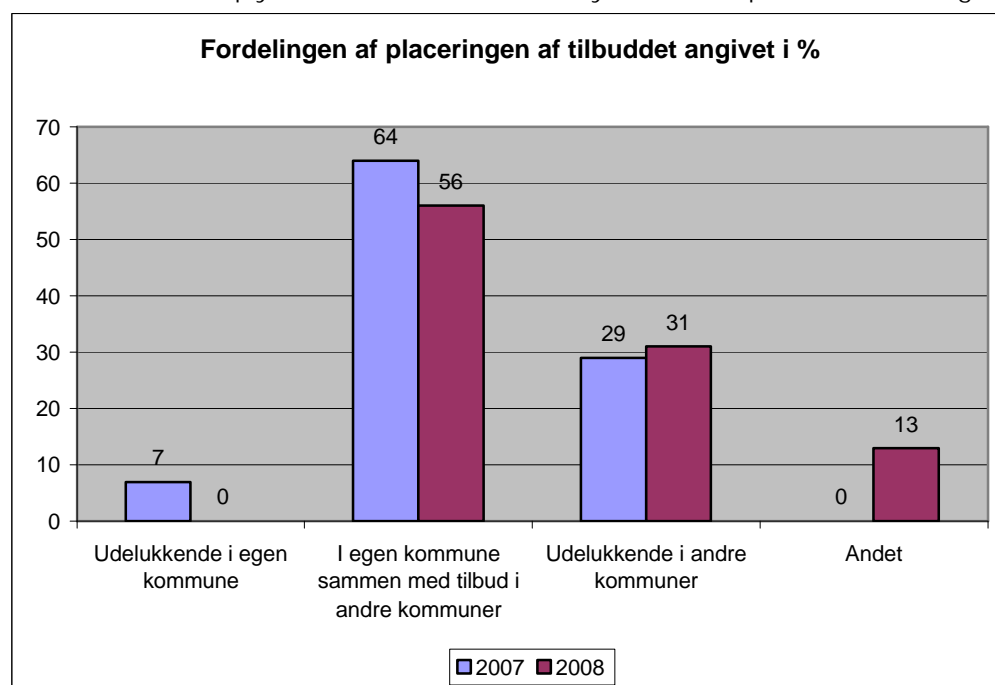
Andet omfatter bl.a. døve og multihandicappede elever.

Udviklingen fra 2007 til 2008 viser en mindre stigning i deltagere i tilbud vedrørende synsvanskeligheder, tale-, stemme- og sprogsvanskeligheder, sindslidende og andet.

Der er derimod en meget markant stigning af deltagere med hørevanskeligheder. Antallet er steget fra 5.963 pr. 5. september 2007 til 10.961 ved indgangen til skoleåret 2008/2009.

Hvor tilbydes specialundervisningen

Kommunerne har oplyst om hvor kommunen tilbyder denne specialundervisning.

Figur 115

Andet dækker over en kommune, der har undervisnings- og træffesteder i andre kommuner og en kommune, der fortsat varetager undervisningen selvom borgeren flytter til en anden kommune.

Da andet således svarer til tilbud udelukkende i egen kommune ses der ikke at være væsentlige ændringer fra 2007 til 2008.

Ændringer i specialundervisningen

Alene en kommune har i 2008 gennemført ændringer inden for specialundervisningsområdet for voksne.

Kommunen oplyser, at undervisningen er rettet ind under STU-lovgivningen, således at uddannelsesforløbet er sat ind i elevens livssammenhæng og beskrevet gennem en uddybende uddannelsesplan. Uddannelsesplanen følges op i et tværgående samarbejde mellem berørte fagområder. Samarbejdet sikrer samtidig overgangen mellem forskellige lovgivninger og optimerer elevens udbytte af uddannelsesforløbet. Ændringen er sket for at højne kvaliteten i tilbuddet.

Fremtidige udfordringer

Lejre Kommune har følgende bemærkninger til de fremtidige udfordringer på området:

Der pågår et grundigt arbejde i netværksgruppen vedrørende specialundervisning og hjælpemidler for at forberede området forud for 2010 hvor alle kommuner i Region Sjælland selv skal stå for specialundervisning for voksne. Fra 2009 bliver området antagelig takstfinansieret, men der drøftes både en evt. mulighed for at have en basisbetaling for at sikre de særlige fagmiljøer ikke går i opløsning. Kommunerne har ikke den særlige kompetence i myndighedsafdelingerne til at løse visitationsopgaven fra 2009. Det drøftes om kommunerne kan købe opgaven eller en del af opgaveløsningen hos CSU. De få CSU'ers fagmiljøer der er på Sjælland kan få problemer hvis nogle af deres højtuddannede medarbejdere (specialister) smutter ud til de større kommuner i nye jobs. De små kommuner kan også komme i klemme i forhold til hvordan de skal få ressourcer og f.eks. få én medarbejder til et meget bredt specialområde, det er stort set en umulighed og meget skrøbeligt. Måske skal flere kommuner gå sammen om myndighedsopgaven? Hvis CSU løsningerne som nu ikke kan fortsætte eller i en lidt anden variant end nu, så er der en stor udfordring i 2009. Et højt specialiseret fagmiljø bliver opbygget over 5-10 år og det bør ikke bestå bare af én medarbejder, hvilket kan blive virkeligheden i flere mindre kommuner.

6.2.3 Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Ungdomsuddannelse for unge med særlige behov

Efter lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov skal kommunalbestyrelsen tilbyde unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov, en 3-årig ungdomsuddannelse.

7 kommuner oplyser, at der har været stigende efterspørgsel på den 3-årige ungdomsuddannelse.

Flere kommuner nævner, at der nu er etableret visitationsudvalg, således at der er et samarbejdsforum til at håndtere sagerne, der går på tværs af flere forvaltninger.

Antal elever

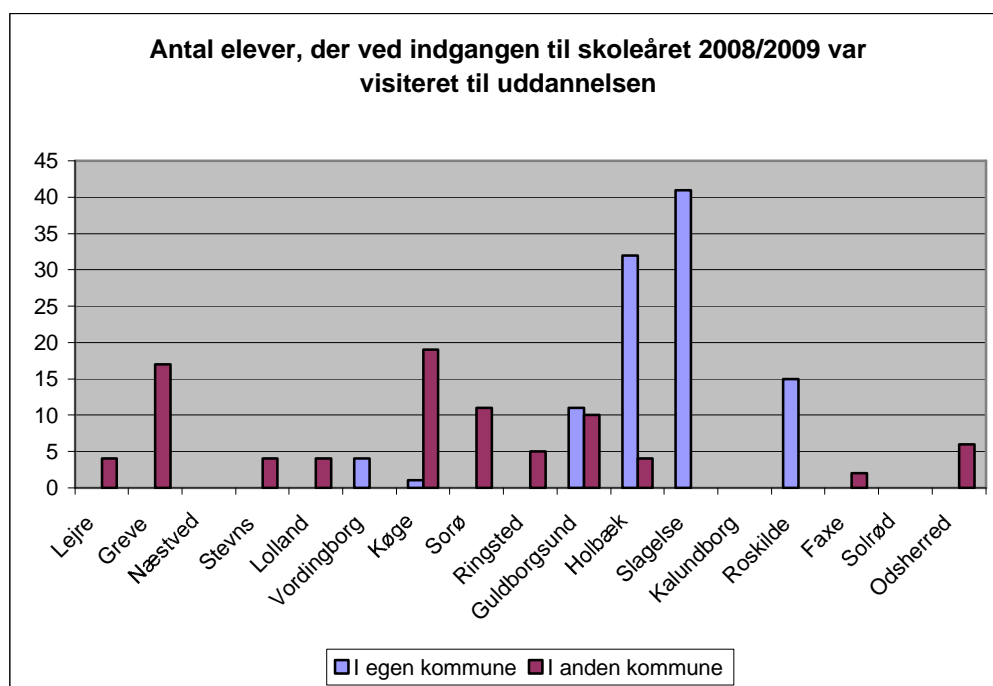
Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvor mange elever, der var visiteret til undervisningen ved indgangen til skoleåret 2008/2009.

Ifølge oplysningerne var der i alt visiteret 190 elever fordelt med 104 i egen kommune og 86 til et tilbud i en anden kommune.

Pr. 5. september 2007 var der i alt 129 elever der modtog undervisning fordelt på 81 tilbud i egen kommune og 48 tilbud i andre kommuner.

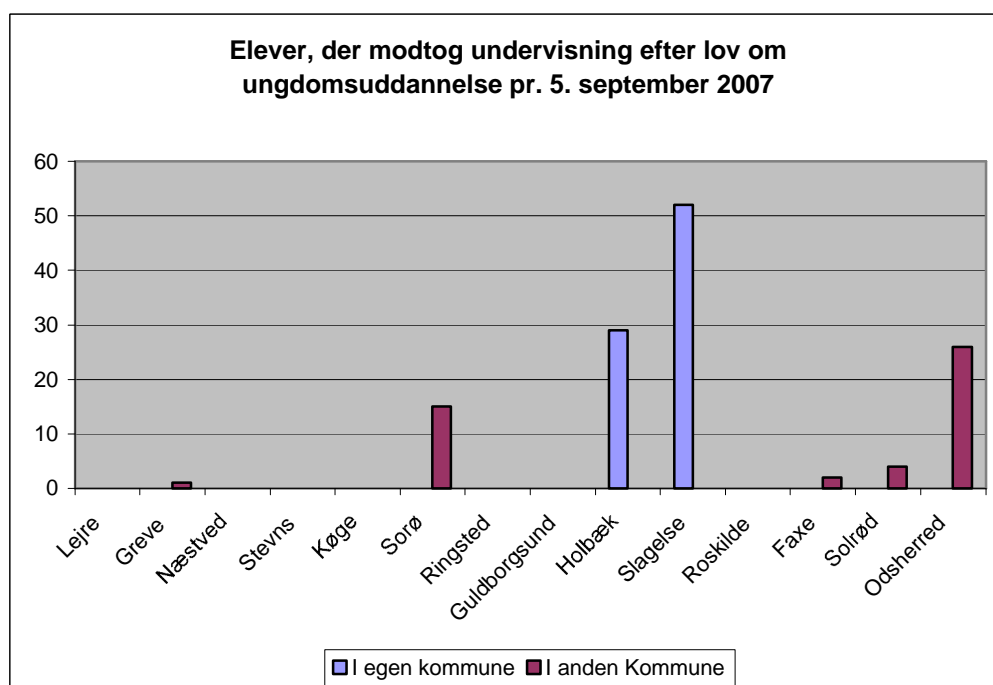
Følgende figurer viser fordelingen mellem tilbud i egen kommune og tilbud i en anden kommune henholdsvis for elever der var visiteret til uddannelsen ved indgangen til skoleåret 2008/2009 og elever der modtog undervisningen pr. 5. september 2008.

Elever der var visiteret til uddannelsen ved indgangen til skoleåret 2008/2009

Figur 116

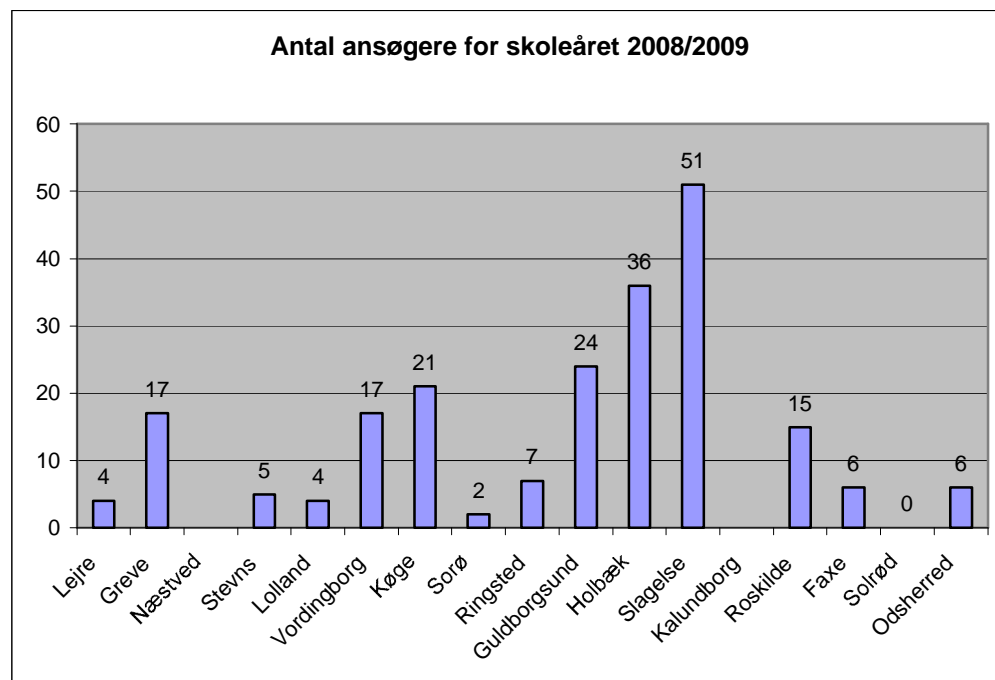
Elever, der modtog undervisning pr. 5. september 2007

Figur 117

Kommunerne har i deres redegørelser oplyst hvor mange unge der for skoleåret 2008/2009 har søgt optagelse på uddannelsen.

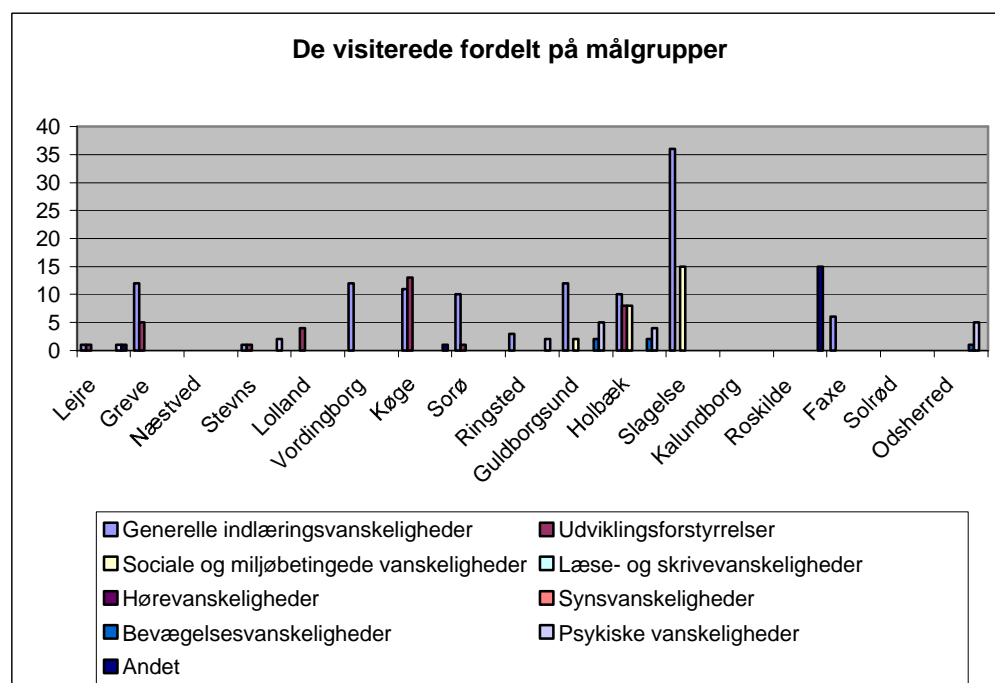
Antal
ansøgere
2008/2009

Figur 118

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvorledes de visiterede til uddannelsen 2008/2009 er fordelt på målgrupper.

Visiterede
fordelt på
målgrupper

Figur 119

Andet dækker over en der både er udviklingshæmmet, epilepsi, cerebral parese og syns vanskeligheder, en med Williams syndrom og 15 med vidtgående fysisk og (primært) psykisk handicappede, primært unge med autisme.

Kommunerne har i redegørelserne oplyst årsagerne til at der vælges at visitere til et tilbud i andre kommuner.

Årsager til visitation til tilbud i andre kommuner

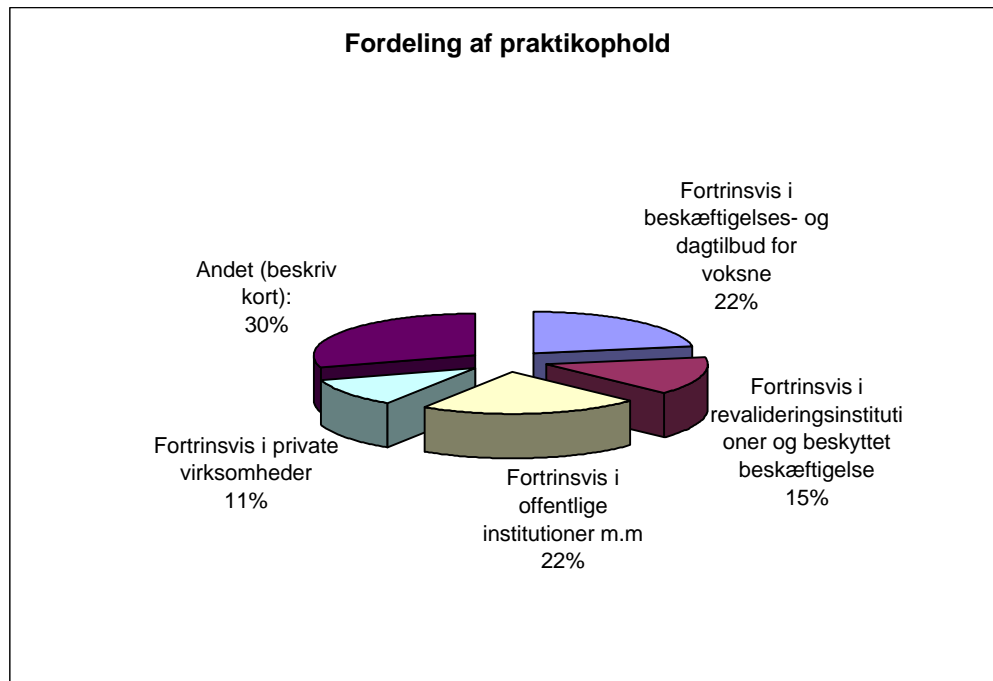

Figur 120

Andet dækker over, at visitationen sker i forlængelse af et tidligere forløb i en anden kommune.

Fordeling af praktikophold

Kommunerne har redegørelserne oplyst om hvilke praktikophold kommunerne anvender i forbindelse med ungdomsuddannelsen.

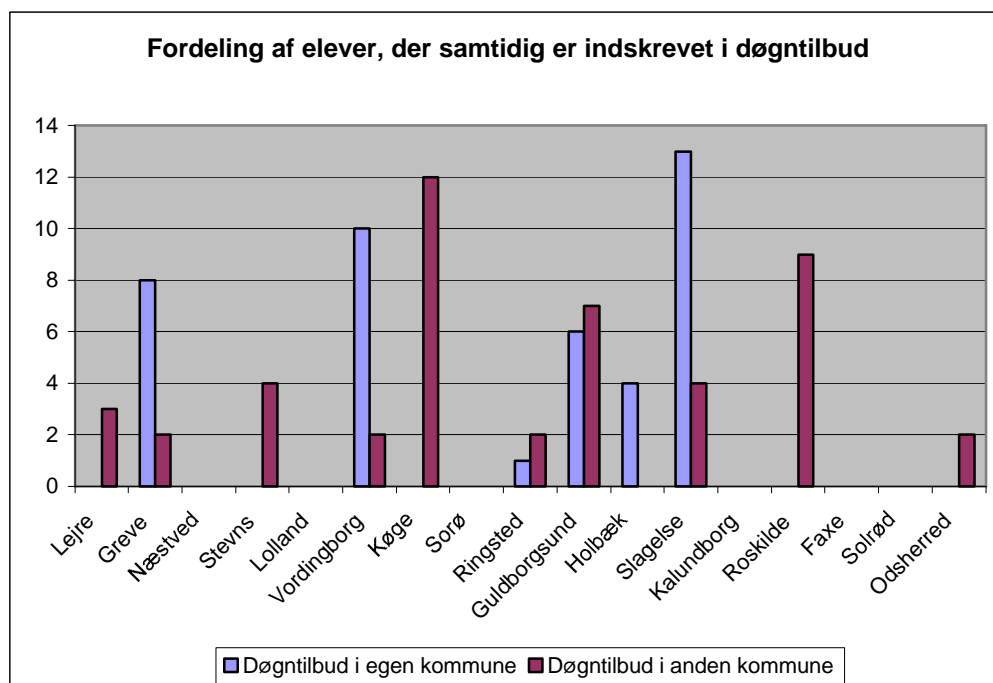
Figur 121

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvor mange elever der samtidig er indskrevet i døgntilbud.

I hele Region Sjælland er 89 elever samtidig indskrevet i et døgntilbud. Heraf er 42 indskrevet i egen kommune og 47 i anden kommune.

Følgende figur viser den kommunevise fordeling af om eleven er indskrevet i egen kommune eller anden kommune.

Elever, der samtidig er indskrevet i

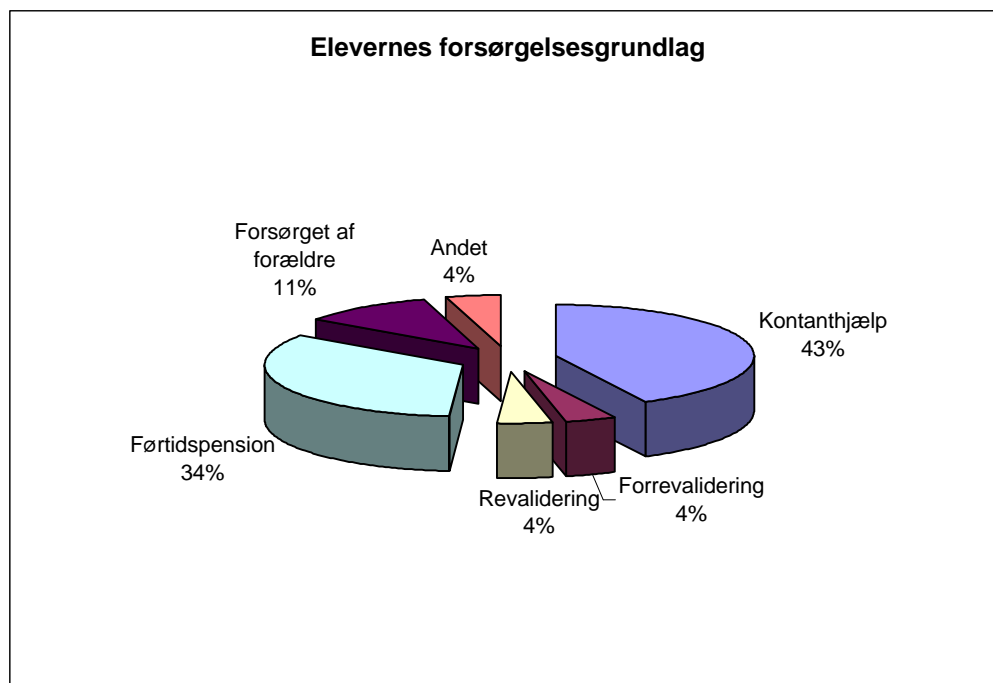

Figur 122

Kommunerne har i redegørelserne afgivet oplysninger om elevernes forsørgelsesgrundlag.

Elevernes forsørgelsesgrundlag

Figur 123

Andet dækker over en elev der er familiesammenført til en flygtning, som ikke er berettiget til førtidspension, men hvor der vurderes, at der ikke forefindes arbejdsevne og andre der ikke kan kategoriseres.

Gennemførte ændringer i 2008

5 kommuner har i 2008 gennemført ændringer i ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov.

4 kommuner har selv oprettet tilbud eller oprettet nye tilbud og en kommune har ændret visitationen.

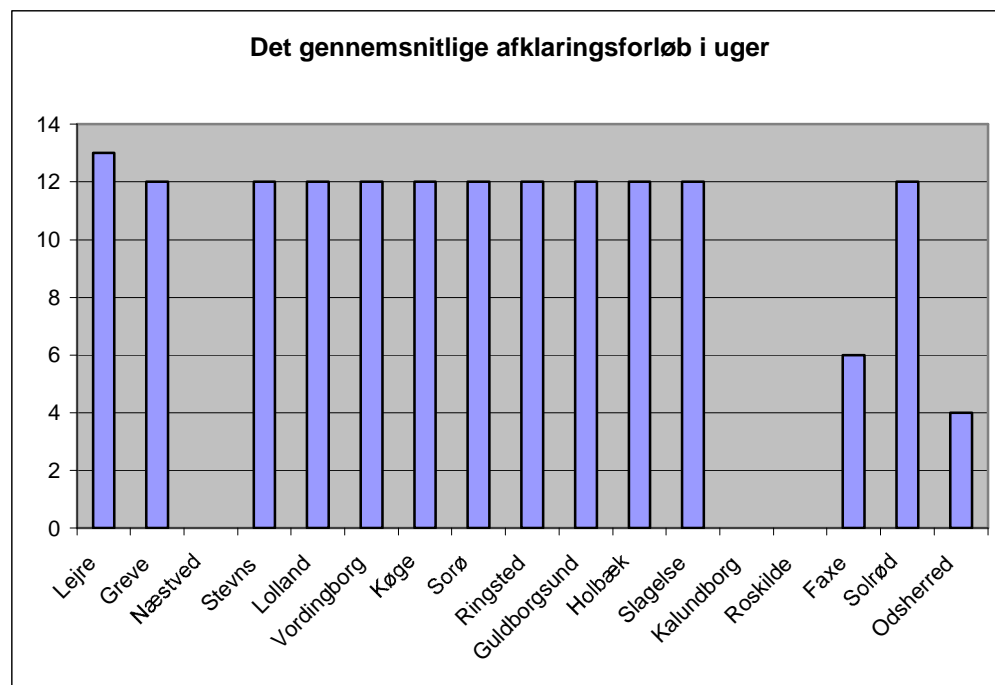
Som årsager til ændringerne anfører kommunerne at højne kvaliteten i tilbuddet, øge kapaciteten, opnå besparelser og få nogle lokale tilbud sat i gang.

Afklaringsforløb

Ungdomsuddannelsen indledes med et afklaringsforløb på indtil 12 uger, der skal afdække den unges ønsker og muligheder, herunder for fremtidig uddannelse og beskæftigelse.

Kommunerne har i redegørelserne oplyst hvor lang et afklaringsforløb uddannelsen indledes med.

Det gennemsnitlige afklaringsforløb i uger

Figur 124

3 kommuner har oplyst, at der har været ventetid i 2008 på at modtage et tilbud om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov.

En kommune har oplyst, at ventetiden er 12 uger for målgruppen elever med udviklingsforstyrrelser. En anden kommune har oplyst, at ventetiden er visitationstiden på ca. 4 uger.

Kommunerne har i redegørelsen oplyst hvorledes deres vurdering af ungdomsuddannelsen er.

Kommunerne har bl.a. svaret følgende:

- Ungdomsuddannelsen minder om et forrevalideringsforløb eller et samværs og aktivitetstilbud incl. specialundervisningstilbud, som kendes via beskæftigelseslovgivningen og sociallovgivningen. Grundlaget i Lejre Kommune er for lille til at kunne vurdere, hvorvidt der konkret skønnes at være en kvalitativ forbedring af udviklingstilbuddet til de unge i forhold til tidligere indsatser.
- Der er tale om en god mulighed for unge med særlige behov at blive ligestillet med andre unge, men med hensyntagen til deres individuelle behov. Der er kommet mange udbydere på markedet, men også mange som ønsker at kunne få tilbuddet. Det er derfor væsentligt hele tiden at være opmærksom på hvem uddannelsen er rettet imod.

- Bekendtgørelsen vedr. STU vil sikre alle unge en uddannelse. Der peges på UU-vejlederen som den fagperson, der skal sikre den unge en uddannelsesplan. UU-vejlederne får her en stor rolle, hvor vores erfaring er, at der ved samtaler mellem den unge, forældre og UU-vejledere implicit bliver lovet et forløb der ikke kan realiseres i alle kommuner. Herved bliver den unge og/eller forældrene betænkelige når der i egen kommune ikke er helt det samme tilbud, som UU-vejlederen omtaler, som det bedste for den unge. Det STU tilbud der ligger i de individuelle kommuner, og som lever fuldt op til de lovmæssige krav, skal/bør som udgangspunkt, være de tilbud UU-vejledere informerer om, og der laves en uddannelsesplan til. På denne måde sikres den unge en fortsat kontakt til sin hjemmebase, og kommunen kan sikre en uddannelsesvifte bred nok til, at tilgodese de ønsker de unge har til uddannelse.
- Vi synes at det er positivt at man lovgivningsmæssigt har ambitioner på vegne at en gruppe unge med et meget lavt funktionsniveau, og vi prøver at leve op til lovgivningens målsætninger. Vi må erkende, at den økonomi, der er fulgt med, langt fra er tilstrækkelig.
- Et godt og sammenhængende uddannelsesstilbud for unge som ellers ofte står udenfor uddannelsessystemet.
- De tilbagemeldinger, som UUV-medarbejderne får fra såvel deltagerne i ungdomsuddannelserne som deres forældre viser, at der er stor tilfredshed med ungdomsuddannelserne. Ligeledes vurderes det at der er stor faglighed på institutionerne, der udbyder STU og stor villighed til at matche de behov den enkelte unge har.
- Et godt tilbud, der samler nogle af "de sidste" unge op.
- For at afhjælpe den bureaukratiske proces ville det være ønskeligt, at der med visitationen til uddannelsen fulgte et fast ydelse (en slags borgerløn). Efter endt uddannelse kunne man så tage stilling til et reelt forsørgelsesgrundlag. Desuden savnes en langt klarere definition af målgruppen - særligt med henblik på lovens formulering i § 1, stk. 3 "...og andre unge.." Der er ingen tvivl om at intentionen med loven er god, men der er ikke taget højde for at så mange lovgivninger skal interagere, hvilket gør udmøntningen af loven langsommelig og kompleks. Derudover må man forvente en langt højere udgift på området, særligt i de tilfælde, hvor kommunen også skal betale for ophold. De fleste aktører, der tilbyder uddannelsen har en bodel tilknyttet, som de betragter som værende nødvendig, men som desværre også er en enorm udgift for kommunen. Det er et stort håb, at man vil revidere rammerne for denne lov, således at den administrativt bliver lettere at arbejde med.
- Svært gennemskueligt område. Nogle leverandører sammenblender uddannelses- og botilbud.
- Et godt tilbud, der tilvejebringer / motiverer til tværgående kommunal koordinering af disse unge.

7. Særlige temaer

Velfærdsministeren har bedt udviklingsrådene om i redegørelsen for 2008 at have særligt fokus på tilbud til personer med erhvervet hjerneskade.

Undervisningsministeren har bedt udviklingsrådene have særlig fokus på specialundervisning og anden særligt tilrettelagt undervisning til unge og voksne med særlige behov.

Tema I

Udviklingsrådene skal beskrive og vurdere i hvilket omfang, der er sket ændringer i tilbuddene og i de ydelser, der i 2008 er givet til børn, unge og voksne med erhvervet hjerneskade, og hvilken betydning eventuelle ændringer har for indsatsen for de omfattede målgrupper. Der tænkes på både midlertidige og varige botilbud, genoptræning og vedligeholdelsestræning samt specialrådgivning.

Udviklingsrådene skal bl.a. se på, om der er tilbud til personer med erhvervet hjerneskade, som er blevet reduceret/udvidet eller nedlagt/planlagt nedlagt og hvorfor. Endvidere skal udviklingsrådene se på, om der er truffet beslutninger om etablering af nye kommunale eller regionale tilbud til personer med erhvervet hjerneskade. Endelig skal udviklingsrådene se på, om der er etableret tværfaglige samarbejder på området, om der er sket væsentlige ændringer i kommunernes visitationspraksis, om der er en ensartet udvikling i kommunerne, og om der er forskel på hvilken rådgivning/genoptræning borgerne får i de enkelte kommuner.

Tema II

Loven om ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov trådte i kraft 1. august 2007, og herved blev unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov lige-stillede med andre unge, således at alle unge har mulighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Udviklingsrådene skal i deres redegørelser for 2008 særligt behandle kommunernes brug af uddannelsestilbud og praktiksteder, herunder hvilke tilbud, der anvendes ud over de kommunale institutioner, samt kommunernes inddragelse af elementer fra andre uddannelser i uddannelsesplanerne. Endvidere skal udviklingsrådene se på ungdomsuddannelsens muligheder for at give den unge tilknytning til et ungdomsmiljø.

Kompenserende specialundervisning for voksne har været givet efter selvstændig lov siden 1980. Med kommunalreformens ikrafttræden den 1. januar 2007 er ansvaret for specialundervisning for voksne placeret hos kommunalbestyrelsen, der skal sørge for, at der er tilbud til de borgere, der har behov herfor.

Udviklingsrådene skal i 2008 have fokus på kommunikationscentre og undervisningen af hjerneskadede, samt om der er sket ændringer i de eksisterende institutioners betjening og serviceydelser vedrørende specialundervisning for voksne.

Temaerne er en del af denne redegørelse.

Det af velfærdsministeren udmeldte særlige tema er indarbejdet i de spørgsmål, som udviklingsrådene har bedt kommuner og regioner tage udgangspunkt i ved udarbejdelse af redegørelsen. – Da undervisningsministeren først udmeldte sit særlige tema efter udsendelsen af spørgeskemaerne, har kommunerne skulle besvare de spørgsmål, der er rejst i dette tema, i spørgeskemaets afsluttende fritekstfelt. Det er dog udviklingsrådets vurdering, at temaet er dækket af de øvrige spørgsmål i spørgeskemaet vedrørende specialundervisningsområdet.

7.1.1 Udviklingsrådets konklusion vedr. tema I

Ændringer i tilbuddene og i de ydelser, der i 2008 er givet til børn, unge og voksne med erhvervet hjerneskade, og hvilken betydning eventuelle ændringer har for indsatsen for de omfattede målgrupper. Der tænkes på både midlertidige og varige botilbud, genoptræning og vedligeholdelsestræning samt specialrådgivning.

Konklusion Tema I

Udviklingsrådet kan konstatere, at der er uændret aktivitet på senhjerneskadeområdet.

Flere kommuner udnytter viften af tilbud i hele regionen.

Der er endvidere fokus på organisering af visitationen og der sker en koordinering af indsatsen både tværfagligt og -sektionelt.

7.1.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på børne- og ungeområdet

Ændring i tilbud

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvorvidt der i 2008 er ændret i tilbud for personer med erhvervet hjerneskade på børne- og ungeområdet.

12 kommuner har oplyst, at der ikke er sket ændringer.

De øvrige kommuner beskriver følgende ændringer:

- Der er nedsat et tværfagligt og tværsektorielt senhjerneskade-team. En sammenhængende og koordineret indsats betyder både mere tilfredse borgere og øget effektivitet i den samlede indsats.
- Der træffes individuelle beslutninger på børneområdet.
- Der er tale om et tilfælde i 2008, hvor der konkret er udformet et individuelt tilbud til en dreng på 12 år. Der er ikke foretaget nogle generelle beslutninger som omhandler denne målgruppe. Der er ligeledes tale om en 16 årig dreng som har erhvervet hjerneskade. Antal børn og unge indtil 18 år er 2 i Lolland Kommune.
- Der er nedsat et børnehjerneskadeteam som skal se på tilbud, øge viden omkring støtte og indsats og kunne sætte ind som beredskab overfor børn/unge med erhvervet hjerneskade.

- Der er udpeget én kontaktperson, der har deltaget i det landsdækkende netværk af kontaktpersoner og har indsamlet viden om erhvervet hjerneskade. Kontaktpersonen henviser til www.hjerne.dk. Der er planer om at udpege et tværfagligt visitationsudvalg i samarbejde med Skole- børneforvaltningen. Der visiteres til tilbud til børn og unge med erhvervet hjerneskade. Der etableres samarbejde med voksenområdet. Der er ganske få sager på området.

Kommunerne oplyser, at årsagerne til ændringerne er et ønske om at opnå en højnelse af kvaliteten, besparelser, ekspertise på området og sikre opmærksomhed på denne særlige målgruppe, så korrekt rådgivning og samarbejde om de enkelte sager sikres. Endvidere oplyser en kommune, at man vurderer, at det er meget svært at lave konkrete målsætninger på dette område, eftersom der er tale om ganske få børn og unge som falder ind under denne målgruppe.

Etablering af nye tilbud

Alene en kommune har truffet beslutning om at etablere nye tilbud til børn- og unge med erhvervet hjerneskade.

Kommunen har ansat en hjerneskadekoordinator og neuropsykolog på voksenområdet, som skal have et særligt fokus på kommunens indsats over personer med erhvervet hjerneskade og medvirke til at styrke og udvikle indsatsen i de kommende år.

Ændring i visitationspraksis

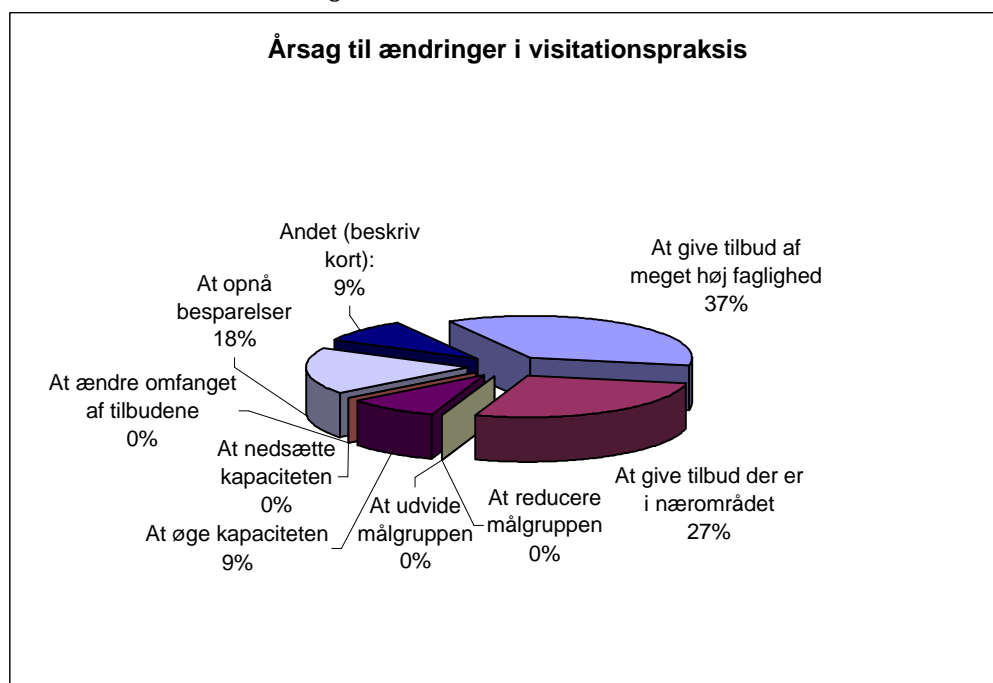
Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvorvidt der i 2008 er sket væsentlige ændringer i kommunens visitationspraksis.

13 kommuner oplyser, at der visiteres på samme måde som før kommunalreformen.

De 4 øvrige kommuner oplyser, at de i højere grad benytter viften af tilbud i hele regionen.

Figuren neden for viser kommunernes oplysninger om hvad kommunen ønsker at opnå ved disse visitationsændringer.

Årsag til ændringer i visitationspraksis

Figur 125

Roskilde Kommune har supplerende tilføjet, at man ønsker at sikre kvalitet i tilbuddene og sikre viden og rådgivning i Roskilde Kommune. Sikre hurtig lokal løsning, når de første udfordringer er overstået. Det er vedligeholdelsestræning gerne i det tidligere tilbud, som barnet eller den unge havde før ulykken.

Slagelse Kommune har supplerende tilføjet, at kommunen generelt har et øget fokus på området og prioriterer i den forbindelse målrettet hjemmetræning, som kan medvirke til en massiv indsats i nærmiljøet, så den senhjerneskadede kan fastholde og bruge eget netværk samtidig med at flest mulige færdigheder generhverves.

Regionsrådet

Regionsrådet oplyser, at man ikke har ændret på tilbud for personer med erhvervet hjerneskade i 2008.

7.1.3 Beskrivelse og analyse af udviklingen på voksenområdet

Ændring i tilbud

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvorvidt der i 2008 er ændret i tilbud for personer med erhvervet hjerneskade på voksenområdet.

14 kommuner har oplyst, at der ikke er sket ændringer.

De øvrige kommuner beskriver følgende ændringer:

- Bruger tilbud i andre kommuner.
- Kommunen har i 2008 et særligt fokus på senhjerneskadeområdet med henblik på at styrke og prioritere indsatsen i løbet af de kommende år. Der er i 2008 udarbejdet en plan for området for den fremtidige kommunale indsats på området. I forlængelse af dette arbejde er der ansat en hjerneskadekoordinator og en neuropsykolog.
- Der er nedsat en tværgående gruppe der skal skabe overblik over området og koordinere indsatsen.
- Faxe Kommune oplyser, at formålet med ændringen er at implementere en regional og landsdækkende neurorehabiliteringsenhed på Boligerne Kildebakken, som vil bestå af tre enheder, der samarbejder om levering af rehabiliteringsydelser. Enheden vil arbejde tæt sammen med kommunens centrale visitation/koordination på hjerneskadeområdet. Neurorehabiliteringsenheden placeres på Boligerne Kildebakkens 2. sal, som i 2008/2009 ombygges til 12 to-rumsboliger og 2 ét-rumsboliger med eget badeværelse og køkken. Godkendelsesgrundlaget for ændring Den 8. februar 2007 godkendte Byrådet at ombygningen af boligerne "Kildebakken" principbeslattes, og detailprojektering igangsættes indenfor de angivne økonomiske rammer, og at Omsorgsudvalget godkender endeligt byggeprogram for ombygningen. Den 11. oktober 2007 godkendte Byrådet i forbindelse med godkendelse af rammeaftalen på det sociale område, en gradvis udvidelse af pladsantallet på Kildebo fra 6 pladser i 2007 til 14 pladser i 2010. Den 27. september 2007 godkendte Regionsrådet rammeaftalen for 2008 og derigennem ovennævnte udvidelse af pladsantallet. Pladserne videreudvikles som specialiserede regionalt fase 3 neurorehabiliteringstidbud, der indeholder udredning, træning og rådgivningsopgaver i forhold til personer med erhvervet hjerneskade. Den 18. marts 2008 godkendte omsorgsudvalget igangsætningen 2. sals modernisering på Boligerne Kildebakken. Ombygningen er igangsat pr. 18. maj 2008. Det

lovmæssige grundlag Kildebo (navnet på den nye rehabiliteringsenhed) Kildebo etableres efter Servicelovens § 107 Dagtræningstilbud "Hjerneholdet". Hjerneholdet etableres efter servicelovens § 104 stk.1 "Kommunalbestyrelsen skal tilbyde aktivitets- og samværstilbud til personer med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer til opretholdelse eller forbedring af personlige færdigheder eller af livsvilkårene". Hjerneholdet vil også være omfattet af den regionale forsyningsforpligtelse og i henhold til servicelovens § 6 skal indgå i den årlige rammeaftale med Region Sjælland. Støttekorpset Vil etableres efter servicelovens § 85 stk. 1. "Kommunalbestyrelsen skal tilbyde hjælp, omsorg eller støtte samt optræning og hjælp til udvikling af færdigheder til personer, der har behov herfor på grund af betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer" De 3 enheder som udgør neurorehabiliteringsenhed vil have følgende indhold og målgrupper: Kildebo: Rehabilitering af voksne under døgnophold med erhvervet hjerneskade. Tilbuddet henvender sig til personer fra Faxe kommune og andre kommuner i Danmark. Et ophold på Kildebo er midlertidigt og aftales for tre måneder ad gangen. Den samlede varighed af rehabiliterings og træningsophold ligger normalt mellem 3-18 måneder. Kildebo vil, når det er fuldt implementeret, have 14 døgnpladser. Kildebo vil også tilbyde kortvarig afdækkende afklaringsophold (1-2 uger). I den periode vurderes klienten af det tværfaglige personale, som efterfølgende giver forslag til videre foranstaltninger i hjemkommunen. Denne del planlægges etableret i slutningen af 2009. Træningen på Kildebo tager udgangspunkt i hverdagens aktiviteter (personlig ADL, indkøb, madlavning, tøjvask, rengøring, økonomistyring m.m.). I forbindelse med disse aktiviteter trænes klienten kognitivt og socialt, med henblik på at opnå en højere grad af selvstændighed i livsførelsen. Træningen planlægges og gennemføres i samarbejde med det tværfaglige personale (ssa, ssh, pædagog, ergoterapeut, fysioterapeut, socialrådgiver, speciallærer/talepædagog, neuropsykolog, neurolog og psykiater). "Hjerneholdet": Et aktivitetstilbud til voksne med erhvervet hjerneskade. Hjerneholdet er et tilbud om dagundervisning af voksne med erhvervet hjerneskade. Målgruppen er borgere i Faxe kommune og beboere på Kildebo. Hjerneholdet er et åbent hold, med plads til 7-10 elever ad gangen. Visitation til undervisningen foretages af hjerneholdets leder. Undervisningen har til formål: At give eleverne forståelse for følgerne af deres hjerneskade, at træne specifikke kognitive dysfunktioner, at træne elevernes kompetence til at indgå i en social sammenhæng. Undervisningen på Hjerneholdet varetages som et samarbejde mellem Faxe Kommune og Videntcenter for Specialpædagogik. Ved behov kan Hjerneholdet få neurofaglig bistand fra Kildebo's personale (fx ergoterapeut fysioterapeut, socialrådgiver, neuropsykolog og neurolog. Støttekorps: Støttekorpsset yder støtte i eget hjem til personer med erhvervet hjerneskade. Tilbuddet er rettet til borgere i Faxe kommune. Støttekorpsset består af en temaleder og en tværfagligt sammensat personalegruppe (fx pædagog, ssa, ssh, ufaglærte), som samarbejder om varetagelse af korpsets opgaver. Ved behov får støttekorpsset neurofaglig bistand fra Kildebos personale (fx ergoterapeut, fysioterapeut, socialrådgiver, neuropsykolog, speciallæge). Støttekorpssets medarbejdere modtager løbende undervisning/supervision. Implementeringsplanen vil strække sig over 2 år, hvor pladsantal gradvis udvides; Årstal 2008, 2009, 2010. Pladsantal 8 pladser, 10 pladser, 14 pladser.

Kommunerne oplyser, at årsagen til ændringerne er at højne kvaliteten i tilbuddet, at øge kapaciteten, samt at opkvalificere den faglige indsats på området og dermed styrke den målrettede indsats for borgerne.

Etablering af nye tilbud

4 kommuner har truffet beslutning om at etablere nye tilbud til voksne personer med erhvervet hjerneskade.

Kommunerne har beskrevet de nye tilbud således:

- Der er udarbejdet en plan med 15 konkrete indsatsområder, som indeholder forslag til etablering af botilbud og genoptræningspladser. Udvikling af arbejds- og fritidsmuligheder og etablering af et specialiseret støttekorps. Formålet er at styrke den helhedsorienterede indsats på området.
- Vi har ikke oprettet et nyt tilbud men har udvidet, moderniseret og opkvalificeret et eksisterende tilbud, således at det fungerer som et nyt tilbud.
- Der er besluttet at ansætte en sen-hjerner-skade-koordinator (ansættes pr. 1-4-09) og nedsætte et hjerneskadeteam (er startet op primo 2009). Koordinatoren skal fungere som én indgang til kommunen for borgere, der er ramt af en ny hjerneskade, samt koordinere indsatsen for de hjerneskadede internt i kommunen. Hjerneskadeteamet er nedsat for at kunne lave en koordineret, god, tværfaglig planlægning af den kommunale genoptræning af den hjerneskadede, især mhp. de komplicerede tilfælde. Pga. nye snitflader i lovgivningerne og internt i administrationen, samt erfaring for at de komplekse forløb på senhjerner-skadede er meget komplekse og meget tværfaglige, er det besluttet at sætte ind her.
- Der er primo januar 2009 oprettet målrettet dagcenter tilbud til 4 borgere med erhvervet hjerneskade under 67 år.

Ændring i visitationspraksis

Kommunerne har i redegørelserne oplyst om hvorvidt der i 2008 er sket væsentlige ændringer i kommunens visitationspraksis.

10 kommuner oplyser, at der visiteres på samme måde som før kommunalreformen.

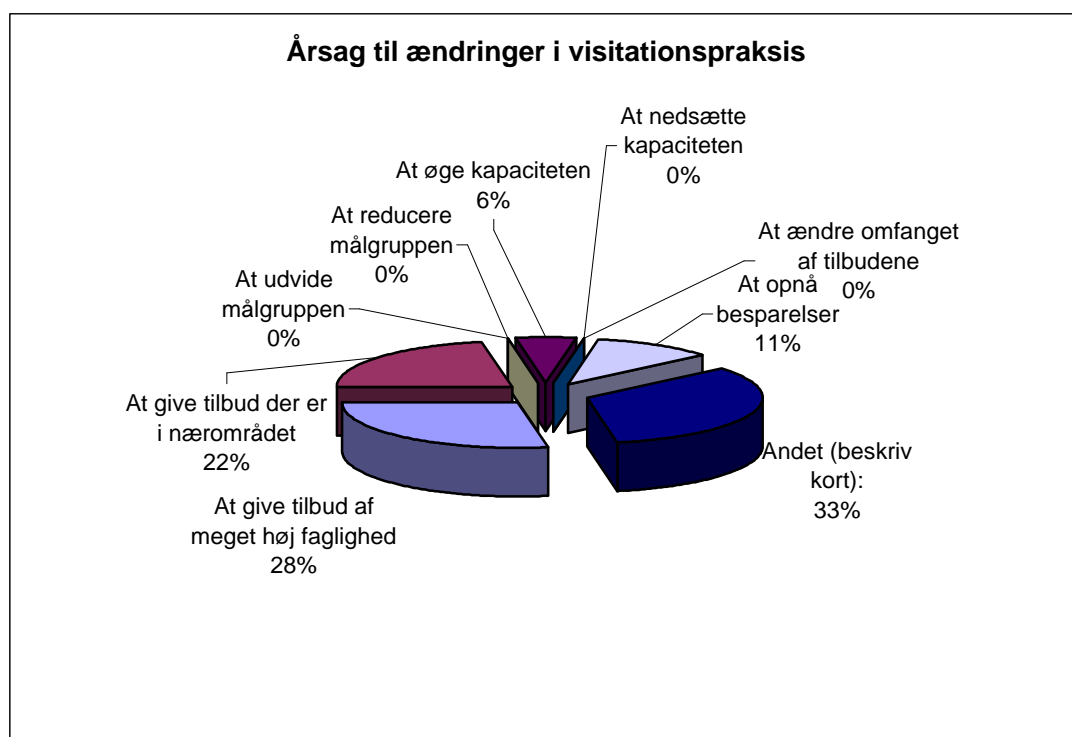
6 kommuner oplyser, at de ønsker at samle indsatsen i kommunens egne tilbud og 1 kommune oplyser, at de i højere grad benytter viften af tilbud i hele regionen.

Kommunerne har oplyst følgende om de gennemførte ændringer:

- Visitationen i forhold til personer med erhvervet hjerneskade er nu samlet i et tværsektorielt team
- Der er aftalt en koordineret indsats, hvor alle relevante aktører - sygedagpengeområdet, borgerservice, træning og Voksenhandicap - inddrages tidligst muligt og sikre en fælles målrettet indsats.
- Kommunen visiterer ikke helt som før, da der efter kommunalreformen er nedsat et visitationsudvalg bestående af fagcenterchefen, en repræsentant for myndighedsfunktionen og lederne af de decentrale tilbud.
- Der er startet et tværfagligt samarbejde i Lejre Kommune mellem flere afd.
- Planer om etablering af eget tilbud til målgruppen.

Figuren neden for viser kommunernes oplysninger om hvad kommunen ønsker at opnå ved disse visitationsændringer.

Årsag til ændringer i visitationspraksis

Figur 126

Kommunerne har suppleret tilføjet at årsagerne er at optimere indsatsen på området, at finde det bedst egnede tilbud til de pågældende borgere, at sikre fuld vidensudnyttelse og erfaringsopsamling i kommunens opgavevaretagelse i forhold til borgere med særlige behov, at sikre styringsmuligheder i opgavevaretagelsen samt at sikre, at der bliver foretaget en individuel helhedsvurdering af en borger og at få lavet en visitation og dermed en bevilling, som passer til borgerens funktionsniveau og behov.

Kommunerne har afgivet følgende supplerende bemærkninger til området:

- Et område som skal finde sit ståsted og niveau i kommunen.
- Kommunen giver mulighed for specialiseret støtte i egen bolig (§ 85).
- Det er vurderingen, at der ikke er nok underlag til et egentligt selvstændigt botilbud til denne målgruppe. Men vi overvejer at oprette mindre tilbud og samarbejder med andre kommuner og bruger tilbud der.
- Lejre Kommune har ikke et hjerneskade-team. Lejre Kommune er en mindre kommune. I stedet for et hjerneskade-team er der etableret et samarbejde på tværs bl.a. mellem jobcenter og visitationsafd.
- Kommunen har driftsaftale med det lokale Roskilde Hjerneskadecenter, hvor der købes ydelser som vurderinger, træningsforløb etc. I kommunens hjerneskadeteam deltager en neuropsykolog fra Hjerneskadecentret.
- Planer om at etablere eget tilbud på området. Pladstallet er endnu ikke fastlagt og etableringen af tilbuddet er endnu ikke politisk vedtaget. Af kommunens vedtagne servicestrategi fremgår, at der skal udarbejdes et forslag til politisk behandling.

- Der samarbejdes i øjeblikket lokalt mellem Socialcenter, voksenspecialskole m.fl om at etablere en bedre koordinering af de i kommunen eksisterende tilbud og udvikling af eksisterende tilbud.
- Næstved Kommune overtog i 2007 en virksomhed for målgruppen og har således et center med 21 boliger samt træningsfaciliteter og dagcenter m.v. Desuden har dette center i umiddelbar (ca. 50 - 100 m) tilknytning en bebyggelse 12 handicappede (og specielt indrettede) boliger (rækkeshus-lejligheder) og desuden et bofællesskab med 6 individuelle boliger på en anden lokation. På denne baggrund har kommunen en høj dækningsgrad og udbyder også en stor del af disse pladser.

Regionsrådet

Regionsrådet oplyser, at man ikke har ændret på tilbud for personer med erhvervet hjerneskade i 2008.

7.2.1 Udviklingsrådets konklusion vedr. tema II

Kommunernes brug af uddannelses tilbud og praktiksteder efter lov om ungdomsuddannelser for unge med særlige behov, herunder hvilke tilbud, der anvendes ud over de kommunale institutioner, samt kommunernes inddragelse af elementer fra andre uddannelser i uddannelsesplanerne. Endvidere skal udviklingsrådene se på ungdomsuddannelsens muligheder for at give den unge tilknytning til et ungdomsmiljø.

Udviklingsrådene skal endvidere have fokus på kommunikationscentre og undervisningen af hjerneskadede, samt om der er sket ændringer i de eksisterende institutioners betjening og serviceydelser vedrørende specialundervisning for voksne

Konklusion Tema II

Udviklingsrådet kan konstatere, at flere kommuner nu har oprettet særlig tilrettelagt undervisningsforløb (STU). Det er dog fortsat på et lavt niveau.

Udviklingsrådet er i forbindelse med en temadrøftelse om STU blevet oplyst, at der foregår kompetenceudvikling i UU-centrene der understøtter en professionalisering af underviserne. Dette forhold finder udviklingsrådet meget tilfredsstillende.

I ca. halvdelen af de etablerede forløb er forsørgelsesgrundlaget kontanthjælp svarende til SU-niveauet, hvilket udviklingsrådet finder problematisk, da det kan forhindre, at uddannelsesforløb realiseres alene som følge af et utilstrækkeligt forsørgelsesgrundlag.

Udviklingsrådet anbefaler, at der findes en løsning på problemet med forsørgelsesgrundlaget.

Endvidere anbefaler udviklingsrådet, at udbudsmulighederne yderligere synliggøres ved brug af tilbudsportalen.

Udviklingsrådet vil fortsat følge udviklingen på området.

7.2.2 Beskrivelse og analyse af udviklingen på området

Beskrivelsen og analysen er foretaget i afsnittene 6.2.2 og 6.2.3.

8. Sammenfatning og fremtidige fokusområder

Sammenfat- tende kon- klusioner

I udviklingsrådets redegørelse for 2007 konkluderede rådet, at kommunerne har løst opgaven på tilfredsstillende måde, og at den nye struktur overordnet set ikke har haft negative konsekvenser for borgerne.

På baggrund af beskrivelsen i denne redegørelse om udviklingen fra 2007 til 2008 og medlemmernes kendskab til områderne når udviklingsrådet samme resultat. Overordnet set er der stabilitet på områderne. På en række områder ses en tendens til øget anvendelse af tilbud i andre kommuner hvor det er fordelagtigt for borgeren af hensyn til bl.a. kvaliteten i tilbuddet.

Udviklingsrådet vil dog i tiden fremover sætte særlig fokus på følgende områder:

Fremtidige fokusområder

- Brug af VISO
- Kommunernes tilsyn med plejefamilier og private botilbud
- Personer under 50 år, der er indskrevet i de almindelige plejeboligtilbud
- Ungdomsuddannelsen for unge med særlige behov
- Sagsbehandlingstider.

Bilag 1. Tilbud i rammeaftalen for Region Sjælland

Tilbuddene i rammeaftalen for Region Sjælland omfatter følgende målgrupper:

Efter lov om social service

- Beskyttet beskæftigelse og aktivitets- og samværstilbud, §§ 103-104
- Midlertidige botilbud, § 107, stk. 2
- Længerevarende botilbud, § 108
- Kvindekrisecentre, forsorgshjem m.v., §§ 109-110
- Særlige dag- og klubtilbud, §§ 32 og 36
- Døgninstitutioner for børn og unge med nedsat fysisk og psykisk funktionsevne og sikrede døgninstitutioner for børn og unge, § 67, stk. 2 og 3
- Behandling af stofmisbrugere, § 101
- Specialrådgivningsydelser og hjælpemidler, §§ 10-12 og 112

Efter almenboligloven

- Almene ældreboliger, der er særlig indrettet mhp. at betjene personer med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

Efter folkeskoleloven

- Specialundervisning og socialpædagogisk bistand, § 20, stk. 3 (lands- og landsdelsdækkende tilbud)

Efter lov om specialundervisning for voksne

- Specialundervisning for voksne, § 1, stk. 2 (lands- og landsdelsdækkende tilbud)
- Specialundervisning for voksne, § 1, stk. 1 (regionale tilbud til personer med tale-, høre- eller synsvanskeligheder)

Bilag 2. Medlemmer af Udviklingsrådet i Region Sjælland

Faxe kommune:

Omsorgsudvalgsformand Ivan Lilleng

Greve kommune:

Social- og Sundhedsudvalgsformand Kai O. Svensson

Guldborgsund kommune:

Social- og Sundhedsudvalgsformand Bent Jørgensen

Holbæk kommune:

Formand viceborgmester Jens Stenbæk

Kalundborg kommune:

Socialudvalgsformand Gunver Jensen

Køge kommune:

Social- og Sundhedsudvalgsformand Randi Hansen

Lejre kommune:

Social-, Sundheds- og Ældreudvalgsformand Virginia Holst

Lolland kommune:

Børne- og Skoleudvalgsformand Tom Larsen

Næstved kommune:

Viceborgmester Hans R. Hansen

Odsherred kommune:

Børne- og Skolechef Gitte Løvgren

Ringsted kommune:

Børne- og Undervisningsudvalgsformand Tulle Olsen

Roskilde kommune:

Socialudvalgsformand Jakob Bojsen

Slagelse kommune:

Handicap og Socialpsykiatriudvalgsformand Jørgen Andersen

Solrød kommune:

Social- og Kulturudvalgsformand Naima Simring

Sorø kommune:

Familieudvalgsformand Søren Andersen

Stevns kommune:

Viceborgmester Lars P. Asserhøj

Vordingborg kommune:
Socialudvalgsformand Ib Johansen

Region Sjælland:
Anne Marie Hansen
Hedvig Køfoed
Vibeke Greve Kristensen
Næstformand Søren Eriksen
Palle Vejlebo

De Danske Samvirkende Invalideorganisationer:
LEV - Næstformand Sytter Kristensen
Danske Døves Landsforbund - Klaus Hårdell
Ordblindeforeningen - Stella Stengaard
SIND - Ingelise Svendsen

Skole og Samfund:
Morten Løvschall

ForældreLandsforeningen:
Bente Bach

Landsforeningen af nuværende og tidligere psykiatribrugere:
Hanne Wiingaard

Udviklingsrådets sekretariat:
Statsforvaltningen Sjælland
Dronningensgade 30
4800 Nykøbing F
72 56 76 00
E-mail: udvsjl@statsforvaltning.dk

Specialkonsulent Carsten Kruse, direkte nr. 72 56 76 16

Statsforvaltningen
Sjælland
Dronningensgade 30
4800 Nykøbing F
Tel 7256 7600
sjælland@statsforvaltning.dk

www.statsforvaltning.dk